

Ispit zrelosti

U sljedećih nekoliko mjeseci, sve do proljeća, kada će početi kampanja za izbore za nacionalna vijeća, tema o kojoj će se puno govoriti i pisati bit će formiranje posebnih nacionalno-manjinskih biračkih popisa. U stvarni kampanja za izbore je već počela, jer su nacionalno-manjinske stranke koje imaju aspiracije da sudjeluju u radu budućeg saziva manjinskog »mini-parlamenta« ušle u kampanju za formiranje biračkih popisa, a time i u pripreme za izbore.

Tako se Demokratski savez Hrvata u Vojvodini aktivno uključio u poslove prikupljanja potpisa za poseban birački popis i formirao mrežu aktivista koji će aktivno raditi na tom poslu. Cilj im je, kako kažu, pomoći u omogućavanju pripadnicima hrvatske manjine da izravno odlučuju o vlastitoj sudbini, ali i da osiguraju što veći broj zastupnika u budućem Hrvatskom nacionalnom vijeću. I druga hrvatska stranka, Demokratska zajednica Hrvata, uključila se u akciju popisa birača pripadnika hrvatske manjine i najavljuje brojne aktivnosti pojedina i stranke putem organiziranja javnih skupova, prezentacija i animiranja građana.

I jedna i druga stranka su istog mišljenja da je važno iskoristiti svoje pravo, upisati se na birački popis i na »najdemokratskiji način«, putem izravnih izbora, izabrati novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Najvažniji partner države u ovome poslu su nacionalna-manjinska vijeća koja će također distribuirati i prikupljati obrasce i zatim ih proslijediti općinama i gradovima. Veliki je broj općina u Srbiji uključeno u ovaj proces, softver je osiguran, logističke pretpostavke su tu – rekao je ministar za ljudska i manjinska prava Svetozar Čiplić. Ostaje samo da proces krene i pripadnici nacionalnih manjina stave svoje potpise na zahtjeve za upis u birački popis.

Država je putem Ustava i zakona priznala kolektivna prava nacionalnih zajednica, prepustila im dio svojih ovlasti i tako im omogućila da donose relevantne odluke u području kulture, informiranja, obrazovanja i službene uporabe jezika. O svakoj nacionalnoj zajednici sada ovisi hoće li preuzeti odgovornost za vlastitu sudbinu.

Poruka je Hrvatskog nacionalnog vijeća upućena svim Hrvatima i Hrvatima u Srbiji da upisom u birački popis ostanu vjerni sebi, tradiciji i svojoj djeci. I još važnije – da svojim upisom posvjedočimo kao narod vlastitu političku zrelost!

J. D.

JEZIČNO BOGATSTVO HRVAT-SKE KNJIŽEVNOSTI.....14-15

Kako po novom programu postati student u Hrvatskoj

USKORO PRIJAVE ZA DRŽAVNU Maturu.....19

INTERVJU

Milovan Miković, književnik i urednik nakladničke djelatnosti NIU

»Hrvatska riječ«

PRIZNANJE HRVATSKOJ KNJIZI IZVAN HRVATSKE.....12-13

DOPISNICI

Izložba »Tragovi Šokaca u Plavni«

NASLIJEĐENO OD PREDAKA PREDAJEMO POTOMCIMA.....23

Obilježen Međunarodni dan tolerancije u Bačkoj Topoli

URUČENE GODIŠNJE NAGRADE.....27

KULTURA

Završeni VI. jesenski dani kulture u Ljutovu

PREMIJERNO PRIKAZANE »MARTINOVE MENGULE«.....32

SPORT

Luka Bošnjak, hokejaš

ŽELIMO IGRATI U FINALU DOIGRAVANJA.....47

SADRŽAJ

AKTUALNO

Godina intenzivne vanjske politike Srbije

KORAK PO KORAK – PET GODINA DO EUROPE.....6

TEMA

Ana Tomanova-Makanova u radnom posjetu hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Subotici

20. studenoga 2009.

MANJINSKI PISANI MEDIJI NE MOGU U PRIVATIZACIJU...10-11

U Zagrebu završen Međunarodni sajam knjiga i učila Interliber 2009.

Korak po korak – pet godina do Europe

Sveta stolica smatra »realističnim planom« agendu za ulazak Srbije i drugih zemalja zapadnog Balkana u EU 2014. godine, rečeno predsjedniku Srbije u Vatikanu

Kako se bliži prosinac i najavljena liberalizacija viznog režima EU prema Srbiji, vanjska politika Beograda dobiva sve više ubrzanja. Pogledaju li se samo kalendari posjeta predsjednika Srbije *Borisa Tadića* i šefa diplomacije *Vuka Jeremića* od početka studenoga, jasno je kako ukidanje shengenskih viza, obećano građanima Srbije, ni trena ne žele prepustiti slučaju.

Ubrzanje je počelo nakon 5. studenoga, kad je glavni haški tužitelj *Serge Brammertz* došao u Beograd čuti raport neophodan za godišnje izvješće Vijeću sigurnosti UN o suradnji Srbije s Haškim sudom. Ne zna se baš posve pouzdano što su Brammertzu rekli domaćini, ali samo četiri dana kasnije Tadić je već bio u Atheni, premijeru Grčke *Jorgosu Papandreuu* zahvaliti na inicijativi unutar EU da zemlje Zapadnog Balkana do 2014. postanu punopravnim članicama Unije. Na stolu je, dakako, u paketu euro-integracijskog procesa Srbije bila i vizna liberalizacija, a Tadić je domaćina obavijestio o seriji posjeta koje planira – Rimu, Vatikanu i Berlinu.

STRATEŠKA PARTNERSTVA

Nije se Tadić imao vremena niti odmoriti, a već ga je čekao put u vječni grad, gdje je predvodio izaslanstvo Vlade Srbije na summitu vlada dviju država. U četvrtak, 12. studenoga, razgovarao je s predsjednikom Italije *Giorgiom Napolitanom*, te predsjednikom Donjeg doma talijanskog parlamenta *Gianfrancom Finijem*. Potom je Tadića primio talijanski premijer *Silvio Berlusconi*, a ozbiljne državničke teme o eurointegraciji Srbije i strateškom partnersvu dviju zemalja uspjeli su čak relaksirati i šalama o nogometu, a da razgovori nisu bili pod visokim političkim tlakom potvrdio je i Berlusconi, našalivši se kako će »odnosi dviju zemalja biti pokvareni ako Srbin *Dejan Stanković* bude postigao gol« u gradskom milanskom derbiju Intera i Milana, kluba čiji je, inače, Berlusconi vlasnik. Tadić je na prijamu u srbijanskom vele-

poslanstvu u Rimu istakao kako »Italija svim snagama podupire europsku integraciju Srbije« i da dvije zemlje »danas imaju odnos strateškog partnerstva koje se bazira na diplomatskim odnosima koji postoje 130 godina«.

Posljednji dan posjeta, u subotu 14. studenoga, predsjednik Srbije bio je gost Vatikana i pape *Benedikta XVI*. Suština polusatnog razgovora u četiri oka s poglavarom Rimokatoličke crkve, sudeći bar po dojmu koji je prenio predsjednik Srbije, jest da Sveta stolica smatra »realističnim planom« agendu za ulazak Srbije i drugih zemalja zapadnog Balkana u EU 2014. godine koju su promovirali grčki i talijanski premijeri *Papandreu* i *Berlusconi*.

»U simboličkom smislu, Grčka i Italija, kao predstavnici istoč-

nog i zapadnog kršćanstva, mogu biti od velike koristi za realizaciju plana integracije čitavog zapadnog Balkana u EU«, naglasio je Tadić. Prema njegovim riječima, 2014. godina koincidira s 2013. kada se obilježava 17 stoljeća od usvoja-

ZNAČAJNA OCJENA NJEMAČKE

Po mnogim ocjenama, posjet Rimu i Vatikanu bio je vrlo učinkovit, što je Tadiću i izaslanstvu Srbije dodatno napuhalo jedra za novi put – u Berlin. U sjedištu njemačke administracije predsjednika Srbije čekala je *Angela Merkel*. Budući da je Angela Merkel samo dva tjedna ranije ponovno izabrana za kancelarku Njemačke, Tadić joj je u drugom mandatu bio jedan od prvih državnika s kojim s susrela.

Beogradu je stoga iznimno značajna ocjena Angele Merkel da je Srbija ispunila uvjete za primjenu Prijelaznog trgovinskog sporazuma s EU. Njemačka smatra kako bi se »Srbija trebala kandidirati za članstvo u EU nakon što taj sporazum stupi na snagu«, uz ocjenu da je to »logičan redoslijed« poteza. Merkel je najavila i kako će »Njemačka ostati u kontaktu sa svojim europskim partnerima, koji smatraju da ti uvjeti još nisu ispunjeni«. Ta rečenica, iako ne zvuči konkretno, može se shvatiti i kao poruka da će Njemačka »prodiskutirati« s Nizozemskom, koja se jedina od svih zemalja članica EU protivi novom iskoraku Srbije u eurointegracijskom procesu. No, njemačka kancelarka nije željela prešutiti i kako »Srbija na tom putu još ima prepreka«. Istovremeno, Angela Merkel je dodatno učinila izvjesnijim ukidanje shengenskih viza građanima Srbije ocjenom da je »predstojeća vizna liberalizacija dobra vijest na putu Srbije prema EU«.

Šlag na ovu, furiozno pripremljenu diplomatsku tortu Srbije, netom je stavio *Serge Brammertz*, dan nakon Tadićeva povratka iz Berlina. Neslužbeno se, naime, doznalo kako je Brammertz »zadovoljan naporima koje vlasti u Srbiji, u ovom trenutku, provode u suradnji s haškim tužiteljstvom«. Izvješće glavnog haškog tužitelja smatra se dosad najpovoljnijim, a logičan slijed nakon Brammertzove ocjene, pripremljene za UN, trebalo bi biti i odustajanje Nizozemske od daljnje blokade Srbije na putu prema EU.

Bojana Oprijan Ilić

Boris Tadić i Angela Merkel u Berlinu

U BEOGRADU POKOPAN POGLAVAR SRPSKE PRAVOSLAVNE CRKVE PATRIJARH PAVLE

Otišao čovjek, ekumenski otvoren

Poglavar Srpske pravoslavne crkve Njegova Svetost patrijarh Pavle preminuo je 15. studenoga u 95. godini života u Vojnomedicinskoj akademiji u Beogradu. Ukop patrijarha Pavla obavljen je u četvrtak, 19. studenoga, u manastiru Rakovica u Beogradu. Mjesto ukopa u beogradskom manastiru Rakovica bila je izričita želja patrijarha Pavla. Odlukom Svetog arhijerejskog sinoda za mjestobljustitelja, koji obavlja poslove čuvara trona SPC-a do izbora novog patrijarha, imenovan je mitropolit crnogorsko-primorski

žim vremenima za Srbiju pokazivao put mira, pravde i ljudskosti. Izraze sućuti uputili su i najviši vojvodanski dužnosnici – predsjednik Izvršnog vijeća APV *Bojan Pajtić* i predsjednik Skupštine Vojvodine *Sándor Egeresi*. Poruku sućuti Svetom arhijerejskom sinodu Srpske pravoslavne crkve te episkopima, svećenstvu i vjernicima Srpske pravoslavne crkve, uputili su, među ostalima, i hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić* i premijerka *Jadranka Kosor*.

»Kao čovjek rođen u Hrvatskoj, s osobitom se brigom skrbio o duhovnom dobru srpskih pravoslavnih vjernika u Hrvatskoj, zauzevši se poslije rata za duhovni i svekoliki napredak Srpske pravoslavne crkve u Hrvatskoj. Bio je, uz to, čovjek ekumenski otvoren, uvijek spreman na dijalog, uživajući poštovanje crkvenih dostojanstvenika i vjernika drugih kršćanskih crkvi«, kaže se u poruci sućuti predsjednika Mesića.

Tijelo patrijarha Pavla, kojem je u nedjelju služen spomen u patrijaršijskoj kapeli, bilo je izloženo u Sabornoj crkvi, a neprekidnoj molitvi, uključujući i cjelonoćno bdjenje, nazočili su mnogobrojni vjernici koji su dolazili odati počast poglavaru SPC. Svjetovnim imenom *Gojko Stojčević*, patrijarh Pavle rođen je 1914. godine u selu Kućancima pokraj Donjeg Miholjca u Hrvatskoj. Poglavar SPC-a, 44. po redu, postao je 1990. godine, naslijedivši dotadašnjeg patrijarha Germana.

H. R.

Amfilohije. Vlada Republike Srbije je proglasila trodnevnu žalost, od 16. do 18. studenoga. Izražavajući žaljenje zbog smrti patrijarha Pavla, najviši srbijanski politički dužnosnici ocijenili su to velikim gubitkom za Srbiju. Predsjednik Srbije *Boris Tadić* izjavio je da je smrt patrijarha velik i nenadoknadiv gubitak za srpski narod, zaključivši kako je srpski patrijarh imao velik ugled u cijelom kršćanskom svijetu. Srbijanski premijer *Mirko Cvetković* istaknuo je kako su izgubili mudrog poglavara koji je vjernicima i svećenstvu i u najte-

HRVATSKI PREDSEDNIK STJEPAN MESIĆ DOGAĐAJ OD PRIJE 18 GODINA USPOREDIO S ONIM U SREBRENICI

U Vukovaru je izvršen smišljeni zločin

U Vukovaru je u srijedu, 18. studenoga 1991. godine, obilježena 18. godišnjica od kada je nakon gotovo tromjesečne jugo-srpske opsade slomljen otpor hrvatskih branitelja toga grada. U Koloni sjećanja bilo je oko 17 tisuća sudionika, među kojima najviši državni čelnici – predsjednik Republike *Stjepan Mesić*, premijerka *Jadranka Kosor* i predsjednik Hrvatskog sabora *Luka Bebić*. Misu zadušnicu za

ne znam kojih gubitaka, odlučio pucati«. »Radi se o jednom smišljenom i planiranom zločinu«, poručio je Mesić. Ocijenio je kako je u proteklih 18 godina kada je riječ o rasvjetljavanju zločina počinjenih u Vukovaru, hrvatska vlast učinila što je mogla, ali da, dakako, svaki pojedinačni slučaj sigurno nikada neće biti razriješen.

Predsjednica Vlade RH *Jadranka Kosor* naglasila je kako

se Vukovar, a poglavito oni koji su za taj grad dali živote, nikada ne smiju zaboraviti.

»Osobno me veseli što vidim obojene fasade i kuće, i puno mladih ljudi, a potrebno je sve učiniti s ciljem otvaranja što više radnih mjesta u Vukovaru«, rekla je ona. Premijerka Kosor

sve žrtve iz Domovinskog rata iz Vukovara predvodio je požeški biskup mons. *Antun Škvorčević*.

Predsjednik Mesić u izjavi novinarima istaknuo je kako je u Vukovaru 1991. godine izvršen smišljeni zločin, baš kao što je to učinjeno i u Srebrenici.

»Kako je bilo moguće da zarobljene ljude pakuju, odvedu i poubijaju? To je nešto što ljudski mozak ne može razumjeti«, kazao je Mesić, dodajući kako su oni koji su izveli zločin nad Vukovarem sve skupa planirali.

Istaknuo je kako se u Vukovaru nije dogodilo »da je vojska nekoga predala pa je netko u nervozi zbog

naglasila je i kako oni koji su počinili ratni zločin nad Vukovarem i njegovim građanima, moraju za to odgovarati.

I ove se godine, slično kao i prethodnih, na ovaj dan u Vukovar slijo na tisuće građana iz cijele Hrvatske koji su došli odati počasti stradalom i razrušenom gradu i njegovim građanima.

H. R.

Širom Hrvatske zapaljene svijeće za Vukovar

POTVRĐENO 12 KANDIDATA ZA PREDSEDNIČKE IZBORE U HRVATSKOJ

Krenula utrka za Pantovčak

Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske objavilo je da je 12 kandidata zadovoljilo uvjete za predsjedničke izbore. To su *Milan Bandić* (nezavisni kandidat), *Andrija Hebrang* (kandidat HDZ-a), *Ivo Josipović* (kandidat SDP-a), *Josip Jurčević* (neza-

visni kandidat), *Damir Kajin* (kandidat IDS-a), *Boris Mikšić* (nezavisni kandidat), *Dragan Primorac* (nezavisni kandidat), *Vesna Pusić* (HNS), *Vesna Škare-Ožbolt* (nezavisni kandidat), *Miroslav Tuđman* (nezavisni kandidat), *Nadan Vidošević* (nezavisni kandidat) i *Slavko Vukšić* (kandidat Demokratske stranke slavonske ravnice). Predano je 19 kandidatura. Postupak kandidiranja završio je u ponedjeljak u ponoć, od kada je počeo teći rok od 48 sati za provjeru njihove pravovaljanosti. Već pri zaprimanju bilo je vidljivo da šest kandidatura nije valjano jer su predane bez, ili s premalo potpisa potpore birača.

Prvi krug izbora bit će se 27. prosinca.

VIJEĆE DSHV-a PONOVO POZVALO RRA DA NE UKIDA
PROGRAME HRVATSKIH TELEVIZIJA NA KABELSKOJ MREŽI

Najavljene mjere značile bi diskriminaciju

U povodu javno izražene namjere Savjeta da ograniči prijam TV produkcija s područja Republike Hrvatske, Vijeće DSHV-a izražava zadovoljstvo što je, protivno prvotnim najavama da će ovi programi biti u potpunosti uklonjeni iz programa kablovskih operatera s područja Republike Srbije, nakana ograničena na programe koje ne proizvode odnosne televizije, piše u priopćenju za javnost koje je potpisao predsjednik stranke *Petar Kuntić*.

»Međutim, upozoravamo na selektivnost i diskriminaciju u provođenju ovakvih nakana, jer se odnose jedino na programe s područja Republike Hrvatske i dijela Bosne i Hercegovine (Federacija BiH), što je zamjenik predsjednika Savjeta Karadžić, u svojoj izjavi za Subotičke novine od 6. studenoga 2009. i potvrdio, tj. da će se, zbog mađarske manjine, izuzetak napraviti za programe s područja Republike Mađarske. Također se u najavama ne spominju restrikcije programa rumunjske TV ni televizija iz drugoga entiteta BiH (Republika Srpska).

Vijeće DSHV-a podsjeća da hrvatska manjinska zajednica u Republici Srbiji nominalno broji preko 70.000 pripadnika, a da je hrvatski jezik službeni jezik na područjima općina Subotica, Sombor, Srijemska Mitrovica i Šid, a da izvan ovih općina znatan broj pripadnika hrvatske manjine živi još i na području Novoga Sada (preko 6000), kao i Beograda (preko 10.000), kao i da je u pojedinim područjima Republike Srbije (slično je i u Republici Hrvatskoj) u cilju olakšanja komunikacije ljudi i dobara ustanovljeno i pravo izdavanja malograničnih putovnica (npr. na području Subotice), upravo zbog pripadnika hrvatske manjine u Republici Srbiji. Također, ukazujemo javnosti u Srbiji da se nezatamnjani programi televizija s područja Republike Hrvatske nalaze u ponudama kablovskih distributera u Republici Hrvatskoj (MaxTV, DigiTV i srpski TotalTV imaju u ponudi RTS i B92, kao i programe bosanskosrpskih televizija).

Držimo da je provođenje nakana RRA osobito protivno i odredbama članka 7. Sporazuma o zaštiti manjina između Srbije i Hrvatske, kojim se Republika Srbija obvezala 'poticati preuzimanje i distribuciju radijskog i televizijskog programa matične zemlje' te članka 9. Okvirne konvencije o zaštiti nacionalnih manjina, kojom su potpisnice, pa tako i Srbija, priznale pravo nacionalnih manjina na primanje i davanja informacija i ideja na manjinskom jeziku bez ometanja od strane vlasti i bez obzira na granice.

Zato ovim putem ponovno upozoravamo javnost da bi provođenje najavljenih mjera ograničenja prijama programa iz Republike Hrvatske od strane RRA predstavljalo ne samo diskriminaciju hrvatske manjine u odnosu na druge manjine (posebice u odnosu na mađarsku i rumunjsku), povredu recipročnih manjinskih prava u odnosu na srpsku manjinu u Hrvatskoj, nego i kršenje preuzetih međunarodnih obveza, te pozivamo RRA da programe hrvatskih televizija ne uklanja, ni djelomično ni u cijelosti, iz programa ovdašnjih kablovskih distributera pod izlikom kršenja autorskih prava, jer je razvidno da se to namjerava činiti na temelju dvostrukih mjerila«, kaže se u priopćenju DSHV-a.

DEMOKRATSKA ZAJEDNICA HRVATA UKLJUČILA SE U AKCIJU
POPIISA BIRAČA PRIPADNIKA HRVATSKE MANJINE

Ministarstvo se treba više angažirati

Demokratska zajednica Hrvata se aktivno uključila u aktivnosti glede formiranja posebnog popisa birača i najavljuje brojne aktivnosti pojedinaca i stranke putem organiziranja javnih skupova,

prezentacija i animiranja građana za aktivno sudjelovanje u započetoj akciji Ministarstva za ljudska i manjinska prava, istaknuto je u srijedu na tiskovnoj konferenciji u sjedištu DZH-a u Subotici.

Predsjednik stranke *Đorđe Čović* je ovom prigodom uputio apel da se resorno ministarstvo mora više angažirati i akciju provesti s maksimalnom ozbiljnošću, budući da Republika Srbija ima već gotove popise građana o nacionalnoj pripadnosti temeljem posljednjeg popisa birača iz 2002. godine.

Đorđe Čović

»Smatramo da Ministarstvo za ljudska i manjinska prava treba uputiti svakom pripadniku nacionalne manjine dopis želi li se naći na posebnom popisu birača, kako je i bilo predviđeno u javnim raspravama i Zakonu o nacionalnim vijećima. Samo ako se na ovaj način pristupi rješavanju postupka obrazovanja posebnog popisa birača pripadnika nacionalnih manjina mogu se očekivati pozitivna rješenja u interesu cjelokupne društvene zajednice«, smatra *Đorđe Čović*.

On dodaje kako je važno da svi građani manjinskih zajednica iskoriste svoje pravo da na demokratski način putem posebnog popisa birača biraju i budu birani, »jer će se samo na taj način postići uspjeh u predviđenim oblastima djelovanja nacionalnih vijeća: kulture, obrazovanju, informiranju i uporabi jezika i pisma manjinskih zajednica«.

DZH je osigurala formular za upis u poseban birački popis nacionalne manjine, tiskan na hrvatskom jeziku, koji se može dobiti u uredu stranke u Subotici (Age Mamužića 5). Stoga, stranka poziva sve pripadnike hrvatske zajednice koji se žele upisati u poseban popis birača da to mogu učiniti u iduća četiri mjeseca, svakim radnim danom 9 do 13,30 sati.

D. B. P.

SAMOSTALNI SRPSKI TJEDNIK USKORO U REDOVITOJ
DISTRIBUCIJI U HRVATSKOJ

»Novosti« uskoro na kioscima

Samostalni srpski tjednik *Novosti*, od 4. prosinca moći će se kupiti na kioscima u Hrvatskoj. Riječ je o političkom tjedniku, kojeg izdaje Srpsko narodno vijeće.

Novosti, pokrenute 1999. godine, time izlaze iz manjinskog okvira i postaju dostupnije javnosti. »Na izlazak na tržište odlučili smo se jer su sazrele političke okolnosti«, izjavio je predsjednik SNV-a *Milorad Pupovac*.

Redakciji se pridružilo i nekoliko novinara bivšega tjednika *Feral*. »Imamo iskustva s ostalim novinama gdje smo radili pa nam se, ili nije omogućavalo da pišemo, ili su ljudi dobivali otkaze jer su se usprotivili cenzuri. U Novostima nema takvih problema, istaknuo je komentator *Novosti Viktor Ivančić*.

Izravni izbori su najviši stupanj demokracije

Ukoliko propustimo priliku formirati posebno manjinsko biračko tijelo, koje samo po sebi predstavlja značajan potencijal naše manjine, netko drugi bi mogao odlučivati o pitanju školstva, informiranja, kulture i službene uporabe jezika, naglasio je na koncu u svom izlaganju Petar Kuntić

Aktivno sudjelovanje Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na poslovima prikupljanja potpisa za poseban birački popis ima za cilj pomoć u omogućavanju pripadnicima hrvatske manjine izravnog odlučivanja

jedan od važnih razloga zašto je potreban posebni birački popis kao način legitimnog upravljanja vlastitom sudbinom.

»To će biti jako težak posao. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini aktivno će raditi na priku-

račkog popisa aktivirat će se i druge političke opcije u Srbiji poput Liberalno-demokratske stranke ili Lige socijaldemokrata Vojvodine što će pridonijeti brojnosti potpisa. Dopredsjednik stranke *Dujo Runje* istaknuo je kako se kod ovog popisa ne radi isključivo o pružanju potpore DSHV-u.

»Ovo je prije svega prilika da doista vidimo koliko nas ima. Poznato je da je sredinom prošloga stoljeća prema popisu bilo oko 180

mirati posebno manjinsko biračko tijelo, koje samo po sebi predstavlja značajan potencijal naše manjine, netko drugi bi mogao odlučivati o pitanju školstva, informiranja, kulture i službene uporabe jezika, naglasio je na koncu u svom izlaganju Petar Kuntić.

Na idućoj sjednici Vijeća stranke, koja se planira za 8. siječnja, napraviti će se presjek uspješnosti akcije i ispraviti eventualni nedostaci.

o vlastitoj sudbini. Također je na ovaj način važno osigurati što veći broj zastupnika u novoizabranom Hrvatskom nacionalnom vijeću koji će ispred stranke zastupati interese manjine, istaknuo je predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić* na V. izvanrednoj sjednici Vijeća Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, održanoj u prošli petak.

Posljednje tri godine većina nacionalnih vijeća u Srbiji funkcionira bez zakonskog mandata i stoga bi njihove aktivnosti i odluke mogle biti osporene, napominje Petar Kuntić i dodaje kako je upravo to

pljanju potpisa. Mi smo, kako nam to i ime kaže, demokratski opredijeljeni, a najviši stupanj demokracije su neposredni ili izravni izbori i upravo se za njih zalažemo. Kako bi se oni mogli održati, a planirani su za sredinu sljedeće godine, potrebno je formirati ovaj popis.«

U DSHV-u planiraju prikupiti deset tisuća potpisa, no to neće ići lako jer još uvijek u pojedinim mjestima postoji animozitet spram Hrvata tako da se očekuje njegovo teže formiranje, ocjenjuje Kuntić.

Osim DSHV-a, na prikupljanju potpisa za formiranje posebnog bi-

DSHV će aktivno raditi na prikupljanju potpisa

tisuća Hrvata u Srbiji, dok je sada taj broj oko 70 tisuća. Često se spominju i Hrvati koji se nisu tako očitovali iz raznih razloga. Ali, treba jedno znati: ima nas onoliko koliko će nas biti na popisu.«

Upisivanje u poseban birački popis svojevrsni je izraz naše zrelosti glede očuvanja identiteta, podsjetio je *Dujo Runje*.

Ukoliko propustimo priliku for-

Na V. izvanrednoj sjednici Vijeća DSHV-a nazočni su među ostalima bili i članovi podružnica ove stranke u Somboru, Subotici, Južnom Podunavlju i Srijemskoj Mitrovici, predsjedništvo Foruma žena u Somboru, potom vodstvo Mladeži DSHV-a, kao i predstavnici izvršne vlasti Sombora, Subotice i AP Vojvodine.

S. J.

U POVODU PRIMJENE ZAKONA O POSTUPKU PREREGISTRACIJE

Seminar za predstavnike udruga

Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata organizira seminar o primjeni Zakona o postupku preregistracije, odnosno usuglašavanju pravnih dokumenata udruga s odredbama zakona. Naime, sve udruge u Srbiji u obvezi su u roku od 18 mjeseci od početka primjene ovog zakona, obaviti usuglašavanje svojih statuta s novim zakonom. Ukoliko to ne učine udruge neće moći dalje djelovati niti će imati pravo aplicirati na natječaje za dobivanje novca,

koje raspisuje republička, pokrajinska i tijela lokalne samouprave.

Seminar će biti održan u prostorijama HNV-a u Subotici, Preradovićeve ulica broj 13, u subotu, 21. studenoga, s početkom u 10 sati. Uvodničari su tajnik HNV-a *Ladislav Suknović* i dr. sci. *Slaven Bačić*. Oni će polaznike seminara upoznati sa Zakonom o nacionalnim vijećima manjina te načinom formiranja posebnih biračkih popisa.

S. M.

Manjinski pisani mediji ne mogu u privatizaciju

Izvršno vijeće Vojvodine ove je godine za subvencije pisanim medijima na jezicima manjina izdvojilo 258 milijuna dinara, a pisani mediji će i dalje biti prioritet u financiranju * Pokrajinska administracija uputila je zahtjev Agenciji za privatizaciju u kojemu se zahtijeva izuzeće iz procesa privatizacije lokalnih medija koji emitiraju program na jednom ili više jezika etničkih zajednica * U okviru javnog servisa Vojvodine svoje će uredništvo imati i hrvatska nacionalna zajednica

Potpredsjednica Izvršnog vijeća AP Vojvodine i pokrajinska tajnica za informacije Ana Tomanova-Makanova boravila je u radnom posjetu hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Subotici i tom je prigodom razgovarala s članicima Hrvatskog nacionalnog vijeća, Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«, te uredništva na hrvatskom jeziku Radio Subotice. Tijekom ovog posjeta, održanog u utorak, 17. studenoga, bilo je riječi o poslovanju medija na hrvatskom jeziku, najavljenom nastavku privatizacije elektroničkih medija, načinima i uvjetima financiranja, te mogućnostima i planovima poslovanja za sljedeću godinu.

Ističući kako je naša država još

uvijek u tranziciji u kojoj se traže ne samo odgovori već i putokazi koji trebaju dovesti do sređene države, institucija i sustava u svakom području života, Ana Tomanova-Makanova je rekla kako su mediji jedno od područja kojima ne možemo biti zadovoljni i u kojemu ima još mnogo problema. S pokrajinskom tajnicom u Subotici su boravili i njena zamjenica Smilja Maksimović i pomoćnik Kalman Kuntić.

FINANCIRANJE KOREKTNO, UNATOČ EKONOMSKOJ KRIZI

»Ako pogledate samu legislativu koja regulira ovo područje, onda

ćete veoma brzo shvatiti da su zakoni koji se donose međusobno suprotstavljeni, nisu harmonizirani i onda ljude na terenu, lokalnu samoupravu, političare, novinare, građane dovode u dilemu što dalje raditi. Samo ću spomenuti tri zakona: Zakon o radiodifuziji koji govori da mediji trebaju biti slobodni, neovisni, objektivni, ali... Dalje, imamo Zakon o lokalnoj samoupravi koji kaže da lokalne samouprave mogu osnivati lokalne medije i imaju obvezu informirati svoje građane na jezicima i nacionalnih zajednica koje žive na tom teritoriju. Treći zakon nedavno donesen je Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina koji također daje mogućnost osnivanja medija na jezicima nacionalnih manjina, a daje i mogućnost prijenosa osnivačkih prava od lokalnih samouprava na nacionalna vijeća. Kako se sada snaći u praksi i konkretno u realnom životu, kada zakoni daju oprečna mišljenja i stajališta. Zbog toga, na žalost, moramo i dalje konstatirati da u medijima još uvijek imamo kaotičnu situaciju i još uvijek smo tamo gdje smo i bili«, rekla je Ana Makanova.

U radnom dijelu ovog sastanka, koji je održan u NIU »Hrvatska riječ«, ravnatelj ustanove Ivan Karan je izrazio zadovoljstvo suradnjom i financiranjem tjednika od strane Pokrajinskog tajništva za informacije, koje je unatoč ekonomskoj krizi realizirano prema planovima i bez zastoja. On je istaknuo kako Hrvatska riječ osim izdavanja tjednika provodi i nekoliko projekata, koji su od strane hrvatske zajednice ocijenjeni značajnim, ali je njihova realizacija postala upitna najprije zbog nedostatka novca.

»Osim tiskanja informativno-političkog tjednika, Hrvatska riječ podupire izdavanje lista za mlade koji je list udruge Krov. Naša kuća trenutačno obavlja samo tehničke poslove za njih, ali smatra-

mo da bi bolje bilo kada bi taj list bilo naše izdanje. Druga naša djelatnost je naklada knjiga za koju se traži da bude izmještena iz NIU i povjerena Zavodu za kulturu. Naša kuća smatra da to ne bi bilo dobro rješenje i da bi nakladnička djelatnost trebala i dalje biti dio djelatnosti ove ustanove. Također je specifična i naša treća djelatnost, koja je radio i televizijska produkcija. S obzirom na nedovoljno razvijeno institucionalno informiranje pripadnika naše manjinske zajednice, smatramo potrebnim da imamo određene emisije koje će emitirati lokalne i regionalne RTV postaje. Imamo dvoje uposlenika koji rade u toj redakciji, koja proizvodi jednu tjednu polusatnu emisiju na lokalnoj TV postaji i jednosatnu radijsku koja se emitira na regionalnom Radio Somboru. Mi nemamo načina doći do sredstava za financiranje te djelatnosti, a smatramo da je našoj zajednici nužna«, iznio je Karan.

PROTIV ZATVARANJA NACIONALNIH ZAJEDNICA U SEBE

Tijekom posjeta Radio Subotici tema razgovora bio je ponovno, prije dva tjedna, najavljen nastavak privatizacije medija. Ana

Ana Tomanova-Makanova i Kalman Kuntić

U sjedištu HNV-a

20. studenog 2009.

Makanova-Tomanova je istaknula kako nadležni ponovno nisu pripremili plan i model kako će se to raditi, te da je Izvršno vijeće Vojvodine uputilo zahtjev Agenciji za privatizaciju s još jedanput ponovljenim stavom u kojemu se zahtijeva izuzeće iz procesa privatizacije lokalnih medija koji emitiraju program na jednom ili više jezika etničkih zajednica.

»Ako uspoređujemo, primjerice, lokalnu samoupravu u Kovačici gdje se 50 godina emitira program na lokalnom radiju na pet jezika, Suboticu gdje se emitira na četiri jezika, Bački Petrovac na dva, itd., ta naša etnička struktura Vojvodine daje nam za pravo, i u domeni stečenih prava koja su zajamčena Ustavom, da se zalažemo da svi ovi programi i dalje budu u etru. Treba pronaći mogućnost privatizacije, odnosno odvajanja od vlasti kako se ne bi utjecalo na uređivačku politiku, ali nikako ne mogu prihvatiti činjenicu da se ne vodi računa o nečemu što je u Vojvodini svakodnevnica ne danas, već 300 godina unazad«, rekla je Makanova-Tomanova.

Ona je apelirala na lokalne samouprave da sukladno zakonskoj obvezi informiranja građana na materinjem jeziku, u proračunima za sljedeću godinu planiraju sredstva za proizvodnju programa i na jezicima etničkih zajednica isto kao i programima na srpskom jeziku, te da putem natječaja, stalnog financiranja, sustavno rješavaju problem financiranja medija.

»Prošle godine se Pokrajinsko tajništvo pola godine bavilo ovom problematikom, donijeli smo modele, preporuke, ali jednostavno od 45 lokalnih samouprava samo njih pet ima sustavno riješeno sufinanciranje proizvodnje programa lokalnih medija putem natječaja. Dakle, kako onda lokalne samouprave provode Zakon o

U Hrvatskoj riječi

lokalnim samoupravama?«, zapitala je Makanova-Tomanova te istaknula kako tajništvo kojem je ona na čelu, putem natječaja redovito sufinancira proizvodnju programskih sadržaja kako bi građani Vojvodine imali što kvalitetnije informacije u svim područjima, jer »jednostavno hoćemo pridonijeti da Vojvodina živi kao Vojvodina, da živi svoju multikulturalnost, da se same nacionalne zajednice ne zatvaraju u svoje kućice već da stvarno pružamo ono što imamo najdragocjenije.«

POTICANJE PROFESIONALIZMA U RADU

Ana Makanova-Tomanova je istaknula kako je Izvršno vijeće Vojvodine ove godine za subvencije pisanim medijima na jezicima manjina izdvojilo 258 milijuna dinara, te da će pisani mediji i dalje biti prioritet u financiranju.

»Ovi mediji ne mogu ići u privatizaciju, jer bi ih surovo tržište ugasilo, a naš je prioritet da se to bogatstvo, tradicija i stečena prava sačuvaju. Skupa s nacional-

nim vijećima, ravnateljima pisanih medija, izdavačkih kuća i odgovornim urednicima, još bliže ćemo odrediti kriterije i način kako će se sredstva građana Vojvodine trošiti kako bismo dobili još kvalitetnije medije s povećanom tiražom, da bi bili pristupniji i pridonijeli oblikovanju cjelokupne medijske javnosti građana Vojvodine«, istaknula je Ana Makanova-Tomanova te dodala da je Tajništvo raspisalo natječaj za sve medijske struke u iznosu od 3 milijuna dinara kojim se želi poticati profesionalizam u radu, edukacija i osuvremenjivanje medija.

Na pitanje novinara uvažava li Tajništvo činjenicu da je hrvatska zajednica druga ili treća po brojnosti u državi a da nema riješena pitanja televizijskog informiranja i hoće li što poduzeti po tom pitanju, pokrajinska je tajnica rekla kako je tim povodom razgovorala s ravnateljem javnog servisa Vojvodine, te da će rješavanje ovog pitanja vrlo brzo doći na dnevni red.

»Usvajanjem nove sistematizacije i reorganizacije javnog servisa Vojvodine, koja se očekuje do kraja godine ili početkom prosinca, hrvatska nacionalna zajednica će također imati svoje uredništvo poput svih drugih etničkih zajednica u Vojvodini. Kriterij za ovo, po riječima ravnatelja, jesu jezici koji su u službenoj uporabi u Vojvodini, odnosno te nacionalne zajednice će imati uredništva, programe, programske sheme i strukturu. Ovo je mogućnost da se to stvarno napravi i uspostavi red i da se zna tko ima uredništvo a tko ima samo programe. Očekujem da će taj problem biti riješen jer javni servis financiraju svi građani i ako on već jest javni servis onda se mora slijediti neka jedinstvena politika. Svi bismo htjeli da to bude brže, ali splet svih okolnosti je takav da ćemo morati ići polako, ali sigurno«, rekla je Ana Makanova-Tomanova.

Slavica Mamužić

Predstavljanje »Hrvatske riječi« u Baji

Na poziv predsjednika Hrvatske manjinske samouprave iz Baje Šandora Pančića u četvrtak, 12. studenoga 2009., u Domu narodnosti u Baji predstavljena je djelatnost NIU »Hrvatska riječ«. O istoimenom tjedniku i drugim izdanjima ove kuće i njihovom značenju za informiranje Hrvata u Srbiji govorio je ravnatelj Ivan Karan, a o 33 do sada objavljene knjige i o postignućima časopisa Klasje naših ravni, koji je nedavno dobio »Nagradu Dušan Lopašić« kao najbolje uređivani časopis u razdoblju 2007.-2009. godine, govorio je urednik nakladničke djelatnosti Milovan Miković. Tom je prigodom Josip Horvat, voditelj Likovnog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice, otvorio izložbu slika Katice Karagić iz Baje. Osim Hrvata iz Baje i okolice ovom skupu bile su nazočne generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov i konzulica Katja Bakija.

Priznanje hrvatskoj knjizi izvan Hrvatske

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Časopisi i knjige bačkih Hrvata i danas u Vojvodini i Srbiji imaju nedvojbeni i nezamjenjivi ulogu u procesu uspostave kulturne i političke identifikacije, (samo)prepoznavanja i (samo)predstavljanja Hrvata i prema vani i prema unutra * Kultura i književnost, pogotovu u uvjetima multietičnosti najbolja su, i uzgred najmanje skupa investicija kojom se potvrđuje uljudenost, napose i provjerljiva postignuća te uljudenosti

Snetom završenog 32. međunarodnog sajma knjiga i učila »Interliber« u Zagrebu, u našu je novinsko-izdavačku kuću stigla lijepa vijest. Naime, Hrvatska matica iseljenika, koja je u okviru »Interlibera« priredila program »Hrvatska knjiga izvan Hrvatske«, dodijelila je NIU »Hrvatska riječ« priznanje za cjelokupan nakladnički program.

Tim povodom razgovarali smo s našim kolegom, urednikom nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ« Milovanom Mikovićem. Kao književnik i dugogodišnji urednik, Miković u intervjuu govori i o pojedinim pitanjima vezanim uz hrvatsku pisanu riječ na ovim prostorima, kao i o vlastitom književnom radu.

HR: Prema dosadašnjim iskustvima, kako biste ocijenili interes književne javnosti u matičnoj državi za djela Hrvata iz dijas-pore, posebice književnih djela vojvodanskih Hrvata?

Interes je znatan, i srećom prepoznatljiv ne samo u vrijeme održavanja Interlibera i tijekom drugih prigoda, već sve češće kao sastavni dio ostvarenja redovitih programa institucija kulture, knjižnica, Hrvatske matice iseljenika, Matice hrvatske, Društva hrvatskih pisaca i Hrvatskog društva pisaca, specijaliziranih tribina u Zagrebu i drugim središtima – moglo bi se reći kod svih kojima je stalo do knjige i časopisa jer ih znaju cijeniti, svjesni njihove važnosti za opstanak malog naroda kakav je i naš hrvatski.

U toj rasvjeti treba gledati i na značajno priznanje Hrvatske matice iseljenika, što je na ovogodišnjem »Interliberu« dodijeljeno NIU »Hrvatska riječ« za ostvarenje njezine nakladničke djelatnosti.

HR: Koji su daljnji planovi nakladničke produkcije NIU »Hrvatska riječ« i kako ih ostvariti u situaciji financijske krize?

Budući da smo kao pripadnici hrvatske nacionalne manjine, u ovom podneblju, s razlogom zainteresirani i za vrijednosti proizašle iz (srednjo)europske raznolikosti, treba se podsjetiti da su u Subotici rođeni ili su jedno vrijeme

u njoj djelovali glasoviti mađarski pisci *Dezso Kosztolányi*, *Géza Csath*, mađarsko-hrvatski pisac židovskog podrijetla *Ervin Sinkó*, nešto kasnije i srpski pisci poput *Stevana Raičkovića* i *Radomira Konstantinovića*, dok ima i onih koji nastoje i stvaralaštvo *Danila Kiša* navezati uz subotičko podneblje. Ovdje izlazi više zapaženih književnih publikacija, te Subotica i u tom pogledu ima značajno mjesto u mađarskoj i srpskoj književnoj topografiji. Dakako, i ovdje nastala i nastajuća hrvatska periodika ima svoje zapaženo mjesto, o čemu je bilo riječi i na ovogodišnjim »Danima Balinta Vujkova«.

U tako nastaloj mozaikskoj cjelovitosti ove rasvjete dužni smo promatrati današnju, pa i sutrašnju hrvatsku časopisnu produkciju i nakladništvo, a ne izvan konteksta društvenoga realiteta, izolirano, kao da nastaju negdje neznano gdje, sami po sebi i za sebe. Časopisi i knjige bačkih Hrvata niti su ikada bili, niti su sada urednički hir dokonih, već je njihova pojava uvjetovana vjerskim, nacionalnim, kulturnim i uljudbenim interesima i od početka su u funkciji preporodnih nastojanja bunjevačkih i šokačkih Hrvata u južnoj Ugarskoj, pa tako i danas u Vojvodini i Srbiji imaju nedvojbeni i nezamjenjivi ulogu u procesu uspostave kulturne i političke identifikacije, (samo)prepoznavanja i (samo)predstavljanja Hrvata i prema vani i prema unutra. Što se pak države i njenih obveza tiče, ukoliko doista drži do uspostave vlastite vjerodostojnosti u regiji, a sutra i u okruženju europskih država, ne bi trebala krnjiti ili dovoditi u pitanje prava manjinskih zajednica, niti ih smije ostvarivati na kapljiku. Kultura i književnost, pogotovu u uvjetima multietičnosti najbolja su, i uzgred najmanje skupa investicija kojom se potvrđuje uljudenost, napose i provjerljiva postignuća te uljudenosti. Pametnima je ovo dovoljno.

HR: Priredili ste antologiju romana u književnosti Hrvata u Vojvodini, objavljenu u Osijeku. Koliko je roman kao književni žanr značajan u kontekstu života ove zajednice?

Roman je djelo preosjetljivih, a žilavih, u njemu se autor pita o osobnom i identitetu kolektiva, rekonstruirajući prošlost, ili propitujući dubinu aktualne krize. Romanom se označavaju ili i otvaraju pukotine u zbilji, koje mogu progutati njezine protagoniste, zajedno s njihovim starosjedičkim ili došljačkim dvojbama – o onome tamo, i ovome ovdje, i o tomu kamo sutra? Romanom se postavljaju pitanja vlastitome i dolazećem vremenu o

čovjekovu udesu, i onda kada se doima kako je o ovom svijetu posve beznažno govoriti, jer se više ništa ne može ispričati i nema komu. Romanopisac, dakle, nikada ne uzmiče, ni pred jednim od brojnih oblika stvarnosti koja nam, nikad obuhvaćena, neprestano izmiče.

U našem podneblju se važnost romana može pratiti od vremena objavljivanja prvog bunjevačko-hrvatskog romana »Odmetnik« što ga je napisao i u Zagrebu 1875. objelodanio Ivan Antunović. Riječ je o osmom romanu u cjelokupnoj višestoljetnoj povijesti hrvatskog romanospisateljstva, počevši dakle od pojave *Zoranićevih* »Planina« naovamo, pisanom onodobnim hrvatskim jezikom, ni gorim ni boljim od *Šenoine*, romanesknom štivu ništa manje zanimljivom od dva njegova romana koji su se iste godine pojavili - »Čuvaj se senjske ruke« i »Mladi gospodin«. Doduše, razlika ipak postoji, jer Antunovićev »Odmetnik« kod čitateljstva i kritike prolazi gotovo nezamijećen. Je li on onda, u književno-stilskom pogledu bio slab, nikakav? *Geza Kikić* ne misli tako: »Njegov prvi roman 'Odmetnik' tiskan u Zagrebu 1875. može se smatrati najboljim umjetničkim djelom naše cjelokupne preporodne književnosti«, napisao je u svojoj antologiji. O ovoj se nedvojbeno pozitivnoj Kikićevoj ocjeni do danas nije očitovao ni jedan suvremeni povjesničar književnosti. Nije li tomu tako jer je Kikić presolio svoj sud? Čak i ako bi se komu, post festum, učinio makar zanimljivim, Antunovićev »Odmetnik« tijekom više od stoljeća i ftalj, uopće nije sudjelovao ni u kakvoj književno-estetskoj percepciji i komunikaciji! Školsku lektiru da i ne spominjemo! O mogućim razlozima toga hrvatsko-hrvatskog prešućivanja u ovoj se prigodi ne želim očitovati, ali ćemo se sa ovom pojavom prije ili kasnije morati suočiti – kako pripadnici dijaspore, tako i matičnog naroda. Pogotovu što je od vremena »Odmetnika« Ivana Antunovića, do danas, u Bačkoj i Srijemu napisano i objavljeno oko osamdeset romana iz pera tridesetak autora, što svjedoči o znatnoj spisateljskoj, i valjda i književnoj energiji, uglavnom nezamijećenoj u matičnoj književnosti, književnoj kritici i periodici.

HR: Član ste uredništva časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni«. Kako vidite budućnost ovoga časopisa, što će on u budućnosti nuditi čitateljima?

Glede osnovanih (i drugih) prijava o tome što su časopis, knjiga i nakladništvo danas, te kako s njima sutra (i kamo, na CD i internet, ili ne, i sl.), treba se podsjetiti kako književni život uvijek ima

svoju navlastiti dinamiku, u stanovitoj mjeri neovisnu, donekle i suprotstavljenu svakom političkom i društvenom kontekstu, premda pisci, ti vječiti secesionisti i od svakoga društva, a pogotovu od čopora, odmetnici, ipak jednim okom, od vremena na vrijeme, promotre i te scene. Stoga se stvarna matica književnog života oduvijek vrti oko jakih pojedinaca, koja u hrvatskoj književnosti – i ne samo u njoj – u pravilu započinje časopisnim zamahom, kako to zapaža *Vinko Brešić* u svom radu o *Vlatku Pavletiću* uredniku časopisa »Izvor«, »Krugovi«, »Republika«, »Kolo«, »Literatura«

i »Kritika«. Časopisnu i nakladničku produkciju u stanju su, dakle, osmisliti samo oni urednici koji djela u nastanku znaju čitati u kontekstu već objavljenih rukopisa, iz njihova dodira tražeći i nalazeći sraz, i sadržaj novih ozračja i značenja. Sukladno tomu, misliti ono što je novo može se samo ako se misli drukčije, samo tada ima uvjeta za pojavu novuma i prepoznavanje nove jezično-književne eruptivnosti.

I kolikogod u posljednjem desetljeću bila očita migracija mlade populacije čitatelja, pisaca i nakladnika na Internet, uz stalni rast broja e-publikacija i e-knjiga, uz nezaustavljiv proces digitalizacije knjižnica, te sve veću dostupnost njihovih fondova i dr. – i dalje ovdje nije zanemariv broj onih što su skloni povjerovati publicistima poput *Milana Ivkošića* kada piše

da je »književnost na internetu kao ljubav u javnoj kući, kao da je riječ o kurvi koja je svakome pristupačna«.

Unatoč, ovakvih i sličnih mišljenja, nesporazum pa i pesimizmom prožetog zagovora, sa stanovišta rasprostiranja periodike i knjige urednici i nakladnici su razumljivo zainteresirani za tiskani i/li CD i e-proizvod, kao i za raspačavanje časopisa i knjiga na internetu, ako im donosi očekivani rezultat. A njega ima samo ako postoji nova i sadržajna književna ponuda koja treba biti prilagođena i ovom mediju.

dvije knjige *Tomislava Žigmanova*, bibliografiju i traganja za identitetom, kapitalno djelo jezikoslovnih istraživanja *Sanje Vulić* »Vitezovi hrvatskog jezika« u Bačkoj, napose uz svoje tri knjige eseja i razgovora o književnosti, i antologiju romana u književnosti Hrvata u Vojvodini. Također skrećem pozornost i na pojedine radove *Roberta Skenderovića*, *Krešimira Bušića* i *Stevana Mačkovića* u kojima ovi autori ocrtaavaju odnos Bunjevaca i Šokaca prema knjizi, u kontekstu kulturne povijesti Hrvata u Vojvodini, kao i pojedine odrednice iz Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca.

Hrvatska književnost u Vojvodini tijekom XIX. i XX. stoljeća, gotovo beziznimno nastaje u Subotici, ili je uz ovu »metropolu Bunjevaca, odnosno Hrvata«, vezana – u vremenu sadašnjem, među ostalim nakladničkom djelatnošću NIU »Hrvatska riječ« i časopisom »Klasje naših ravni«, a prije toga, osamdesetih i devedesetih godina XX. stoljeća Izdavačkom djelatnošću NIP »Subotičke novine« i časopisom »Rukovet«. U ovim dvjema izdavačkim kućama, osobno sam uredio i izdao oko 130 knjiga, većinom hrvatskim autorima, nastavljajući ono što su započeli Lazar Merković, *Balint Vujkov* i drugi, pedesetih i šezdesetih godina XX. stoljeća. O ovom učinku na svoj način svjedoči vrijeme nastanka i početak uporabe sinonimskih sintagmi: Subotički književni krug, i kasnije Subotički hrvatski književni krug.

HR: Što vas tjera na smijeh? Što sve može biti predmetom književnog smijeha?

Najviše me zasmijavaju, uistinu vječiti, nesporazumi! Kada se poput dva brza vlaka, mimoilaze i u hipu osvjtljavaju temeljne razlike, one u polazištima. Mahom je to susret gluposti i pameti, gdje kada smijeha do boli, ili je to očitovanje složenog paralelizma nespojivih uljudbenih razina ... U tom kontekstu vjerujem kako sve može biti predmetom smijeha i ismijavanja, osim dakako nasilja nad nedužnim ljudima. Onaj tko je znao pročitati *Balinta Vujkova* mogao je zapaziti kako je humor duboko ukorijenjena potreba među Hrvatima ovog podneblja – i kod Bunjevaca i kod Šokaca. Budući da je to bio način, pače uvijek njihova preživljavanja, te relativno male skupine ljudi izdvojene iz narodne matice u središtu Europe, okružene moćnim susjedima koji su je neprestano pokušavali zajahati, podjarmiti, asimilirati i progurati kroz vlastiti metabolizam. Protiv takvih se nastojanja ne uspijevaš obraniti samo sabljama i puškama, već se moraš naučiti smijati i drugima i sebi – ako kaniš preživjeti.

U ZAGREBU ZAVRŠEN MEĐUNARODNI SAJAM KNJIGA I UČILA INTERLIBER 2009.

Jezično bogatstvo hrvatske književnosti

Za Hrvate izvan Republike Hrvatske svakako je najzanimljiviji bio štand Hrvatske matice iseljenika na kojem je predstavljena nakladnička djelatnost hrvatskog iseljeništva, pa tako i nakladnička djelatnost Hrvata u Vojvodini, izdanja NIU »Hrvatska riječ«, Hrvatske čitaonice, Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, kao i izdanja objavljena u samostalnoj nakladi autora

Ovogodišnji, 32. po redu Međunarodni sajam knjiga i učila Interliber održan je od 11. do 15. studenoga na Zagrebačkom velesajmu pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske i sloganom »Knjige i učenje su in«. Tijekom pet dana trajanja ovog najvećeg i najstarijeg sajma knjiga u Hrvatskoj posjetiteljima je na ukupno 15.000 četvornih metara prostora izložena godišnja produkcija 206 hrvatskih i 84 strana izdavača, što je još jednom potvrdilo Interliberov status najomiljenije hrvatske manifestacije vezane uz knjigu. Tako su na štandovima bile knjige iz Austrije, Bosne i Hercegovine, Mađarske, Nizozemske, Njemačke, SAD-a, Velike Britanije, Srbije i Sjeverne Irske, a kako to već tradicionalno biva, od hrvatskih izdavača najviše su izloženog prostora zauzele najveće izdavačke kuće »Algoritam«, »Školska knjiga« i »Profil«.

Uz prodajnu izložbu nekoliko tisuća naslova Interliber je bio krcat i brojnim popratnim sadržajima kao što su prezentacije, dodjele nagrada, razgovori s autorima, književne radionice, kvizovi za poticaj čitanja, okrugli stolovi i slična događanja. Budući da nakladnici dobar dio novih naslova već tradicionalno pripremaju za Interliber, odnosno za studeni, posjetitelji su i ove godine mogli uživati u bogatoj književnoj produkciji i cijeli niz izdanja kupovati uz velike popuste, pa čak i do 70 posto, što je posebice vrijedno kada je riječ o enciklopedijskim izdanjima. Zahvaljujući upravo toj bogatoj ponudi i mogućnosti kupovanja knjiga po popularnim cijenama, kao i činjenici da je ulaz na ovogodišnji Interliber bio besplatan, nakladnici su zadovoljni posjetom, ostvarenim poslovnim rezultatima i prodajom.

VITEZOVI HRVATSKOG JEZIKA U BAČKOJ

Zadovoljstvo da otvori 32. Interliber pripalo je ministru kulture Republike Hrvatske Boži Biškupiću, koji je tu protokolarnu prigodu iskoristio kako bi podsjetio na značaj ove manifestacije za pisanu riječ u Hrvatskoj. »Ovi prostori su rasadište ideja, a knjiga ima posebno mjesto u općem napretku društva i zato u njoj kontinuirano vodimo brigu. Pisana riječ je odraz svih nastojanja i napora ka modernom društvu, a Interliber se dokazao kao središnja

Predstavljanje knjige Sanje Vulić »Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj«: Naco Zelić, Sanja Vulić, Katarina Fuček, Milovan Miković i Vesna Kukavica

manifestacija za promidžbu knjige«, rekao je Biškupić.

Ministrove riječi da je Interliber manifestacija od iznimne kulturne važnosti najbolje je potvrdila i riječka posjetiteljica koja je u tih pet dana protjecala između mnogobrojnih štandova nakladnika u dvama velesajmskim paviljonima (petom i šestom).

Nastupom Mađarske 2003. godine počeo je na Interliberu projekt zemlja partner. Mađarsku je 2004. godine slijedila Bosna i Hercegovina, Hrvatska matica iseljenika – pisci i nakladnici iz dijaspe 2005. godine, Slovenija 2006., Poljska 2007., prošle godine je to bio Izrael, a ove je godine zemlja partner trebala biti Bugarska, međutim uskraćivanjem financijske potpore nakladnicima i autorima od strane novoizabrane bugarske vlade, partnerstvo je otkazano u zadnji tren.

Za nas je iz bogatog programa Interlibera svakako najzanimljiviji bio štand Hrvatske matice iseljenika na kojem je predstavljena nakladnička djelatnost hrvatskog iseljeništva, pa tako i nakladnička djelatnost Hrvata u Vojvodini, izdanja NIU »Hrvatska riječ«, Hrvatske čitaonice, Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, kao i izdanja objavljena u samostalnoj nakladi autora.

»U vrijeme kada se na starom kontinentu na sav glas promiču manjinska prava i standardi iz Okvirne konvencije Vijeća Europe o zaštiti nacionalnih manjina i iz Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima, zanimljivo je na jednom

mjestu vidjeti časopise i glasila hrvatskih autonomnih manjina iz europskih zemalja koja zrcale status, kao i kulturnu te dijalektalnu raznolikost hrvatskih manjinskih zajednica«, rekla nam je voditeljica projekta »Hrvatske knjige izvan Hrvatske« Vesna Kukavica.

U okviru popratnih događanja Interlibera Hrvatska matica iseljenika organizirala je na glavnoj pozornici i svečano predstavljanje knjige dr. sc. Sanje Vulić »Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj« objavljene u nakladi NIU »Hrvatska riječ« i Matice hrvatske – ogranak Subotica. Knjiga je rezultat autoričinog desetljetnog zanimanja za idiome Hrvata u Bačkoj, najprije onih Hrvata koji su živjeli i radili u dijelu Bačke koji se danas nalazi unutar mađarskih državnih granica, u tzv. Bajskom trokut, a posljednjih šest godina i za idiome Hrvata u Bačkoj koji danas žive unutar granica države Srbije.

»Dva su temeljna pristupa jeziku Hrvata u Bačkoj. Prvi je pristup dijalektološki jer organski idiomi Hrvata u Bačkoj pripadaju dvjema različitim dijalektnim skupinama unutar štokavskog narječja. Drugi je pristup pisanom jeziku Hrvata u Bačkoj koji se kreće u rasponu od potpunog ili pak djelomičnog oslanjanja na organske idiome do potpunog ili djelomičnog prelaska na standardni jezik matičnog naroda«, rekla je dr. Vulić na predstavljanju i dodala kako bunjevački Hrvati u Subotici ubrzano zaboravljaju svoj materinski govor, a već ova kratka jezična analiza potvrđuje postavku da su se u govoru Hrvata u tom gradu, u usporedbi s današnjim sta-

njem, pred pedesetak godina znatno više čuvala obilježja novoštokavskog ikavskog dijalekta na svim jezičnim razinama, a promjene toga tipa mogu se pratiti i u ostalim bunjevačko-hrvatskim govornim sredinama u Bačkoj.

Naco Zelić je čestitao dr. Vulić na izvršnoj knjizi i velikom trudu koji je uložila u provedena istraživanja te ustvrdio kako smo ovom knjigom dobili jedno sasvim novo, posebno vrijedno svjedočanstvo o jezičnom bogatstvu književnih djela velikog broja naših pisaca koji i time pridone nose bogatstvu hrvatske književnosti, ali i snažan adut u obrani bačkih Bunjevaca i Šokaca od nartaja na njihovu pripadnost hrvatskom narodu.

Milovan Miković, urednik nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice, govoreći o knjizi podsjetio je na činjenicu da svi hrvatski pisci nisu mogli biti obuhvaćeni ovim djelom Sanje Vulić te je autorica podijelila knjigu u dvadeset poglavlja uz obrazloženje kako su zbog iznimne plodnosti današnjeg subotičkog hrvatskog književnog kruga, među piscima koji su rodom s prostora koji je danas unutar srpskih državnih granica, odabrani isključivo suvremeni živući autori: Lazar Francišković, Mirko Kopunović, Lazar Merković, Milovan Miković, Dražen Prčić, Milivoj Prčić, Zvonko Sarić, Vojislav Sekelj, Petko Vojnić Purčar, Ante Vukov, Željka Zelić i Tomislav Žigmanov, a kao predstavnici šokačke grane hrvatskih pisaca Ivan Andrašić i Ruža Sičadev.

»Ovo djelo Sanje Vulić je svojim

Na štandu Hrvatske matice iseljenika predstavljene su i knjige prof. Đure Vidmarovića »Hrvatsko rasuće« i »Teme o Hrvatima u Mađarskoj«

obuhvatom i znanstvenom obradom postalo već sada nezaobilazno za upoznavanje ne samo hrvatskih idioma već u dobroj mjeri i književne tradicije i postojeće književne prakse u navedenim rubnim prostorima hrvatskog jezika, književnosti i kulture«, zaključio je Milovan Mikić.

IZAZOVI NAKLADNIŠTVA HRVATSKIH MANJINA

Predzadnjeg dana Interlibera Hrvatska matica iseljenika organizirala je i okrugli stol na temu »Izazovi nakladništva hrvatskih manjina i europska kulturna raznolikost« na kojem su uz ravnateljicu Hrvatske matice iseljenika *Katarinu Fuček*, načelnika Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske *Petra Barišića* i dr. Sanje Vulić sudjelovali predstavnici hrvatskih

nacionalnih manjina iz Mađarske, Crne Gore, Austrije i Srbije, te predstavnici udruga iseljenih vojvodanskih Hrvata sa sjedištem u Republici Hrvatskoj. Okrugli stol je otvorila prof. Katarina Fuček i ustvrdila kako s osobitom radošću Hrvatska matica iseljenika i ove godine predstavlja nove knjige naših izvandomovinskih autora iz dvadesetak država svijeta, koje neumoljivo pridonose kulturnoj integraciji iseljene i domovinske Hrvatske.

»Glavna tema našeg zajedničkog nastupa na ovogodišnjoj središnjoj knjiškoj manifestaciji je nakladništvo hrvatskih manjina iz europskih država Austrije, Crne Gore, Češke, Italije, Kosova, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije. Oko pola milijuna pripadnika hrvatskih etničkih zajednica iz tih dijelova srednje i jugoistočne Europe danas većinom imaju priznati manjinski status u domicilnim državama. U njima su

razvili bogatu kulturnu i nakladničku djelatnost na materinskom jeziku, stoga je logičan interes Matičinog stručnog tima za hrvatskim knjigama i časopisima na susjednim geografskim širinama«, rekla je u uvodu ravnateljica Fuček.

Sudionici okruglog stola složili su se s mišljenjem kako manjinske zajednice imaju izvrsne časopise i njihove elektroničke inačice na internetu te da je periodika neprocjenjivo važna za kulturu opstojnost naših manjina i da se u njoj na tisućama stranica može vidjeti kako se izazovi manjinskog života mogu shvatiti kao trajna težnja čovjeka za skladom – kako živjeti i kako sačuvati svoju duhovnu, vjersku, jezičnu i uopće kulturnu samosvojnost. Javnosti je najpoznatija raznovrsna nakladnička djelatnost na materinskom jeziku gradišćanskih Hrvata u Austriji, u čije se plodnije nakladnike ubrajaju Hrvatski kulturni i dokumentarni centar i Hrvatsko kulturno društvo u Željeznome te Panonski institut iz Pinkovca. Gradišćanski Hrvati iz Austrije i Znanstveni zavod Hrvata iz Mađarske objavljuju posljednjih desetak godina mnogobrojne kvalitetne znanstvene monografije pretežno iz područja kroatologije te jezikoslovne i povijesne tematike. U novije doba brojnošću svakovrsne knjižne i udžbeničke produkcije izdvajaju

nje neobično da na tržištu knjiga i u knjižnicama u domovini nemamo hrvatske knjige iz inozemstva. Odlučeno je da će nakon prezentacije knjižna građa s izložbe biti dostupna čitateljima u Matičinoj biblioteci, dok će jedan primjerak biti darovan Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici za jedinstveni nacionalni fond »Croatica«. Nakon okruglog stola upriličeno je i svečano predstavljanje knjiga mr. *Đure Vidmarovića* »Hrvatsko rasuće« i »Teme o Hrvatima u Mađarskoj«. Zbirka je to autorovih izabranih tekstova o Hrvatima u Bačkoj i Srijemu, u Austriji, Sloveniji, Boki Kotorskoj, Makedoniji, Italiji te manjim dijelom na drugim kontinentima. Prof. Vidmarović u tim svojim knjigama otvoreno progovara o sustavno prešućivanim činjenicama iz prošlosti i sadašnjosti Hrvata u Boki Kotorskoj, u Sloveniji, Bačkoj i Srijemu. Među ostalim upozorava na sustavno prešućivanje hrvatskog imena u knjigama o Boki kotorskoj, na sustavno rashvaćenje bunjevačkih Hrvata u Bačkoj, na agoniju Hrvata u Srijemu, na činjenicu da Slovenci u Hrvatskoj imaju status nacionalne manjine premda sačinjavaju 0,47 posto ukupnog stanovništva, dok Hrvati u Sloveniji, koji su dijelom autohtoni, nemaju manjinski status premda sačinjavaju približno 3 posto stanovništva te države. Ne

Na štandu Hrvatske matice iseljenika izložena je i književna produkcija NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice

PRIZNANJE ZA NAKLADNIČKI PROGRAM NIU »HRVATSKA RIJEČ«

Prosudbeno povjerenstvo Hrvatske matice iseljenika (HMI) za Izložbu nakladništva hrvatskih manjina na 32. Interliberu dodijelilo je nagradu za leksikografski pothvat ravnopravno Đuri Blažeku (Hrvatska), Eriki Racz (Mađarska) i akademiku Istvanu Nyomarkayu (Mađarska) za »Rječnik pomurskih Hrvata« (Tinta Könyvkiadó, Budimpešta, 2009.), priopćila je HMI.

Priznanje za cjelokupni nakladnički program dodijeljeno je Nakladi Croatica iz Budimpešte (Republika Mađarska), te Novinsko izdavačkoj ustanovi »Hrvatska riječ« iz Subotice. Naslovi, NIU »Hrvatska riječ«, kako se navodi u obrazloženju, obiluju raznorodnim publicističkim naslovima te zanimljivim zapisima usmene književnosti prikupljene diljem vojvodanskog prostora, kao i kvalitetnim književnim te jezikoslovnim djelima, koja nemjerljivo doprinose bogatstvu riznice pisane riječi našeg naroda.

Priznanja Hrvatske matice iseljenika su poticaj za poboljšanje kvalitete i vrijednosti nakladničkih projekata među hrvatskim zajednicama u svijetu.

se mađarska »Naklada Croatica« iz Budimpešte te vojvodanska NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice. Najmlađa je nakladnička djelatnost Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, koja se čini spremnom za suvremene nakladničke izazove. Na kraju okruglog stola izražena je i nada da će se iskoristiti mogućnost uspostave mostova suradnje s autorima, nakladnicima i knjižarima iz iseljeništa, iz zemalja u kojima žive naše autohtone manjine, kao i Bosne i Hercegovine te da je kraj-

manje su zanimljivi i ostali tekstovi sabrani u ovim knjigama koje svakako treba posjedovati u svojoj kućnoj biblioteci.

U istom terminu s Interliberom održan je i Sajam glazbe i multimedije, na kojem se moglo saznati sve o najnovijim trendovima u području glazbe i multimedije, vidjeti najnovije proizvode i oprema najpoznatijih svjetskih marki, uspostaviti nove poslovne kontakte, a ujedno se zabaviti i naučiti nove plesne korake.

Zlatko Žužić

ODRŽANA MANIFESTACIJA ŠOKAČKA RIČ U VINKOVCIIMA

Poetika bećarca

Okupilo se dvadesetak poznatih imena, znanstvenici koji su objelodanili svoja istraživanja u trima pravcima; Slavonski dijalekt i onomastika, Slavonski dijalekt s naglaskom na poddijelcima te Slavonski dijalekt u književnosti, umjetnosti i medijima

Još jedna iznimno lijepa i hvala vrijedna manifestacija na očuvanju šokačke riječi i šokaštva općenito, koju u Vinkovcima već sedmu godinu zaredom organiziraju ZAKUD Vukovarsko-srijemske županije i njezin predsjednik *Andra Matić* te Centar HAZU u Vinkovcima i voditeljica, znanstvena suradnica

u proteklih šest godina događalo, a događalo se, i sve je zabilježeno u šest zbornika s više od 90 znanstvenih radova i terenskih istraživanja, ili istaknuti Vinkovce, taj bastion šokaštva, raj na Bosutu uz koji su se Šokci nastanili i prije stoljeća sedmog, koji uz šokačke rodove i pregršt manifestacija, od Pokladnoga jahanja

zavičajni idiom, svojim znanstvenim radovima i svojom osobnošću, jer autor je desetak knjiga i više od 200 eseja, rasprava i drugih tekstova, a bio je i dugogodišnji glavni i odgovorni urednik časopisa Književna smotra i jedan od urednika Leksikona stranih pisaca i izdavačkog pothvata Hrvatska književnost u 100 knjiga.

Organizatori ovog skupa, dr. *Anica Bilić* i *Andra Matić* nisu skrivali zadovoljstvo, jer i ovaj je skup bogatiji i posjećeniji od dosadašnjih, a radovi i terenska istraživanja sročeni su da mogu zadovoljiti znatiželju i običnoga čovjeka, laika. I ove je godine dvadesetak sudionika, ali ni uvjeti ne dopuštaju više, no i to je dostat-

Jasna Melvinger

Anica Bilić, privedena je kraju, pa se može reći kako je i ove godine, krizi i recesiji unatoč, »Šokačka rič« u kongresnoj dvorani hotela Slavonije u Vinkovcima, 13. i 14. studenoga okupila dvadesetak poznatih imena, znanstvenike koji su objelodanili svoja istraživanja u trima pravcima; Slavonski dijalekt i onomastika, Slavonski dijalekt s naglaskom na poddijelcima te Slavonski dijalekt u književnosti, umjetnosti i medijima.

Priznajem, dvojio sam kako nasloviti ovaj tekst, možda istaknuti Štokavčice u prvi plan, tu divnu djecu i mladež koju nadahnjuje divan predaka, pa ga zdušno i savjesno bilježe i njeguju, čuvajući ga tako na najbolji način od zaborava. Možda naglasiti glazbeni dio programa kojega do perfekcije dovode učenici srednje glazbene škole u Vinkovcima i njihovi profesori, možda istaknuti sveobuhvatne zbornike u kojima je predano zabilježeno sve što se

do Vinkovačkih jeseni, pa i ove Šokačke riči, marno njeguju sve te običaje i bogatu baštinu čuvajući ju za nove naraštaje.

DUKATI ZA ZNANSTVENE RADOVE

Ipak, odlučio sam posuditi naslov znanstvenoga rada dr. *Josipa Užarevića*, Šokca iz Gundinaca, redovitog profesora na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, koji progovara o Bećarcu, namjerno stavljam veliko slovo, jer riječ je o nemjerljivom narodnome blagu, kojega je, na prijedlog Ministarstva kulture i Vlade Republike Hrvatske, UNESCO zaštitio kao nematerijalnu baštinu i dobro hrvatske duhovne kulture. Moram reći kako je prof. dr. Užarević za svoj doprinos Šokačkoj riči ove godine nagrađen velikim dukatom, jer je kao vrstan poznavatelj šokačkoga govora, koji je i njegov materinski govor i

Manifestacija je privukla pozornost poštovatelja šokačke riči

Mali dukat, također nagradu Šokačke riči, zavrijedio je dr. *Živko Gorjanac* iz Baje, profesor hrvatskog jezika na Visokoj školi u Baji, koji na ovoj vinkovačkoj manifestaciji sudjeluje već 5. puta a obradio je šokački govor rodnoga sela Santova u Mađarskoj.

MAR ZA BAŠTINU I KULTURNO DOBRO

Zbornik Šokačke riči 6 predstavila je prof. *Ljiljana Kolenić*, inače sudionica svih dosadašnjih znanstvenih sesija, i izrazila zadovoljstvo njegovim bogatstvom i sadržajem, na 530 stranica, jer krizi unatoč, odražava mar ovih ljudi za svoju baštinu i nematerijalno kulturno dobro, ljudi koji tomu posvećuju dobar dio svojega života, dio svojega radnog ali i slobodnog vremena pa i vremena namijenjenog svojoj obitelji, prijateljima i obiteljskim poslovima i žrtvuju ga za taj viši cilj.

no da se progovori o mnogim sferama društvenoga života i rada i jeziku, koji je diljem Šokadije još živ, pa će radovi, pogotovu oni na onomastici, pridonijeti boljem razumijevanju seoskoga života na ovome području, kojega karakteriziraju vlastita imena kojih danas možda više i nema, ali su u popisima u katastrima i gruntovnicama i sl. Andra Matić se ozario nakon nastupa Štokavčica, pedesetak učenika iz desetak osnovnih škola i vinkovačke okolice, koji su dobro svladali govor svojih predaka i zadovoljan je jer taj govor ulazi i u školske programe.

Šteta što nema više prostora da se pobroje sudionici i njihovi uratci, pa ću samo još dodati da su ukupnim dojmu pridonijeli i pjesnici: legendarni pučki pjesnik *Duka Galović*, *Jasna Melvinger*, *Petko Vojnić Purčar*, *Mladen Kušec*, *Marija Znika*, i neka mi oprostite ako sam nekoga ispustio.

Slavko Žebić

Open Days 2009.

Osječko-baranjska županija i Grad Osijek doveli su u Osijek predstavnike svih pet slavonskih županija, te Sisačko-moslavačke i Karlovačke županije i predstavnike susjednih regija i susjednih zemalja, nevladine udruge, turističke zajednice, županijske i lokalne samouprave, razvojne agencije...

Love je godine Odbor regija Europske Unije u Bruxellesu organizirao dan otvorenih regija. Dan otvorenih gradova, manifestacija koja ima za cilj razmjenu iskustava, umrežavanje i sklapanje partnerstava te isticanje u prvi plan problematike s kojom se većina

A mi tamo ne lobiramo samo za naš grad i našu županiju, mi tamo lobiramo za Hrvatsku. Župan je još dodao da Europska komisija s 26,1 milijunom kuna bespovratnih sredstava sufinancira 18 projekata na području Osijeka i županije, a da su naši predstavnici u statistič-

mo granice, onda možemo vidjeti da je taj moj Osijek centar Europe i centar svijeta, podjednako udaljen od Beograda i Zagreba, Sarajeva i Budimpešte, grad na pola puta u odnosu na svjetske i europske metropole, i meni je odmah drago da ja živim tu u samome centru i drago mi je da i moje dijete može tu živjeti. Dakle, što trebamo učiniti? Treba samo ukloniti granice, i zemljopisne i one u našim glavama i svi ćemo puno bolje i puno ljepše živjeti«, rekao je Vrdoljak.

PERSPEKTIVE

Nada Kožul iz Regionalne razvojne agencije Slavonije i Baranje predstavila je hrvatsku perspektivu sudjelovanja u Dunavskoj strategiji. Govorila je o odličnoj inicijativi koju guraju Nijemci po ugledu na već usvojene EU strategije, Mediteransku i Baltičku, kroz koju bi se realizirao puni

nim segmentima, posebice kada se radi o razvojnim strategijama, kreiranju rasta, boljitku gospodarskog razvoja i prevladavanju krize i recesije. Zato gospodarstvo, malo i srednje poduzetništvo, mora zahtijevati uključivanje znanosti, a znanost mora odgovoriti na najbolji mogući način. RRA je profesorica Singer predložila u novinu Open daysa nazvanu University, odnosno panel rasprave na temu uloge znanosti u regionalnom razvoju, a ona se odužila izvrsnim predavanjem na temu uloge inovacija u javnom sektoru i gospodarskom razvoju.

U drugome dijelu programa, u Osijeku je organiziran okrugli stol s temom: »Jačanje gospodarstva putem razvoja prekograničnog turizma«. Svrha je predstaviti i razmijeniti dosadašnja iskustva, prikazati trenutačno stanje i potencijale daljnjeg razvoja turizma u prekograničnom području s ciljem

Sudionici skupa

regija susreće, a samim tim i lobiranje za rješavanje tako detektiranih pitanja razvitka, kreiranje rasta i otvaranje novih radnih mjesta, održan je od 5. do 8. listopada.

Tragom toga događaja Osječko-baranjska županija i Grad Osijek doveli su u Osijek u srijedu, 11. studenoga, predstavnike svih pet slavonskih županija, te Sisačko-moslavačke i Karlovačke županije i predstavnike susjednih regija i susjednih zemalja, ljude različitih profila, nevladine udruge, turističke zajednice, županijske i lokalne samouprave, razvojne agencije i sl. Skup je otvorio župan osječko-baranjski *Vladimir Šišljagić*, pohvalio se odličnom prezentacijom nedavno u Bruxellesu i obrazložio zašto je ova županija još prije nekoliko godina otvorila ured u tom europskom sjedištu i središtu. »Bili smo meta različitih napada i insinuacija, a sada se vidi da smo bili u pravu, jer ako želite utjecati na tokove, morate biti blizu izvora, a Bruxelles je središte ne samo Europe, već i svijeta. U tri dana imali smo nebrojeno posjeta, imali smo prijam za diplomatske predstavnike, imali smo zanimanje svjetskih medija i još puno toga.

koj regiji Panonska Hrvatska u tri protekle godine ponudili 300 kvalitetnih projekata s kojima apliciraju za sredstva europskih fondova.

U SAMOME CENTRU

U sklopu predstavljanja održana je i radionica »Inovacijska iskustva za poticanje regionalnog razvoja«, gdje je vlastita iskustva iznio dogradonačelnik Osijeka *Ivan Vrdoljak*, govoreći o praksi malih i srednjih poduzeća u sektoru naprednih tehnologija, govoreći ne kao političar, već kao poduzetnik. Moram reći da je to svoje izlaganje započeo vrlo zanimljivo, posluživši se zemljovidom Hrvatske, na kojemu je detektirao Osijek kao malu točku u maloj zemlji, grad na rubu Hrvatske, bez obzira na njegov dostignuti razvoj i činjenicu da je četvrti po veličini, odmah iza Zagreba, Splita i Rijeke. »Kada pogledam ovaj zemljovid, onda sam tužan jer živim u malome gradu, male zemlje, na rubu uz samu granicu, dakle na rubu svjetskih događanja, i jednako sam tužan što će tu odrastati moje dijete, na tom kraju krajeva, na rubu. Ali, kliknuo je na miš, ako ukloni-

Župan osječko-baranjski Vladimir Šišljagić

gospodarski i socijalni potencijal Dunavske makroregije. S obzirom na gospodarske potencijale Dunavske strategije, vezane na razvoj infrastrukture oko Dunava, kao važnog plovnog puta EU, ali i na područja energetike, turizma, kulturne razmjene i zaštite okoliša, Hrvatska je svojim zemljopisnim položajem neizostavni sudionik ove inicijative.

Zanimljiva je bila i rasprava sveučilišne profesorice dr. *Slavice Singer*, koja je govorila o potrebi angažiranja struke u svim važ-

valorizacije specifičnih resursa uz granicu Hrvatske, Mađarske i Srbije. Bila je to prilika za stvaranje novih partnerstava o mogućnosti apliciranja na sredstva iz pretprijetupne pomoći IPA, usuglašavanje zajedničkih programa i stvaranja novih i atraktivnijih zajedničkih razvojnih strategija u sektoru turizma. Osim sudionika iz Hrvatske, bili su tu i predstavnici Mađarske iz Pečuha i Baje, te Srbije iz Šida.

Slavko Žebić

ZBOG TRODNEVNE ŽALOSTI

Odložen koncert Subotičkog tamburaškog orkestra

Radi dana žalosti, koji su proglašeni za Srbiju od 16. do 18. studenoga, koncert Subotičkog tamburaškog orkestra, točnije prva večer, pomaknuta je za poneđjeljak 23. studenoga. Dakle, koncert koji je trebao biti održan 18. i 19. studenoga bit će održan 19. i 23. studenoga.

Podsjetimo, koncert se održava povodom 50 godina rada

Stipana Jaramazovića. Na programu će se naći kompozicije

iz dugogodišnjeg repertoara ovoga orkestra, kao što su poznate klasične skladbe, narodne i izvorne pjesme. Za ovu priliku, u dijelu programa stalnom sastavu ovoga orkestra pridružit će se i nekadašnji članovi Subotičkog tamburaškog orkestra, koji sviraju u manjim orkestrima, u tamburaškim sastavima »Biseri«, »Hajo« i »Ravnica«. Također, publici će se predstaviti i vokal-

ni solisti: *Marija Jaramazović, Antonija Piuković, Antun Letić – Nune i Josip Franciškić*, koji već dugu niz godina surađuju s ovim orkestrom. Radi velikog interesa publike koncert će biti održan tijekom dvije večeri u Velikoj vijećnici Gradske kuće, a ulaznice se mogu nabaviti u »Galeriji pod tornjem« po cijeni od 300 dinara. Početak koncerta obje večeri je u 20 sati.

Ž. V.

Drugo sudjelovanje na »Modnom ormaru«

Na samostalnoj reviji pod nazivom »Modni ormar«, koja je održana u Zagrebu a namijenjena je mladim modnim kreatorima, sudjelovala je i *Pavla Ivanković*, studentica Tekstilno-tehnološkog fakulteta u Zagrebu, rođena Subotičanka. Ovu modnu reviju organizira

fakultet, a Pavla je svoje kreacije predstavila u kategoriji Experimentalne mode.

Na ovogodišnju reviju, četvrtu po redu, po drugi puta se plasirala i Ivankovićeva koja je, kako nalažu propozicije, prezentirala pet haljina. »Revija je natjecateljskog karaktera, no, iako nisam osvojila nikakvu nagradu zadovoljna sam što sam dobila mogućnost imati samostalnu reviju. Haljine koje su bile na reviji sama sam izradila. Materijal koji sam koristila je sirova svila, ne bojena, te sam je sama bojala. Materijal mi je poslužio kao slikarsko platno, koje sam kasnije krojila i pravila haljine. Boje koje sam koristila su boje za svilu, koje se kasnije fiksiraju, te su postojane.

Revija se održala u kazalištu 'Trešnja', a sudjelovalo nas je devetero«, kaže Pavla Ivanković i dodaje, kako je i ove godine žiri bio s priznatih svjetskih fakulteta iz Pariza i Londona.

Svaki natjecatelj je nakon svoje revije morao i obraniti svoje kreacije te se, kako nam je rekla Ivankovićeva, usput moglo naučiti nešto novo. »Iskoristila sam ovu priliku kako bih naučila i

saznala nešto novo. Svojim kritikama i pohvalama članovi žirija su nam skrenuli pažnju na ono što je dobro, kao i na ono što je loše. Svake godine se može puno toga saznati«, kaže Pavla.

Studenti koji imaju revije imaju i mogućnost povezati se s drugim stranim fakultetima, za daljnje školovanje i usavršavanje, što je svako i želja mladih modnih kreatora.

Kao modni dodatak Pavla je izradila i neoobičnu obuću za manekenke, bile su to obične klopme ukrašene istim detaljima kao i haljine.

Ž. V.

Biofest odgođen

Međunarodni festival organskih proizvoda »Biofest«, koji je trebao biti održan u Subotici 17. i 18. studenoga, odgođen je zbog epidemije gripe. O novom terminu organizatori će naknadno obavijestiti javnost.

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vreme: od 8 do 16 časova

KAKO PO NOVOM PROGRAMU POSTATI STUDENT U HRVATSKOJ

Uskoro prijave za državnu maturu

Oni koji su završili četverogodišnje školovanje izvan Republike Hrvatske, prijavljivat će se na internetskoj stranici www.postani-student.hr, gdje će prilikom registracije dobiti svoje korisničko ime, zaporku, PIN i TAN.

Tamo će unijeti osobne podatke, podatke o školovanju i ocjenama kao i ostale podatke o natjecanjima, kaže načelnica Odjela za organizaciju i provođenje ispita u Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja Višnja Francetić

Hrvatska je od ove godine i službeno u svoj obrazovni sustav uvela polaganje ispita državne mature, koji će služiti za nastavak obrazovanja na visokim učilištima i veleučilištima. Za učenike u Hrvatskoj već su počele prijave ispita državne mature, a srednjoškolski iz Vojvodine, koji su državljani i Republike Hrvatske a žele studirati u toj zemlji, to će moći učiniti od 1. prosinca 2009. do 1. veljače 2010.

To se odnosi na one koji su završili najmanje ekvivalentno četverogodišnje srednje obrazovanje izvan Republike Hrvatske, te svi tijekom završnog četvrtog razreda srednje škole. Ispite državne mature organizira i provodi Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO).

OBVEZNI I IZBORNI DIO ISPITA

»Oni koji su završili četverogodišnje školovanje izvan Republike Hrvatske, prijavljivat će se na internetskoj stranici www.postani-student.hr, gdje će prilikom registracije dobiti svoje korisničko ime, zaporku, PIN i TAN, čime im se osigurava siguran pristup stranici«, kaže načelnica Odjela za organizaciju i provođenje ispita u Centru Višnja Francetić. »Tamo će unijeti osobne podatke, podatke o školovanju i ocjenama kao i ostale podatke o natjecanjima. Dakle, sve ono što ta baza podataka traži. Istovremeno će dobiti uputu na koji način će preporučenom poštom poslati Agenciji za znanost i visoko obrazovanje obrazac prijave, dokaz o državljanstvu, dokaz o završetku svih razreda srednje škole, dakle svjedodžbe, eventualno rezultate s državnih ili

međunarodnih natjecanja, potvrdu o rezultatima završnih ispita i eventualno potvrdu o školskom statusu. Sve će to biti objavljeno i na našoj mrežnoj stranici koncem ovoga mjeseca, a na stranici 'postani student' već su postavljene te upute i tamo će biti njihova on-line registracija. Dakle, ne treba nitko nigdje putovati, niti imati kakvih troškova vezanih uz sve to osim što će morati te dokumente poslati preporučenom poštom.«

Ona dodaje i kako će način polaganja ispita odrediti Centar, koji će formirati ispitne centre po gradovima, te da će učenici iz Vojvodine polagati u ispitnim centrima u Hrvatskoj koji su najbliži njihovom mjestu stanovanja.

Inače, državna matura se sastoji od obveznog i izbornog dijela. Obvezni dio sastoji se od polaganja ispita iz triju predmeta: hrvatskoga jezika, matematike i stranoga jezika, a ovi se ispiti mogu polagati na jednoj od dviju razina (A- višoj i B-osnovnoj) ovisno o tome koju razinu traži odabrani studijski program. Drugi, izborni dio državne mature sastoji od polaganja ispita izbornih predmeta

koje učenik sam odabere. Broj predmeta nije ograničen, a ova je mogućnost otvorena prvenstveno zato da bi učenici mogli zadovoljiti upisne kriterije koje postavljaju visokoškolske ustanove. U izbornome dijelu državne mature učenici mogu polagati ispite iz engleskog, francuskog, njemačkog, španjolskog, talijanskog jezika, klasičnih jezika (latinskog i grčkog), biologije, etike, filozofije, fizike, geografije, glazbene umjet-

može biti stomatolog«, objašnjava Višnja Francetić.

TRI ISPITNA ROKA

Pristupnici mogu prijaviti do deset studijskih programa prema redoslijedu osobnih želja. Nakon što je odabrao studijski program koji želi studirati, učenik treba pogledati koje se razine obveznih predmeta traže, traži li odabrani studijski program polaganje izbornog predmeta, te dodatnu provjeru specifičnih znanja, sposobnosti i vještina. Ove informacije o zahtjevima visokih učilišta u pogledu obveznih predmeta i razina, te izbornih predmeta mogu se vidjeti na mrežnim stranicama visokih učilišta kao i u brošuri Državna matura na internetskoj stranici www.ncvvo.hr.

Ispiti državne mature polažu se u trima ispitnim rokovima: ljetnome, jesenskom i zimskom, a do 1. veljače, odnosno 31. siječnja u ponoć, istječe prijava za državnu maturu u proljetnom roku.

»Državna matura je ispit koji je isti za sve učenike, provodi se u isto vrijeme i na isti način.

Dakle, svi u Republici Hrvatskoj i oni koji dolaze izvan Republike Hrvatske a hrvatski su državljani, svi mogu polagati samo određeni dan i u određeno vrijeme«, ističe Višnja Francetić.

Ispiti izbornog dijela državne mature polažu se tijekom drugog polugodišta, od veljače do svibnja 2010. godine, a za buduće pristupnike još jedna informacija: prema kalendaru polaganja ispita državne mature, već za 19. veljače zakazana su dva: psihologija i informatika.

S. Mamužić

Postani student!

Dobro došli na mrežnu stranicu Nacionalnog informacijskog centra priključni na školovanje u Hrvatskoj.

www.postani-student.hr

Navodnom preventivom protiv gripe

Proглаšeni najbolji proizvođači jabukovače, šljivovice, kruškovače i kajsijevače, a najuspješniji pojedinac u ukupnom plasmanu je Radovan Petkov iz Subotice

Piše i fotografije: Tatjana Antunović

Festival mlade rakije u Ljutovu, drugi po redu, održan je u subotu, 14. studenoga, na salašu *Blaška Kopilovića*, poznatog subotičkog poduzetnika koji je ljetos poginuo u prometnoj nesreći. Taj salaš sada vodi njegov sin *Saša Kopilović* s obitelji. Kako je odlučeno još prošle godine, ovaj će se festival održavati svake druge subote u studenome i na njemu će svaki put biti predstavljene rakije raznih proizvođača proizvedene na širem prostoru Subotice, ali po mogućnosti i šire, tako da je bilo izlagača i iz Novog Kneževca.

»Prošle smo godine imali osam izlagača, a ove ih godine imamo dvostruko više«, kaže organizator festivala *Saša Kopilović*. »Udvostručen je i broj posjetitelja, lane ih je bilo oko 90, a sada, evo vidite, preko 200. Početna je ideja bila okupiti samo naše društvo, jer životni nam ritam nameće sve manje druženja i zabave, pa smo moj prijatelj *Dejan Stanković* i ja odlučili pokrenuti ovaj festival. Naš je moto: tko god dođe – dobro je došao. Imamo i žiri, dodjeljujemo diplome i zahvalnice za najbolju rakiju.«

Na festivalu u Ljutovu bile su izložene rakije od jabuke, šljive, kruške i kajsije. Svaka od ovih četiriju vrsta rakije ocjenjivana je u zasebnoj kategoriji, a na koncu su proglašeni najbolji proizvođači u svim kategorijama.

»Izložio sam svoju ovogodišnju rakiju od kruške i šljive«, kaže

Igor Veljković s Palića. »Sve mi ovdje izgleda dobro. Ljudi su dobro raspoloženi i vidim da se nitko ne boji svinjske gripe. A, što se proizvodnje rakije tiče, najvažnije je imati dobro, zdravo voće i strogo paziti na higijenu. Mislim da je ovaj festival jako koristan. Nažalost, prošle sam godine propustio doći i drago mi je što sam sada tu. Naravno, doći ću i na godinu.«

Slavko Šarčević s Klise bio je oba puta.

»Svoju rakiju izložio sam drugi put, a prošle sam godine osvojio prvo mjesto u kategoriji rakije od šljive. Drago mi je što sudjelujem i što ovakav događaj uopće postoji.«

U kategoriji rakije od jabuke, ali i rakije od kajsije, kao i u ukupnom ocjenjivanju, prvo mjesto osvojio je *Radovan Petkov* iz Subotice, među proizvođačima rakije od kruške najboljim je proglašen *Ivan Veljković* s Palića, a najbolju šljivovicu imao je *Ninoslav Medaković* iz Subotice.

Kod ocjenjivanja, članovi žirija uspoređivali su okus, aromu, jačinu, boju i druga svojstva svake rakije.

»Ove smo godine u konkurenciji imali 29 vrsta rakija, što znači da smo morali testirati 29 različitih pića«, kaže član žirija *Gábor Mészáros*.

»Ako to usporedimo s prošlogodišnjim festivalom, kada smo u ponudi imali 11 rakija, jasno je da ljudima trebaju ovakva natjecanja i uspoređivanja kvalitete. Sve su rakije bile jako dobre i mogu reći da nije bilo niti jedne loše.«

Festival na salašu *Kopilovića* na Ljutovu počeo je ujutro u 10 sati i

trajao je, za one najizdržljivije, do 19 sati, uz, dakako, i ostala pića i roštilj.

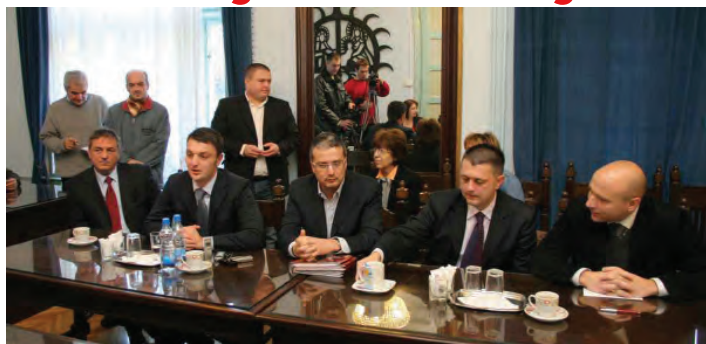
Sudionici na Festivalu mlade rakije

Pobjednici festivala

Zamjena zemljišta na trasi obilaznice

Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede **Saša Dragin** potpisao je u Subotici sedam ugovora o zamjeni poljoprivrednog zemljišta na trasi Y kraka Koridora 10, čime je država postala većinski vlasnik zemljišta na obilaznici. Potpisivanjem ugovora s pravnim osobama i Katoličkom crkvom, koji su vlasnici zemlje na obilaznici kod Kelebije, u državno vlasništvo je prešlo oko 26 hektara, čime je riješeno blizu 2,5 kilometara trase. Zamjene zemljišta vrše se prije eksproprijacije po ekvivalentnim tržišnim vrijednostima, sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu, a ministar Dragin je naveo da će resorno ministarstvo nastaviti sa zamjenom na svim dijelovima trase Koridora 10 i Y kraka.

»Na takav način štedi se novac, koji bi inače bio potreban za eksproprijaciju zemljišta, a ljudima koji su se bavili poljoprivredom na parcelama koje se nalaze na trasi auto-cesta omogućuje da zadrže svoju djelatnost, tj. da se bave poljoprivredom i to tako što se zemlja zamjenjuje po ekvivalentnim tržišnim vrijednostima. Pri tomu, nastojali smo da se zamjena obavi u ataru u kojemu se zemljište i do sada nalazilo, kako bi i jedna i druga strana bile obeštećene na odgovarajući način«, rekao je Dragin.

Gradonačelnik **Saša Vučinić** istaknuo je da je na ovaj način država došla u posjed više od 50 posto trase Y kraka, što je prvi konkretni potez. »Ostao je veći dio posla koji se tiče razgovora s privatnim vlasnicima zemlje. Ali, zaista mislim da u konceptu u kojemu država ostvaruje proračunsku uštedu, a da pri tomu nitko ne ostaje uskraćen, imamo obostranu korist. Ipak, mislim da najveću korist od toga ima Grad Subotica time što se stvaraju uvjeti za izgradnju Y kraka«, rekao je Vučinić.

Župnik župe Isusovog uskrsnuća vlč. **Bela Stantić**, koji je jedan od potpisnika ugovora, kaže da je ponudom zamjenom zemljišta veoma zadovoljan.

»Vrlo smo zadovoljni zato što smo na neki način dobili potpunu satisfakciju. Ovim smo dobili i ukрупnjavanje posjeda, jer su nam dva komada zemlje sada spojena u jedno. U zamjenu za parcelu kod trase ceste dobili smo novu koja je priključena uz jednu našu drugu parcelu, tako da sada umjesto dvije imamo jednu veću. Vrijednost je računata tako da je nadoknada potpuno pravična, jer smo za zemlju kod Kelebije koja je bila prve klase dobili zemljište druge klase, ali malo veće površine«, kaže vlč. **Bela Stantić** te dodaje da je nova

parcela državno zemljište koje je koristila zadruga Mala Bosna i da nema eventualnog potraživanja bivših vlasnika, pa se razmjena mogla nesmetano provesti.

Inače, do konca godine za zamjenu je preostalo još oko tisuću parcela u ukupnoj površini od oko 100 hektara, a nakon toga, iduće godine, mogu se očekivati i radovi na izgradnji trase. Ministarstvo poljoprivrede je srpnja ove godine potpisalo

ugovore o zamjeni poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu s vlasnicima poljoprivrednog zemljišta u privatnom vlasništvu na relaciji Niš – Crvena Reka, a zamjena se obavlja u koordinaciji s Javnim poduzećem »Putevi Srbije«, Privrednim društvom »Koridor 102«, te s ministarstvima životnog okoliša i prostornog planiranja, infrastrukture i Ministarstvom za NIP.

S. M.

Temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Sl. glasnik RS« br.135/04 i 36/09) Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša Gradske uprave Subotica, Trg slobode br. 1

OBJAVLJUJE

OBAVIJEST O DONESENOM RJEŠENJU KOJIM JE UTVRĐENO DA NIJE POTREBNA PROCJENA UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Na zahtjev nositelja projekta Grad Subotica - MZ Stari Žednik, Trg slobode br. 1 i MZ Novi Žednik, Ilije Lubarde br. 4., Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša provela je postupak odlučivanja o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: IZGRADNJA FEKALNE KANALIZACIJE NASELJA STARI I NOVI ŽEDNIK.

Sadržaj odluke i mjere

U provedenom postupku doneseno je rješenje da nije potrebna procjena utjecaja na životni okoliš, ali su naložene mjere zaštite životnog okoliša, a koje se odnose na upravljanje otpadom i otpadnim materijama koje nastaju tijekom raskopavanja, postavljanja i montiranja cijevi, kao i mjere prevencije i pripravnosti u slučaju udesa.

Razlozi za donošenje

Doneseno rješenje zasniva se na analizi kriterija Uredbe o utvrđivanju projekata za koje je obavezna procjena utjecaja – Lista I. i projekata za koje se može zahtijevati procjena utjecaja na životni okoliš – Lista II. (»Sl. glasnik RS« br. 114/08), naročito podataka o trasi cjevovoda i pri čemu su uzeti u obzir tehnički normativi i standardi propisani za ovu vrstu projekata, kao i mjere zaštite utvrđene od ovlaštenih organa i organizacija. Osim ovih mjera utvrđene su i mjere zaštite životnog okoliša, te je ocijenjeno da se, ukoliko se provedu propisani uvjeti i mjere, ne očekuje negativan utjecaj na činitelje životnog okoliša koji bi mogli biti prouzrokovani izgradnjom predmetnog projekta.

Predstavnicima zainteresirane javnosti mogu obaviti uvid i izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana objavljivanja ove obavijesti. Žalba se izjavljuje Pokrajinskom tajništvu za zaštitu životnog okoliša i održiv razvoj, Novi Sad, Bulevar Mihajla Pupina br. 16 putem ove službe.

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

JKP Суботичке пијаце
Szabadkai Piacok KK
JKP Subotičke pijace

NASELJA BAČKE U POVIJESTI (18.)

Putovanje i prijevoz robe u srednjem vijeku (2. dio)

Piše: mr. Zsombor Szabó

Prvi putnici su bili arapski trgovci, koji su se u Europi pojavili već u X.-XI. stoljeću. Najčešće su ih zvali Saracenima ili Ismaelcima, na našim prostorima su još nazivani *Kalizima* i *Böször-ményima*.

U zapadnoj Europi u XI. stoljeću zahvaljujući trgovini počeo je razvoj gradova i građanstva. Trgovci su živjeli u posebnim, često zidom ogradenim dijelovima i slobodno su se kretali od Europe do Dalekog istoka. Ova njihova naselja su nazivana *burgusima*, a stanovnici latinski *burgenses*, odnosno francuski *bourgeois* = buržoa, odakle za građansku klasu kasnije nastaje naziv buržoazija. Poslije buržoaske revolucije prvi put je upotrebljen izraz »mračni srednji vijek«. Nadam se da su se čitatelji ovog feljtona već malo uvjerali kako on ipak nije bio tako mračan.

PUTUJU KRALJEVI I PLEMIĆI

Ceste su bile i ostale kraljevsko vlasništvo (danas je to državno vlasništvo). Rječni prijelazi i skelarine su u početku isto pripadali kralju, kao i pravo držanja sajmovi i ubi-

ranja takse na sajmovima. Vremenom je kralj ova prava i poklanjao, naravno uz neku nadoknadu. U srednjem vijeku oblik vladavine kralja je bio i takav, da je putovao po zemlji da bi sudio, smirivao situaciju ako bi se neki lokalni feudalac mnogo osilio, i jednostavno da svojim prisustvom potvrđuje svoju neprikosnovenu vlast. Obično je nekoliko tjedana boravio u nekom od županijskih centara. Tako imamo podatak kako je kralj sv. *László* uskršnje praznike 1095. godine proveo u Bodrogvaru, odakle je radio sa zapadnim vladarima na organizaciji budućeg krstaškog rata.

Kasnije su mjesto boravka kralja na proputovanju bili i značajniji trgovački gradovi, tako je kralj *Zsigmond* u ožujku 1398. godine boravio u Zondu, odakle je datirano nekoliko njegovih pisama. Osim kralja, putovalo je i lokalno plemstvo, počevši od XIII. stoljeća kada je ustanovljena institucija plemićke županije. Tako je u najbližu nedjelju poslije dana mučenika svetog Jurja, 30. travnja 1391. godine, održan opći županijski sabor u blizini mesta Bodrug radi obuzdavanja i istrebljenja lopova, drumskih raz-

bojnika, pljačkaša i drugih okorjelih zločinaca. Sud je vodio *István Losonci*, ban mačvanski i bodroški župan, s dva podžupana i 13 zakletih vijećnika (eškuta). Sudeње je trajalo osam dana, do 7. svibnja. U dokumentu s ovog suđenja spominje se ime lopova *Zabadkai Agustinus*, koji je bio jobad *Andrása*

U nekoliko nastavaka upoznat ćemo čitatelje s poznatim i novootkrivenim arheološkim lokacijama u okolici Subotice i Sombora, koji nam otkrivaju dio srednjovjekovne prošlosti ovih gradova i naselja. Ovi »tragovi prošlosti« današnjim stanovnicima govore o prošlosti njihovih mjesta, a mogu nam pomoći i u pronalaženju odgovora na pitanja o tome koji su mogući pravci razvoja ovih prostora.

današnjeg Đera). Između 1237-1240. godine vrši se popis imovine opatije, koja ima u vlasništvu: oranice, ritove, močvare, tršćare, prava ribolova u Tisi i u jezeru (ribnjaku) *Myruch*, posjeduje i 27 kuća poimence nabrojanih slugu. Deset obitelji, od toga tri velike, su jobadi s konjem (očito, oni su naj imućniji)

Obrada vinograda – francuska minijatura XV. stoljeće

Pakajja. Ovo je zasad prvi poznati spomen Subotice. Zemaljski sabor – *országgyűlés* je bio mjesto gdje su donošeni zakoni, važne odluke itd. Oni su održavani u raznim dijelovima Ugarske. Pravo prisustva na ovim saborima imali su svi plemići i crkveni veleostojnici, a poslije zakonske regulacije statusa gradova početkom XV. stoljeća i po dva predstavnika slobodnih kraljevskih gradova. Zbog sve veće opasnosti od Turaka pokraj Bača su održana tri zemaljska sabora: 1490., 1501. i 1518. godine radi dogovora oko obrane zemlje. Očito sabori nisu bili uspješni, jer 1526. godine u bici kod Mohača Turci počinju uništavati srednjovjekovnu državu Ugarsku.

PUTUJU I SLUGE

U Bačkoj, pokraj Dunava i Tise, mnogi su manastiri imali posjede, najčešće zajedno s bogatim ribnjacima oko čijih vlasništva su često vođeni dugotrajni sudski procesi. U XIII. stoljeću posjed Kaniža pripada najstarijoj ugarskoj opatiji, koja se nalazi u Panonhalmi (u blizini

koji su dužni sa svojim konjima dati pratnju (zaštitu) opatu ili njegovom izaslaniku, ili vršiti kurirsku službu. Svaka kuća je dužna prevoziti na sopstveni trošak, svojim zaprežnim kolima tovare do Panonhalme (više od 400 km). Dužni su predati određenu količinu žita, sijena i isto prevoziti na dan svetog Martina. Svaka kuća daje kabao zobi i piva. Godišnje daju slobodnu desetinu: jedno trogodišnje june, kokoši, guske, vino, pivo, kruh, zob i sijeno po potrebi. Dužni su prevoziti kamen i daske. Tu žive i četiri obitelji kočijaša (tovarnika), koji su dužni o svom trošku, svojim zapregama, prevoziti ribu u opatiju, ili umjesto svake ture trebaju platiti 1 srebrnjak. Deset kuća ribara, od toga tri velike obitelji, osim ribarenja dužni su godišnje dati samostanu 6 grla trogodišnje junadi. Tri kuće poluslobodnjaka (oslobođene slugu, koji su poklonjeni samostanu u ime »spasa duše«, zovu se i dušnoci ili *torló*) na dan sv. Mihovila plaćaju 3 srebrnjaka po glavi. Sredinom XIII. »mračnog srednjeg vijeka« oko 150 stanovnika Kaniže točno je znalo svoje obveze i dužnosti.

Prijevoz vina zapregom XV. stoljeće

IZLOŽBA »TRAGOVI ŠOKACA U PLAVNI«

Naslijeđeno od predaka predajemo potomcima

**Članovi HKUPD-a »Matoš« iz Plavne uspješno organizirali izložbu koja svjedoči o kratkoj, ali bogatoj povijesti njihova sela *
Moramo se malo odmaknuti od nošnji, tamburica i plesa, ali ih ne smijemo u cijelosti zanemariti**

Piše: Ivan Andrašić

U subotu, 14. studenoga, u prostorijama Omladinskog doma u Plavni članovi HKUPD-a »Matoš« postavili su izložbu »Tragovi Šokaca u Plavni«. Ova izložba dio je zajedničkoga projekta podunavskih institucija kulture hrvatske zajednice u ovoj godini, nazvane »Šokci i baština«. Pred većim brojem uzvanika, uz zvuke svečane pjesme »Šokadija«, izložbu je otvorila i nazočne pozdravila predsjednica »Matoša« Kata Pelajić. Govorila je o prošlosti Plavne, koja se prvi put spominje u XVI. stoljeću, o naseljavanjima i odseljavanjima, o uvjetima u kojima su ljudi na ovim prostorima živjeli. Do prije samo pedesetak godina Plavnu je naseljavalo oko 2.500, a danas svega 1.250 duša. Matične knjige u Plavni vodila je Crkva i to od 1756. godine.

KRATKA, A BOGATA POVIJEST

»S ovim postavom htjeli smo u nekoliko segmenata prikazati što je to ostalo iz naše relativno kratke, ali bogate povijesti, htjeli smo pokazati ono što su nam ostavili naši preci, ono čime se toliko ponosimo i što želimo sačuvati za naše potomke«, rekla je Pelajićeva. Potom su svoje pjesme pročitali pučki pjesnici s ovih prostora *Tonka Šimić, Siniša Bartulov i Josip Dumendžić*. Središtem prostorije dominirao je veliki stol na kojemu su postavljeni pisani izlošci i crkvene knjige. Bilo je tu molitvenika s kraja XVIII. i početka XIX. stoljeća, katoličkih kalendara i godišnjaka, martikula crkvenih društava i osobnih dokumenata. Na zidovima su postavljani panoji s fotografijama s konca prethodnog i početka prošlog stoljeća koji bilježe značajne trenutke mnogih Plavljana (krštenja, vjenčanja, pokope...), popisi prezimena Plavljana koji su tu obitali sve do 2000., a sada ih više nema. U jednom dijelu prostorije postavljen je starinski namještaj, razno pokućstvo i uporabni predmeti, te ručni

Predsjednica »Matoša« Kata Pelajić otvara izložbu

Posjetitelji izložbe

Pripremana su jela naših baka

radovi, odjeća i obuća, stari više od stoljeća.

IZ CRKVENE ARHIVE

»Ova bilježnica nađena je u arhivi naše crkve. U njoj su zapisnici Zastupstva rimokatoličke crkvene općine od 1923. godine, pa nadalje. Sve vezano za rad i zbivanja u

župi Plavna pedantno je evidentirano, a pisao je najčešće župnik. Konkretno, u bilježnici se spominje župnik *Marijan Beretić*, koji je u Plavni službovao tridesetak godina, a iza njega dolazi *Lazar Beretić*. Kroz tri godine slavit ćemo 200-tu obljetnicu naše crkve i na temelju prikupljenih materijala nastojat ćemo tiskati jednu ozbilj-

nu monografiju. Ovo jeste pionirska djelatnost u našim udrugama i znao sam koliko će nam sve biti naporno. Mlade je danas jako teško privući bilo kojem segmentu amaterskoga rada, pogotovo ovakvom, za njih monotonom. I oni koje uspijemo uključiti u udrugu naklonjeniji su folkloru i tamburama, no, to je i svojstveno njihovim godinama«, kaže član predsjedništva »Matoša« *Zvonimir Pelajić*. Nakon izložbe uzvanici su skupa s plavanskim vjernicima nazočili misi u crkvi sv. Jakova. Misu je predvodio župnik Plavne i Bača vlč. *Josip Štefković*, a pjevao je župni crkveni zbor pod ravnanjem Zvonimira Pelajića. Poslije mise domaćini su organizirali druženje u prostorijama DVD-a Plavna, uz svirku tamburaškog sastava »Matoša«.

OSVAJATI NOVA PODRUČJA U PROSTORU KULTURE

»Pohvalno je osvajanje novih područja u prostoru kulture, potrebno je malo se odmaknuti od tamburice, nošnje i plesa, ali ih ne treba u cijelosti zanemariti. Ovo što danas gledamo u Plavni više je nego hvale vrijedan napor da se na jednom mjestu pokaže cijeli segment života zajednice od konca XIX. stoljeća kroz fotografije, etnografske predmete, crkvene knjige, kroz informacije o cijeloj povijesti mjesta. Mi u Zavodu nastojimo pratiti što se u kulturnom životu vođovodanskih Hrvata događa i naravno, pokušat ćemo u domeni svojih mogućnosti podržati i unaprijediti ovakve ili slične manifestacije. Iako bilježimo stalno smanjenje broja Hrvata koji žive u ovim mjestima, nadam se da ćemo uspjeti napraviti reprezentativne monografije koje će potomcima svjedočiti o našim aktivnostima«, kaže ravnatelj Zavoda za kulturu vođovodanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov*.

NIKOLA MAŠIREVIĆ, »RAVANGRADSKI SPOMENAR«, HELIJADA, SOMBOR, 2009.

Uspomene jednog grada

Ispisao sam ovu knjigu u želji da ona bude suvenir – privezak za ključ kojim se otvara ravangradski svijet onakav kakvog ga volimo i otključavamo u sebi, kakvog ga pamtimo sa svim svojim ljepotama i sjenama, kaže autor

Nedavno je u nakladi somborske »Helijade« iz tiska izašla knjiga »Ravangradski spomenar« autora *Nikole Maširevića*, profesora književnosti, inače novinara po zanimanju. Knjiga, koja je namjerno tiskana na poštutjelom papiru, izgleda kao da je slučajno pronađena i izvađena iz škrinje, gdje je dugo čekala nekoga tko bi s nje obrisao prašinu zaborava.

Stari sunčani sat naslikan na koricama već pomalo otkriva čitatelju da se tu radi o vremenu kojeg više nema, ali koje je ponovno, rekli bismo zauvijek oživljeno u Maširevićevim zapisima. Knjiga je to iz koje govori prošlost, ne tako davna, ali već pomalo zaboravljena, koja je neraskidiv dio duha grada Sombora. Iz nje izviruju somborska zdanja, sokaci, spomenici, crkveni tornjevi, bircuzi, ljudi, tamburaši, koje maštovito pero Nikole Maširevića vraća u sadašnjost, oživljuje zaboravljeno i oplemenjuje postojano.

KLJUČ ZA OTVARANJE RAVANGRADSKOG SVIJETA

Profesor Maširević se nakon završenog studija književnosti u Novom Sadu zapošljava kao novinar u Somboru. Ono što nije niti slutio, postalo mu je glavno zanimanje koje radi do danas, pišući za list Poljoprivrednog kombinata u Somboru »Brazde«. Prvi tekst nije bio ni literarni ni književni, govorio je o gaćcima, odnosno vranama i njihovoj korisnosti za poljoprivredu. Vremenom počinje razgovarati s ljudima i u novinama dobiva takvu rubriku. Nakon 15 godina rada u »Brazdama« zapošljava se u Somborskim novinama gdje radi do danas. Njegove knjige plod su napisa iz novina, pa tako i »Ravangradski spomenar«. Evo što o svojoj posljednjoj knjizi za Hrvatsku riječ kaže sam autor:

»Ispisao sam ovu knjigu u želji da ona bude suvenir – privezak za ključ kojim se otvara ravangradski svijet onakav kakvog ga volimo i

otključavamo u sebi, kakvog ga pamtimo sa svim svojim ljepotama i sjenama, kakvi su, uostalom, i naši manje – više kratki životi. Otuda na koricama ovog spomenara sunčani sat, ne kao zlokobnik, već kao podsjetnik da živimo lagano, da se ne jedimo i da vjerujemo da vrijeme bar noću spava, ne prolazi. Znam, tako se ne traje duže, ali se svaki dan voli više.«

Na pitanje zašto je ova knjiga nazvana »Ravangradski spomenar«, profesor Maširević odgovara:

»Dopadaju mi se spomenari koji nam to jednostavno i lijepo kažu, knjige u koje se čovjek može skloniti, osmijehnuti, makar i sjetno. Ako ovaj spomenar bude sentimentalno utočište makar samo jednom čovjeku, već smo dvojica i lakše je ići dalje.«

SLIKA VREMENA PROŠLOG, SADAŠNJEG I BUDUĆEG

Priče iz Ravangradskog spomenara Nikole Maširevića već su i prije oduševile somborsko čitateljstvo, koje je prije izlaska same knjige moglo iz broja u broj pratiti ove lijepe napise. Pisac je zahvaljujući svojim rubrikama u novinama, ali i zahvaljujući svojim do sada objavljenim knjigama, kojih je pet i čije su priče prionule za srca čitatelja, odavno stekao svoju publiku. Dokaz tome su i tamburaški koncerti koji se već nekoliko godina održavaju u somborskom Narodnom pozorištu krajem prosinca gdje, pokraj dobre tamburaške glazbe, publika može čuti

i zapise Nikole Maširevića. Kao što su knjige nastajale iz tekstova objavljenih u novinama, tako su i koncerti nastajali motivirani tekstovima iz knjiga. Karte za koncert pod nazivom »Kad dunja zamiriše«, održanom prošle godine, rasprodane su samo za nekoliko sati. Ovaj pisac, osim što piše, svira i bas prim sa somborskim tamburašima te lijepo pjeva, tako da publika uživa u potpunom književno-glazbenom ugođaju.

Recenziju posljednje Maširevićeve knjige naslova »Kolektivno sjećanje ili kolektivna trauma« napisala je teatrologinja *Mirjana Markovinović*, a ispod naslova stoji podnaslov: »Somboru s ljubav-

novinama godinama unazad, s nježnošću velikog maštara i mudrošću zabrinutog intelektualca. Maširević nas podsjeća i uči o vremenu/prostoru/ljudima grada Sombora rijetkom vještinom kompilacije različitih pisama. Povijest, kronika, spomenica, monografsko strukturalno tkanje, prigodni logički zapisi ili osobne opaske, jednako dobra kratka priča najčistijeg (i najtežeg) književnog rada, a seriozna studija u cjelini, otvara nam sliku prošlog s poetiranim uvidom u sadašnje i buduće vrijeme.«

Nakon odmora od ove knjige Nikola Maširević se planira izraziti u jednom za njega potpuno

lju«. Ovdje vam donosimo kraći isječak recenzije:

»Profesor književnosti, novinar po zanimanju, Nikola Maširević ne prestaje iznenađivati čitateljsku publiku. Prije svega, valja konstatirati da se on superiorno poigrava formom, zbrajajući zapise objavljujane u Somborskim

novom književnom izričaju. Napisat će roman, a čitatelji u Somboru čekaju roman i novi koncert u prosincu, ploveći sunčanim satom kroz minula vremena zapisana u Ravangradskim uspomenama.

Zlatko Gorjanac

ISPRIKA

U prošlome broju pogrešno smo potpisali fotografiju uz tekst »U slavu prirode i života«, str. 24. Umjesto napisanog treba stajati da su na fotografiji članice ateljea »Sveta Anastazija« koji djeluje pri HKC »Srijem« iz Srijemske Mitrovice. Ispričavamo se osobama na fotografiji, autoru teksta *Ivici Zrnu* i čitateljima.

Uredništvo

U HRVATSKOM DOMU U SOMBORU PROŠLOGA PETKA ODRŽAN ROCK KONCERT

»Zastrašujuća svirka« odličnih somborskih bendova

Neozbiljni pesimisti

Line out

Prošloga je petka u velikoj dvorani Hrvatskog doma u Somboru održana odlična rock svirka somborskih bendova Aut, Fade, Line out i Neozbiljni pesimisti. Cilj koncerta pod nazivom »Zastrašujuća svirka« prvenstveno je afirmiranje mlade populacije i predstavljanje domaćih bendova svome gradu. A da su somborski bendovi dobro znani svome gradu pokazalo je i oko dvije stotine mladih u publici, koji su zajedno s bendovima otpjevali njihove pjesme, a osobito kada su na scenu izišli Neozbiljni pesimisti koje nerijetko uspoređuju s gypsy – punk bendom Gogol Bordello, a neodoljivo podsjećaju i na istarske Gustafe.

Raznovrsnost stilova i odlične izvedbe oduševili su somborsku mladu populaciju, a bendovi su svojim »svjetski« urađenim pjesmama ostavili dobar dojam i »jake« poruke. Doista, za onog tko je ljubitelj ove vrste glazbe, a nije imao prigodu upoznati jaku somborsku scenu, ovaj koncert je bio prava prigoda za to. Teško je izdvojiti bilo koji bend, jer svaki je svojim stilom dao sve od sebe i pokazao što zna, ali još jednom bismo izdvojili Pesimiste, ne kao najbolje, jer ovdje je teško reći tko je uistinu najbolji, već kao umjetnike za stvaranje dobrog ozračja, a za to su zaslužni odlični (multi) instrumentalisti ovoga benda, kao

i jaki, jednostavni, humoristički obojeni tekstovi, koji iz svoga humora nakon nekog vremena navode slušatelje na ozbiljnost i razmišljanje. Na svome internet portalu oni za sebe kažu kako su »grupa entuzijasta okupljena oko realiziranja ideja kulturnog oplemenjivanja nacije i pokušaja obraćanja omladini, naročito onoj većini, moralno posrnuloj.

Onoj mladeži koja odrasta pod utjecajem velikih medijskih kuća koje svjesno nameću kulturni i modni imidž širokim masama ljudi (kako se obući, koju glazbu slušati, što jesti, kako izgledati, što čitati, što je IN a što OUT) i koje stvaraju uniformnu i zatupljenu

mladež, iskrivljenog shvaćanja i sustava vrednovanja, koja jedinku koja razmišlja na svoj način, živi po svom nahođenju i formira vlastite kriterije vrednovanja smatra izopačenom i odbacuje je.

Rekli bismo kako je ovo na neki način misija svih bendova koji su nastupali prošloga petka u Hrvatskom domu, ali do »posrnule publike« teško da će doprijeti ove pjesme mladih entuzijasta, koji svojom glazbom ako već ne mogu promijeniti svijet na bolje, žele promijeniti makar dio svijeta u kojem žive i u kojem djeluju onako kako to najbolje znaju. Sve u svemu, izvrstan koncert.

Z. G.

AKTIVNOSTI HKUD-a »VLADIMIR NAZOR« IZ STANIŠIĆA

Puno planova u novome društvu

Kada je u ožujku ove godine osnovan HKUD »Vladimir Nazor« u Stanišiću, malo je tko očekivao da će proces registriranja trajati čak sedam mjeseci.

Do sada su članovi društva imali nekoliko dobro posjećenih događanja. Organizirana je književna večer na kojoj je svoje pjesme predstavio *Vojislav Sekelj*, obilježena je obljetnica rođenja *Vladimira Nazora*, a u listopadu je održana likovna kolonija. Ovo je samo početak aktivnosti ovog društva.

Predsjednik HKUD-a *Ivan Karan* ističe da se tek sada, nakon

registriranja, može krenuti u veće projekte i aktivnosti, a njih će biti prilično.

U skorije vrijeme bit će organizirana književna večer posvećena dalmatinskoj ikavici u cilju podsjećanja na ovaj ovdje već pomalo zaboravljen dijalekt. Likovna kolonija će se održati u ljeto i bit će međunarodnog karaktera.

Jedna od prvih aktivnosti bit će upućivanje zahtjeva Skupštini Grada Sombora na ustupanje prostorija starog Doma kulture na dulje vrijeme. U slučaju povoljnog ishoda pristupilo bi se obnovi ovog, sada napuštenog i trošnog zdanja. U početku bi se

Zgrada starog Doma kulture

obnovile dvije prostorije, jedna bi bila ured, a druga dalmatinska etno soba. Za obnovu dvorane konkuriralo bi se na natječajima i organizirali bi trudodane.

Ubrzo bi trebala biti gotova internetska stranica društva i stupit

će se u kontakt s kulturno-umjetničkim društvima iz Republike Hrvatske, iz starog kraja – Dalmacije i primorja.

Planirano je da se održi velika manifestacija kojom će se obilježiti 65. obljetnica kolonizacije dalmatinskih Hrvata u ove krajeve.

Članovi društva sudjelovat će u prikupljanju potpisa za manjinske biračke popise. Potporu u radu društva materijalno i svojim prisustvom pomažu predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, kao i nositelji političkog i kulturnog života vojvođanskih Hrvata, što potiče malu skupinu preostalih kolonista-Dalmatinaca i njihovih potomaka da ustraju u svome radu.

Savo Tadić

PREDSTAVLJANJE KNJIGE O. BEATA BUKINCA U BAČU

Vrijedno djelo o povijesti hrvatskoga naroda

Ono što je on napisao najveće je djelo o povijesti hrvatskog naroda na ovim prostorima i tko god da proučava povijest ovog naroda ne može bez ovog djela, rekao je mons. Beretić

Organizaciji HKUPD-a »Mostonga« iz Bača u ponedjeljak, 16. studenoga, održana je promocija knjige o. *Beata Bukinca* o.f.m. »O ulozi franjevaca u seobama hrvatskoga naroda u XVI. i XVII. stoljeću – Disertacija za doktorat iz sv. teologije«. S latinskog na hrvatski jezik rad je preveo mr. *Bela Tonković* 2007. godine.

U vrlo prijatnom ambijentu etno »Didine kuće« u Baču pred oko 20-tak gostiju i članova KUD-a promocija je počela ulomkom iz »Subotičke Danice« iz 1937. godine »Maleno je mjesto proplamsalo uz *Stjepana Bartolovića, Ivana Kubanovića*, svršenih studenata filozofije, pred kojima puca polje profesorskog rada, Bač je dao i četiri mladomisnika, *Stjepana Ognjanova, Marina Šemudvaraca, Ivana Topalića* i o. *Blaženka (Beata) Bukinca*. O.F.M. što je skupa uzevši lijepi broj. Zar nije opravdana nada da će baš oni nastojati da Bač i dalje bude imao svojih sinova na srednjim, visokim školama a i po zanatima.«

NEPROCJENJIVO DJELO

No, život je drugačije htio. Vojni sud IV. vojne oblasti II. Jugoslavenske armije 18. srpnja 1945. godine javlja obitelji Bukinac Beata ili župnom uredu vijest sljedećeg sadr-

žaja: »Izvještavamo Vas da je presudom ovog Suda broj gornji (Sud br.366-45) od 25.06.1945. Bukinac Beato, sin *Dure* i *Marije r.Vorgić*, rođen 1912. god., presuđen na kaznu smrti strijeljanjem i trajan gubitak građanskih i časnih prava. Presuda je izrečena po Višem vojnom sudu i odobrena.«

Ulomkom iz životopisa o. Beata Bukinca članice literalnog odjela HKUPD-a »Mostonga« *Ana Filipović* i *Senka Bundić* uvele su nazočne u zanimljivo izlaganje mons. *Stjepana Beretića*. On je vrlo nadahnu-

to pripovijedao o neprocjenjivom djelu o. Beata Bukinca. »Ono što je on napisao najveće je djelo o povijesti hrvatskog naroda na ovim prostorima i tko god da proučava povijest ovog naroda ne može bez ovog djela«, rekao je mons. Beretić. Kritički se osvrnuo na činjenicu koliko malo poznajemo svoju povijest. »Koliko malo znamo o našim velikanima *Aleksi Kokiću, Albi Vidakoviću*, a još manje o ocu Beatu. Nitko nije toliko opsežno pisao o iseljavanju hrvatskoga puka kao pater Beato, a hrvatska ga enciklopedija uopće ne spominje. Spominje se u Leksikonu

podunavskih Hrvata i to je sve što znamo o njemu. Ja sam za o. Beata čuo sedamdesete godine od mog župnika i od prečasnog *Ivana Kujundžića*, kome je ovo izdanje posvećeno, a koji je prijateljevao s o. Bukincem i vrlo ga pošto-

Mons. Stjepan Beretić je govorio o knjizi

vao. Također, o njemu sam slušao i među ovdašnjim Hrvatima u Baču, a i od njegove rodbine«, kaže mons. Beretić.

DOPRINOS POVIJESTI

Ovo djelo o. Beato Bukinac napisao je 1938.-39. Prva dva poglavlja ove disertacije objavljena su u Zagrebu 1940. god. na latinskom jeziku. Treće poglavlje je mr. *Bela Tonković* pribavio iz arhiva Teološkog fakulteta Papinskog sveučilišta »Antoniano«, tako da je ovo izdanje na hrvatskom jeziku kompletna disertacija. Podijeljena

je u tri poglavlja. U prvom poglavlju daje se opći političko-vjerski pregled Bosne, Hrvatske i Ugarske u XV. i XVI. stoljeću. U drugom poglavlju obuhvaćene su seobe hrvatskog naroda u bačke krajeve u XVI. i XVII. stoljeću, o uzrocima seoba i ulozi franjevaca u seobama naroda. U trećem poglavlju obuhvaćeno je razdoblje poslije seoba od XVIII. stoljeća i aktivnost franjevaca u hrvatskom narodu u Bačkoj do austrijskog cara Josipa II., za čije su vladavine franjevcima najvećim dijelom oduzete župe i njihova aktivnost ograničena.

Na kraju što je o svom djelu rekao sam autor: »Namjera mi je bila da ovom disertacijom bar nešto doprinesem povijesti moje domovine. Time sam htio zadovoljiti kako vlastitu želju, tako i volju mojih poglavara u provinciji, jer područje o čijoj se povijesti radi trenutačno pripada provinciji sv. Ćirila i Metoda u Hrvatskoj. Koliko sam uistinu doprinio poznavanju povijesti neka prosude čitatelji. S moje strane radujem se uvjeren da sam mogao postaviti bar temelj na kojemu će se, ako uvjeti dopuste, trebati dalje graditi i istraživati.«

No, uvjeti nisu dopustili i 10. srpnja 1945. »Narodni list« objavljuje vijest da je nad o. Beatom Bukincem izvršena presuda, bez naznake kada i gdje.

Stanka Čoban

U TAVANKUTU SVEČANO OBILJEŽENA 75. OBLJETNICA DOBROVOLJNOG VATROGASNOG DRUŠTVA

Uvijek spremni pomoći u nevolji

Dobrovoljno vatrogasno društvo Tavankut osnovano je 1934. godine. Ideja o stvaranju društva rođena je kod mještana s ciljem da se pomogne sugrađanima u slučaju požara i drugih nevolja. Počelo se s veoma malo sredstava – u početku su to bili ručni alati i nekoliko kaciga. Poslije je nabavljena crpka na dva kotača, koja se nazivala rastavljača. Danas društvo ima dva vatrogasna vozila s pratećom i osobnom opremom smještenom u vatrogasnom domu, koji je kupljen 1953. godine sredstvima društva.

DVD Tavankut je danas velika vatrogasna jedinica koja broji 65 odraslih vatrogasaca i oko 35 mladih ispod 18 godina. U ovoj godini društvo je interveniralo više od 35 puta. Osim gašenja požara društvo intervenira i zbog drugih elementarnih nepogoda, kao što su poplave i oluje.

U subotu, 14. studenoga, DVD Tavankut obilježilo je 75 godina svog postojanja. Mještani su imali prigodu uživati u povorci u kojoj su sudjelovali članovi DVD Tavankut, kao i gosti iz Mađarske (DVD Kačmar) i profesionalna

vatrogasna jedinica iz Bačalmaša. U nastavku programa uslijedila je središnja proslava u Domu kulture. Nazočnima su se obratili predsjednik DVD-a Tavankut *Petar Stantić* i najstariji član ovog društva *Antun Stanković*. Podijeljena su brojna odlikovanja, plakete i zahvalnice, a čast uručiti ih zaslužnima pripala je predsjednici Vatrogasnog saveza Vojvodine *Zorici Rankov*, zapovjedniku Vatrogasnog saveza Subotice *Siniši Kovačeviću* i zapovjedniku DVD-a Tavankut *Tomislavu Mačkoviću*. Proslavi

su bili nazočni i dogradonačelnik Grada Subotice *Pero Horvacki*, te *Josip Petreš* i *Mirko Godar* u ime Mjesne zajednice Tavankut.

DVD Tavankut više desetljeća u kontinuitetu radi s vatrogasnim pomlatkom, koji je svoje vještine u gašenju požara demonstrirao nazočnima pokaznom vježbom. Naime, devet su hrabrih dječaka ispred Doma kulture gasili zapaljeni salaš, koji je za ovu prigodu napravila tvrtka »Skenderpromet« iz Tavankuta.

Suzana Gagić

Uručene godišnje nagrade

Obilježavanje Međunarodnog dana tolerancije, kao i kontinuirano promoviranje politike tolerancije, predstavljaju pravi odgovor na nasilje, govor mržnje i diskriminaciju

Svečanost povodom obilježavanja Međunarodnog dana tolerancije, pod sloganom »Tolerancija je odgovor«, održana je 16. studenoga u Domu kulture u Bačkoj Topoli. Tim povodom predsjednik Skupštine AP Vojvodine *Sándor Egeresi* uručio je godišnje nagrade za toleranciju dr. *Szili Katalin*, bivšoj predsjednici Parlamenta Republike Mađarske, predsjedniku Izvršnog vijeća AP Vojvodine dr. *Bojanu Pajtiću* i treću nagradu lokalnoj samoupravi Općini Bačka Topola.

Otvarajući svečanost predsjednik Skupštine AP Vojvodine *Sándor Egeresi* istaknuo je kako je naš zadatak da generaciji mladih omogućimo da nauče abecedu tolerancije, koja se uči od malih nogu.

»Moramo naučiti mlade i podsjećati sebe da su sloboda, poštovanje, humanizam i solidarnost drugo lice tolerancije. Naš zajednički zadatak je osnažiti mlade ljude da se kao građani Europe i svijeta nauče poštovati vrijednosti različitih kultura, da se suprotstavljaju svim oblicima diskriminacije, ali i da razumiju važnost nenasilnog rješavanja konflikata«, rekao je *Egeresi* i dodao, da je zajednički zadatak javnih djelatnika učiniti sve kako bi se kreiralo takvo političko okruženje u kojem će demokracija biti sloboda upisana u određena zakonska pravila.

On je istaknuo da obilježavanje Međunarodnog dana tolerancije, kao i kontinuirano promoviranje politike tolerancije, predstavljaju pravi odgovor na nasilje, govor mržnje i diskriminaciju.

Dr. *Bojan Pajtić* je istaknuo kako priznanje ne doživljava osobno, već kao priznanje upućeno Izvršnom vijeću AP Vojvodine, koje je zahvaljujući na prvom mjestu radu, trudu, zalaganju i energiji prema svim nacionalnim zajednicama uspjelo afirmirati i održati razinu, koja Vojvodinu izdvaja kao veliku multietničku i multikonfesionalnu regiju. »Tolerancija je, prije svega, obiteljska kategorija i kao takva se njeguje od malih nogu«, istaknuo je predsjednik *Pajtić*. »Zadovoljstvo mi je što sam već više od pet

Attila Bábi, Katalin Szili, Sándor Egeresi i Bojan Pajtić

godina na čelu jedne institucije, koja je kroz projekte 'Afirmacije multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini', preko osnivanja savjeta i zavoda nacionalnih zajednica stvorila bogatstvo različitosti, u kojima se poštuje, njeguje i čuva svaka etnička zajednica, kako bi to bogatstvo naslijedile i unaprijedile sljedeće generacije. Mislim da je

upravo to najveća sreća jedne države i njenih čelnika, kada na jednom geografskom prostoru živi toliko različitih naroda, nacija, konfesija koje se poštuju i uvažavaju u duhu tolerancije«, rekao je na kraju predsjednik *Pajtić*.

Svečanosti su prisustvovali i dr. *Svetozar Čipčić*, ministar za ljudska i manjinska prava u

Vladi Republike Srbije, veleposlanik Mađarske u Republici Srbiji *Imre Varga*, članovi Izvršnog vijeća AP Vojvodine i potpredsjednici Skupštine AP Vojvodine, kao i brojni drugi gosti.

Povodom Međunarodnog dana tolerancije obratio se i ministar za ljudska i manjinska prava u Vladi Republike Srbije dr. *Svetozar Čipčić*, koji je rekao da ono što je drugo i drugačije nije tude, već je naše zajedničko. »Bačka Topola, u kojoj se već treću godinu za redom održava ova manifestacija, jest rodno mjesto tolerancije, a današnji dobitnici nagrada su oni, koji su na djelu pokazali kako tolerancija izgleda«, rekao je na kraju dr. *Čipčić*.

Dodijeljene su diplome za doprinos u razvijanju tolerancije bogatim likovnim stvaralaštvom na temu »Tolerancija se uči od malih nogu«, a uručene su osnovnim školama i to: OŠ »Moša Pijade« u Debeljači, OŠ »Čaki Lajoš« i OŠ »Nikola Tesla« u Bačkoj Topoli i OŠ »Adi Endre« u Malom Idošu.

H. R.

Počinje peti ciklus »Kupa tolerancije 2009«

U okviru projekta Izvršnog vijeća AP Vojvodine »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini« otpočela je realizacija potprojekta »Kup tolerancije 2009« - sportska natjecanja s dodatnim kulturnim sadržajima, koji će se održavati u sedam regionalnih centara u Vojvodini. Projekt realizira Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine u suradnji sa Savezom za školski sport i olimpijski odgoj u Vojvodini.

Predviđeno je održavanje sedam regionalnih i finalno natjecanje. Regionalna natjecanja će se održati od 19. do 25. studenoga u Srijemskoj Mitrovici, Bačkoj Topoli, Somboru, Novom Sadu, Zrenjaninu, Subotici i Pančevu. Finalno natjecanje će se održati u Zrenjaninu od 4. do 6. prosinca.

Natjecanja će se odvijati u popularnim sportovima, a sudionici su učenici osnovnih i srednjih škola s teritorija Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Cilj akcije je približavanje, međusobno upoznavanje i druženje pripadnika različitih nacionalnih i etničkih zajednica u Vojvodini i u tom smislu izgrađivanje i unapređenje međuetničkog povjerenja i uvažavanja kod mladih u Vojvodini.

FRANJEVAČKA TEOLOGIJA U BIH SLAVI 100 GODINA SVOGA DJELOVANJA

Stoljeće ujedinjenog studija

Franjevci su u BiH kroz višestoljetnu povijest formirali i svoju franjevačku školu koja sadrži određeni nauk, načela u teologiji, filozofiji i duhovnosti

Piše: Arijana Beus

Ove godine Franjevačka teologija u Sarajevu, u Bosni i Hercegovini, visokoškolska ustanova franjevaca Bosne Srebrene, slavi 100 godina svoga djelovanja. Premda su podaci o školstvu u ranijim godinama oskudni, poznato je kako je u 14. stoljeću Bosanska franjevačka vikarija neko vrijeme imala svoju teološku školu u Đakovu. Do pravog zamaha franjevačkog školstva u BiH dolazi u 18. stoljeću, kada su franjevci 1851. osnovali teološka učilišta u Fojnici i Kreševu. Od tada se može govoriti i o početku visokog školstva na tlu BiH.

Konačno, 1905. došlo je do ujedinjavanja teološkog studija za cijelu Bosnu Srebrnu, u Livnu, a 1909. ova je ustanova iz franjevačkog samostana Gorica kraj Livna premještena u Sarajevo u samostan sv. Ante na Bistriku.

AKTIVAN DRUŠTVENI ŽIVOT TEOLOGIJE

Povodom jubileja Franjevačke teologije održan je i dvodnevni znanstveni skup te prigodna proslava. Niz izlaganja bio je u prvom dijelu skupa posvećen prije svega historijatu franjevačkog školstva i njegovom značaju.

»Stoljeće ujedinjenog studija u Bosni Srebrenoj obilježeno je trajnim naprezanjem franjevaca da daju primjerene odgovore na pitanja koja postavlja moderno doba, kadšto da naprave i iskorak unutar duhovnih i intelektualnih kretanja na ovim prostorima. To je bilo moguće stvaranjem što boljih uvjeta za studij«, kaže ovim povodom dr.

fra Marko Karamatić, profesor na Teologiji od 1977.

Kako navodi fra Marko Semren u izlaganju posvećenom franjevačkom školstvu Bosne Srebrene, do 1850. Red manje braće gradi na svetosti života i na studiju jer je studij temeljni zahtjev evangelizacije. Tako su franjevci kroz višestoljetnu povijest formirali i svoju franjevačku školu koja sadrži određeni nauk, načela u teologiji, filozofiji i duhovnosti. »Franjevci Bosanske vikarije (1340.-1517.), potom provincije Bosne Srebrene uvelike su se brinuli o odgoju svojih kandidata. Istina, nije im uvijek uspijevalo uskladiti svoje školstvo s općim smjernicama reda jer je to ovisilo i o vanjskim utjecajima. Tako da se visoko školstvo počinje uvoditi početkom 18. stoljeća«, objasnio je nazočnima fra Marko Semren.

VEZANOST FRANJEVACA ZA NAROD

Fra Marijan Karaula osvrnuo se na povijest Franjevačkog teološkog fakulteta u Kovačicama. »Nakon što je 1909. Teologija preselila iz Livna u Sarajevo u samostan sv. Ante na Bistriku, bilo je jasno kako to nije odgovarajuće rješenje. Nakon brojnih rasprava, traženja dozvola za gradnju, traženja financija, 12. travnja 1940. započela je gradnja Teologije u Kovačicama. Zgrada je završena 1942., a fakultet je otvoren 1944., da bi s radom počeo 1945.«, kazao je fra Marijan Karaula.

Nakon Drugog svjetskog rata zgrada samostana i teologije u

Kovačicama prelazi u vlasništvo državnog erara. Tako se Teologija ponovno preselila u samostan sv. Ante. Darko Rupčić osvrnuo se na upravo ovih 100 godina koje su i prilika za proslavu. Nakon što su se franjevci iz Kovačica preselili na Bistrik, zbog neuvjetnosti 1957. Teologija je premještena u Visoko da bi 1968. preselila u Nedžariće gdje se nalazi i sada. Osvrnuo se

naselju Nedžarići, franjevci podižu 1966. godine, a nakon dvije godine u njoj je započeo redoviti školski rad. Teologija je tu u kontinuitetu ostala 24 godine, do lipnja 1992. kada je zgradu zaposjela srpska vojska. Od tada je Teologija nastavila s radom u Samoboru kroz sljedećih pet godina. Krajem veljače 1996. godine, kada je srpska vojska napustila zgradu Teologije i

na aktivan društveni život Teologije koji se sastoji od publicističke djelatnosti, organizacije društvenih zbivanja. Miro Jelečević govoreći o temi »Postoji li posebna teologija bosanskih franjevaca«, istaknuo je vezanost franjevaca za narod. Kao karakteristika franjevačkog reda u njegovom izlaganju navedeno je i prihvaćanje drugačijeg i vjerovanje u dobrotu, zalaganje za druge...

OSTAO SAMO DEVASTIRANI GLASOVIR

Važno je spomenuti kako je 1942. u sarajevskom naselju Kovačici podignuta nova zgrada Teologije, a dvije godine kasnije uzdignuta je u rang fakulteta. No, već 1947. komunističke vlasti su oduzele zgradu franjevcima te je Teologija ponovno djelovala u samostanu sv. Ante na Bistriku. Novu zgradu Teologije u Aleji Bosne Srebrene u

naselje Nedžarići, ostavili su posve devastiranu zgradu iz koje je odnesen sav knjižni fond, više stotina umjetničkih djela. Od svega je ostao samo devastirani glasovir s nekoliko tipki, koji franjevci i danas drže u auli zgrade Teologije.

Nakon više godina izbjivanja, 1997. Teologija je vraćena u Sarajevo. Posljednje desetljeće, uz franjevačke studente školuju se i studenti koji nisu kandidati za franjevački red. Ovo je učilište bilo i ostalo ne samo središnja obrazovno-odgojna ustanova bosanskih franjevaca, nego i jedno od znanstvenih i kulturnih središta Sarajeva i BiH. Redovito izdaje tri časopisa: Bosna franciscana, Bilten i Jukić. Organiziraju se znanstveni skupovi, okrugli stolovi, književne večeri... Za razliku od ostalih visokoškolskih ustanova, na ovoj, tradicionalno, 25. rujna započinje nova akademska godina.

Obrazovno-odgojna ustanova

Trenutačno ovu visokoškolsku ustanovu pohađa 48 bogoslova i 33 vanjska civila, među kojima i određen broj studentica. »Svake godine na diplomira od 10 do 15 teologa, na što smo izrazito ponosni«, rekao je fra Mile Babić. Ovo je učilište s profesorima i studentima bilo i ostalo ne samo središnja obrazovno-odgojna ustanova bosanskih franjevaca, nego jedno od znanstvenih i kulturnih središta Sarajeva i Bosne i Hercegovine.

ZNAČAJNA OBLJETNICA FRANJEVAČKOG REDA BIT ĆE OBILJEŽENA I U SUBOTICI

Osam stoljeća s narodom i uz narod

Svetom misom i svečanim programom u Velikoj vijećnici Gradske kuće bit će proslavljena 800. obljetnica postojanja franjevaštva

Fra Ivan Bošnjak

Subotica, najveći grad na sjeveru Bačke, od svoga nastanka neraskidivo je vezana uz franjevačku crkvu i franjevce. Veliki jubilej, 800. obljetnica postojanja ovoga reda, u Subotici će biti proslavljen u četvrtak, 26. studenoga, svetom misom i svečanim programom u Velikoj vijećnici Gradske kuće.

Uz najavu ove proslave, zamolili smo gvardijana franjevačkog samostana u Subotici fra *Ivana Bošnjaka* za izjavu.

»Ovom prigodom mi, franjevci, diljem svijeta obilježavamo 800. obljetnicu postojanja franjevaštva na svim prostorima u kojima su tijekom proteklih godina bili i jesu prisutni u provođenju našega pravila«, kaže fra Ivan Bošnjak. »To je temelj, ne samo nas franjevaca i naše franjevačke duhovnosti, već i revolucija u čitavoj duhovnosti Crkve, koja je i puno stvari izmijenila od tada. Svećenici i redovnici koji su do tada bili striktno zatvoreni u svojim samostanima, baveći se samo samostanskim poslovima, od tog trenutka izlaze i postaju misionari u puku. Postaju oni koji neće samo sa strane promatrati narod Božji, nego također sudjelovati u svemu onome što se događa u jednoj kulturi, u jednom društvu i biti aktivnije prisutni u Crkvi i među pukom.

Kako se odvija proslava ovog velikog jubileja?

Obilježavanje je započelo različitim proslavama u Rimu, Asizu, Jeruzalemu i drugim dijelovima svijeta, a obilježena je i u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Mađarskoj, pa ćemo i mi, ovdje, u Subotici, prema našim prilikama i mogućnostima, pokušati obilježiti ovu obljetnicu, nastojeći da i naš grad, Vojvodina i Srbija postanu dio te velike proslave i važnog jubileja u našoj povijesti. Ovom prilikom će franjevački samostan u Subotici i Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, 26. studenoga zajednički obilježiti proslavu 800. obljetnice postojanja franjevaštva, koja će započeti svečanom svetom misom u 17,30 sati, a prevodit će je delegat Provincijala, fra *Petar Cveklan*. Na takav način želimo zahvaliti Bogu za sve ono što je preko tolikih generacija franjevaca učinio i za sve one blagoslove i milosti koje je preko ovoga mjesta gdje smo, davao u našoj povijesti. Također, želimo ga moliti za milost i jakost za naše buduće djelovanje. U nastavku proslave, u Velikoj vijećnici Gradske kuće ćemo nastaviti svečani program u kojemu će dr. *Robert Skenderović* iznijeti kratak povijesni prikaz franjevačkog djelovanja na ovim prostorima, a velečasni *Stjepan Beretić* će se u svom izlaganju

dotaknuti franjevačkog svjetovnog reda, naše laičke udruge i njihovog značenja za razvijanje franjevačke duhovnosti među Subotičanima i u samoj Subotici. Time bismo željeli na svečan, ali skroman način obilježiti ovih 800 godina franjevačkog djelovanja u svijetu.

U kojoj mjeri možete, kao gvardijan subotičkog franjevačkog samostana, ocijeniti odnos Subotičana prema franjevačkoj crkvi, s obzirom da je nekadašnja Subotica i nastala velikim djelovanjem franjevaca na ovim prostorima?

Uvijek se osjeća velika prisutnost i privrženost puka, ne samo katolika, već i svih ostalih prema ovoj crkvi u koju mnogi dolaze, ne samo moliti nego i tražiti pomoć. Tako smo prema svima onima koji nam dođu otvoreni i pokušavamo, prema mogućnostima koje imamo, pružiti ono što najbolje možemo i znamo. Povezanost se očituje i prema velikom broju vjernika koji dolaze na naše mise, i na način koji mi to

možemo kao franjevačka zajednica.

Prvih 800. godina franjevačke povijesti je za nama, a kako vidite položaj franjevaca u vremenu novoga milenija?

Nažalost, diljem Europe se osjeća određena kriza zvanja, no na našim prostorima to još nije osjetno i još uvijek nema situacija da se neki samostani zatvaraju. Nadamo se u Božju providnost da su ovdje franjevci bili i da će ostati i dalje u svome tihom djelovanju, koje su do sada imali, i da će nastaviti duhovno djelovati i biti oslonac za sve vjernike i one koji dođu u našu franjevačku crkvu.

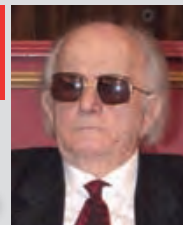
Dražen Prčić

Sv. Franjo Asiški

Franjevačka crkva u Subotici 1723. godine

KRONOLOGIJA OD 20. DO 26. STUDENOGA 2009.

20. STUDENOGA 1780.

U Beču je umrla carica Austrije i kraljica Ugarske *Marija Terezija*, koja je u dva navrata pripomo-

gla Subotičanima u ostvarenju značajnih, povijesnih iskoraka: prvo u stjecanju statusa povlaštene kraljevske komorne varoši Szent Mária, ranije Szabadka, 1743. godine, a potom statusa slobodnog kraljevskog grada Maria Thereziopolis, 1779. godine.

20. STUDENOGA 1918.

Naredbom zapovjedništva Srpske vojske u Subotici je smijenjena dotadašnja mađarska gradska uprava, te postavljena nova, jugoslavenska. Za prvog gradonačelnika imenovan je uvaženi pravnik dr. *Stipan Matijević*, podnačelnik je dr. *Stipan Vojnić Tunić*, nadbilježnik dr. *Josip Prčić*, veliki kapetan ing. *Ivan Ivković Ivandekić*, gospodarski savjetnik dr. *Ivan Ivković Ivandekić*, a nadstojnik poreznog zvanja *Mate Dulić*.

20. STUDENOGA 1998.

Utemeljeno je Hrvatsko akademsko društvo (HAD). Za predsjednika je izabran mr. *Josip Ivanović*.

21. STUDENOGA 1737.

Umro je *Lovro Bračuljević*, prozni pisac, franjevac, profesor filozofije u Budimu. Pisao je narodnim jezikom i bavio se problematikom pravopisa. U svom najznačajnijem djelu »Uzao serafinske (nascki) goruchie gliubavi« Bračuljević je zapisao: »Lipo i pofaljenije je pisati onako kako se govori, jer štogod je od više, nije faljeno već kuđeno. Zato u knjigah pišem onako kako govorimo i izgovaramo naške riči: jer kako se mogu izgovarati onako se mogu i knjigah štiti«. Lovro Bračuljević je rođen neutvrđenog datuma 1685. godina.

21. STUDENOGA 2003.

U Galeriji Gradske knjižnice otvorena je memorijalna izložba slika *Cecilije Milanković* pod naslovom »Moje slike – moji snovi«. Organizator: Matica hrvatska Subotica.

22. STUDENOGA 2004.

Zvonjavom zvona u svim crkvama u Subotici počela je Interkonfesionalna (svekršćanska) konferencija na temu: »Uloga crkve u vjerskoj, kulturnoj i međunarodnoj suradnji na putu europskih integracija«. Nakon jednodnevnog rada u Subotici, ovaj skup je zatim nastavljen dvodnevnom zasjedanjem u Bečeju.

22. STUDENOGA 2006.

U prepunoj koncertnoj dvorani »Vatroslav Lisinski« u Zagrebu, gala koncert je održao kantautor *Zvonko Bogdan*, legenda tamburaške glazbe.

23. STUDENOGA 1791.

Gradski vijećnik (senator) *Ivan Sučić* izabran je za sudca slobodnog kraljevskog grada Maria Thereziopolis. Tu dužnost je obnašao dvije godine, 1778. izabran je za kapetana, a u ljeto 1796. postaje prvim gradonačelnikom Subotice.

23. STUDENOGA 1909.

Rođen je *Matija Poljaković*, dramski spisatelj i romansijer, po zanimanju pravnik. Autor je 34 dramska teksta: igrokaza u narodnom duhu, komedija, groteski, drama, radio drama, te dramskog serijala o »Boltinim zgodama i nezgodama«, snimljenog i djelomice prikazanog na mreži Jugoslavenske televizije. Njegov igrokaz »Č'a Bonina razgala«, održao se na sceni subotičkog Narodnog kazališta više od dva desetljeća i doživio oko 150 izvedbi. Matija Poljaković umro je 15. ožujka 1973. godine.

23. STUDENOGA 1957.

Konstituiran je Narodni odbor Subotičkog kotara. Za predsjednika je izabran prvanik *Stišan Marušić*, potpredsjednici su *Miklós Szabó* i *Vlado Danić*. Na posebnim sjednicama kako Kotarskog vijeća, tako i Vijeća proizvođača izabrani su *Marko Poljaković* i *Antun Bačić*.

24. STUDENOGA 1918.

U hotelu »Hungaria« (danas »Lifka«), održane su dvije skupštine bunjevačko-srpske skupštine, na kojima je izabrano 75 predstavnika Subotice za Veliku narodnu skupštinu Vojvodine u Novom Sadu. Izaslanici su još istoga dana krenuli na put. Na željezničkom koodvoru im se pridružio izaslanik Bajskog trokuta.

24. STUDENOGA 1989.

Umro je primarijus dr. *Vinko Perčić*, istaknuti liječnik, gastroenterolog, šef Internističkog odjela subotičke Bolnice, utemeljivač glasovitih »Internističkih dana«. Kao strastveni kolekcionar sakupio je veliku zbirku djela likovne umjetnosti. Dio svoje kolekcije darovao je gradu Zagrebu, a s drugim dijelom, zajedno sa zgradom, utemeljena je Zavičajna galerija »Dr. Vinko Perčić«. Vinko Perčić rođen je 20. veljače 1911. godine.

25. STUDENOGA 1971.

Pri Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu »Bunjevačko kolo« otvoren je Književni salon. Prvi gosti bili su književnici *Jasna Melvinger*, dr. *Draško Ređep* i *Petko Vojnić Purčar*. Ustvari, bio je to nastavak nekadašnjeg Književnog salona Ivana Pančića, koji je krajem 50-ih i u prvoj polovici 60-ih godina XX. stoljeća djelovao u njegovu rodnom gradu.

26. STUDENOGA 1849.

Budući da je Subotica (Szabadka) ušla u sastav Srpske Vojvodine, carski povjerenik Bačke županije Isidor Nikolić obavijestio je Gradsko vijeće da je država naimenovala Pavla Antunovića za gradonačelnika. Naimenovan je i Magistrat od 10 članova. Podnačelnik je Jovan Blagojević, nadkapetan *Beno Mačković*, a nadbilježnik *Božidar Prokopčanj*.

26. STUDENOGA 1918.

Na zasjedanju Velike narodne skupštine Vojvodine župnik *Blaško Rajić* i *Jaša Tomić* izabrani su za zastupnike Vojvodine pri Vladi u Beogradu. Sličnu misiju u Zagrebu obavljali su Subotičani dr. *Jovan Manojlović* i Novosađanin *Petar Konjović*.

Smotra hrvatskih tamburaških sastava u Ljutovu

LJUTOVO – Prva smotra hrvatskih tamburaških sastava održat će se sutra (subota, 21. studenoga) u Domu kulture u Ljutovu, s početkom u 18 sati. Ulaz je slobodan. Na smotri će nastupiti pet tamburaških sastava s područja Vojvodine i jedan sastav iz Republike Hrvatske. Sudjelovat će tamburaški sastavi i orkestri sljedećih društava: HKUPD-a »Tomislav« iz Golubinaca, HKUPD-a »Mostonga« iz Bača, HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta, HUK-a »Lajčo Budanović« iz Male Bosne, HKUD-a »Ljutovo« iz Ljutova, te gosti – Kulturno-umjetničko društvo »Ključ« iz Trga u blizini Karlovca (Republika Hrvatska).

Nakon glazbenog dijela programa bit će priređeno predstavljanje slika od slame koje su izradile slamarke iz Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta, koje će se održati u Osnovnoj školi »Matija Gubec« u Ljutovu.

Organizator Smotre hrvatskih tamburaških sastava, koja planira prerasti u tradicionalnu kulturnu manifestaciju vojvođanskih Hrvata, je tamburaška sekcija HKUD-a »Ljutovo« iz Ljutova.

Vojvođanska turneja Hvarskog pučkog kazališta

ZEMUN, SUBOTICA, STARI ŽEDNIK – Hvarsko pučko kazalište iz mjesta Hvara gostovat će od 21. do 28. studenoga u više mjesta u Vojvodini. Turneju započinju sutra (subota, 21. studenoga) u Zemunu, gdje će u 20 sati u dvorani kazališta »Pinokio« prikazati predstavu »Ribanje i ribarsko prigovaranje« *Petra Hektorovića*. Istoga dana u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu, u 17:30 Hvarani će izvesti igrokaz s religijskom tematikom. Ulaz na predstavu je slobodan, a organizator njihova gostovanja u Zemunu je Zajednica Hrvata Zemuna »Ilija Ogrugić«.

Hvarsko pučko kazalište gostovat će i u Starom Žedniku i Subotici s dvjema predstavama Petra Hektorovića – »Ribanje i ribarsko prigovaranje« (26. studenoga u 19 sati, Stari Žednik, restoran »Kod Zvonka«; 27. studenoga u 19 sati HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici) i staro-hrvatsko prikazanje nepoznatog autora »Život sv. Lovrinca mučenika« (28. studenoga u 18 sati, franjevačka crkva u Subotici).

Suorganizatori gostovanja Hvarskog pučkog kazališta su Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Hvarsko pučko kazalište od osnutka 1969. godine njeguje i predstavlja hvarsku kazališnu baštinu, sudjelujući na svim manifestacijama u gradu Hvaru, na otoku Hvaru, diljem Hrvatske i u inozemstvu. Nastupalo je u više od 50 gradova Hrvatske, te u inozemstvu (Austrija, Švicarska, Italija, Mađarska, Njemačka, Slovenija, BiH), a jedna od većih turneja bila je u Brazilu, Urugvaju i Argentini. U Republici Hrvatskoj, nastupajući na festivalima hrvatskih kazališnih amatera, gotovo svaki nastup značio je i osvajanje prvog mjesta među kazališnim amaterima cijele države. Značajna su priznanja i nastupi na Dubrovačkim ljetnim igrama, Splitskom ljetu, o 150. obljetnici Matice hrvatske, na festivalima pučkog teatra. Nastupi Hvarskog pučkog kazališta u gradu Hvaru najreprezentativniji su kulturni proizvod ovoga grada, u svim prilikama značajnih obljetnica.

»Duh u močvari« pozvan na festival u Indiju

ZAGREB – Dugometražni igrani film za djecu »Duh u močvari« redatelja *Branka Ištvančića*, koji je snimljen u produkciji Interfilma i HRT-a, izabran je i pozvan u službeni natjecateljski program Međunarodnog festivala filmova za djecu popularno nazvanog »Golden Elephant«, koji se održava od 14. do 20. studenoga u Indiji. »Zanimljivo je pripomenuti da je u kategoriji međunarodne konku-

rencije za nagrade izabrano samo 5 dugometražnih igranih filmova za djecu iz različitih zemalja svijeta, među kojima je i hrvatski film »Duh u močvari«, kaže Branko Ištvančić.

Ištvančićev film već je bio uvršten u službenu selekciju i konkurenciju za nagrade na preko 25 međunarodnih filmskih festivala, a u Italiji je nagrađen nagradom za najbolju režiju.

HKPD »Matija Gubec« dobio natrag svoje skulpture

TAVANKUT – Zahvaljujući dobroj suradnji s tvrtkom »Skenderevo« d.o.o. iz Gornjeg Tavankuta, u petak su u vlasništvo HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta vraćene skulpture koje su nakon privatizacije ostale u krugu toga poduzeća.

Sedam skulptura, koje su nastale na likovnim kolonijama naive u

tehnici slame 1986., 1987. i 1988. godine, sada su izložene u galerijskom prostoru ovog društva i uskoro će biti dostupne široj javnosti.

Autori spomenutih skulptura su: *Miroslav Benaković* (Osijek, Hrvatska), *Milenko Vujošević* (Podgorica, Crna Gora), *Siniša Tešankić* (Ernestinovo, Hrvatska), *Mate Tijardović* (Osijek, Hrvatska), *Slobodan Pavićević* (Podgorica, Crna Gora) i *Drago Košir* (Sodražnica, Slovenija).

Predstave iz Hrvatske na festivalu »Desire Central Station 2009.«

SUBOTICA – U organizaciji subotičkog kazališta »Dezső Kosztolányi« u Subotici će od 22. do 29. studenoga biti održan prvi po redu kazališni festival »Desire Central Station 2009.«. Festival je međunarodnog karaktera, a u svojem premijernom izdanju ugostit će 13 ansambala iz sedam zemalja u regiji – Srbije, Slovenije, Hrvatske, Mađarske, Makedonije, Bugarske i Bosne i Hercegovine.

Od ukupno 15 predstava, u selekciju festivala uvrštene su i tri predstave iz Republike Hrvatske. Publika će u četvrtak, 26. studenoga, na Sceni Jadran u 19 sati moći vidjeti »Pijani proces« u produkciji Pučkog otvorenog učilišta Velika Gorica. »Pijani proces« je drama intrigantnog francuskog autora *Bernarda Marie Koltèsa*, napisana prema romanu »Zločin i kazna« *F. M. Dostojevskog*. Komad predstavlja remek djelo Dostojevskog kroz prizmu delirija Raskolnikovova i u alkoholnim halucinacijama Marmeladova, čiji tragičan i groteskan kraj pokreće i očaj glavnog junaka. Predstavu je režirao *Ivica Buljan*, a u ostvarenju glume najpoznatiji hrvatski glumci: *Ana Karić, Ivica Vidović, Gordana Gadžić, Enes Kišević, Lucija Šerbedžija, Ana Vilenica, Goran Bogdan, Stipe Kostanić* i *Mladen Badovinac* iz splitske grupe TBF.

Osim ove predstave, u selekciji su i dva ostvarenja trupe »Bacači sjenki« iz Zagreba. Radi se o dvama dijelovima trilogije »Proces grad« koja je inspirirana »Procesom« *Franza Kafke* i njegovim filozofskim i političkim implikacijama. Autor i redatelj predstava je Boris Bakal, a koautori *Katarina Pejović* i *Stanko Juzbašić*. U 19 sati, 27. studenoga, u MKC »Népkör« od 17 sati i 21 sat bit će igrana predstava »Odmor od povijesti«, dok je druga predstava iz spomenute trilogije – »Expozicija« na programu u subotu, 28. studenoga, od 12 do 16 sati u Modernoj galeriji Likovni susret.

ZAVRŠENI VI. JESENSKI DANI KULTURE U LJUTOVU

Premijerno prikazane »Martinove mengule«

Tradicionalni, šesti po redu, »Jesenski dani kulture« u Ljutovu, koji su započeli 4. listopada, završeni su u nedjelju, 15. studenoga, podjelom diploma i zahvalnica najboljim glumcima i predstavama. Tako je za najbolju žensku glavnu ulogu priznanje dobila *Silvija Kifer*, voditeljica Amaterskog kazališta »Belišće« iz Republike Hrvatske u predstavi »Ženska pitanja«, autora *Fadila Hadžića*, dok je za najbolju mušku glavnu ulogu priznanje dobio *Arsen Baić*, glumac HKUD-a »Ljutovo« u predstavi »Mamica je umrla dva puta«, autora *Vinka Mödernhofera* i u režiji *Nandora Klinockog*. Ovo su bile i prve dvije predstave odigrane prvoga vikenda festivala, dok su prošle nedjelje nastupili članovi Gradskog amaterskog kazališta »Beli manastir« iz Republike Hrvatske. Oni su izveli predstavu »Demokracija – demonstracija« autora *Zvezdana Banasa*, u režiji *Stipana Vidaka*.

Iz nove predstave HKUD-a »Ljutovo«

Istoga dana je Dramska sekcija HKUD-a »Ljutovo« premijerno izvela predstavu pripremljenu po tekstu *Geze Kopunovića* pod nazivom »Martinove mengule«, u režiji *Nandora Klinockog*, koja je prema prosudbenom povjerenstvu publike proglašena za najbolju predstavu ovogodišnjih »Jesenskih dana kulture«.

»Na ovim prostorima, i u Vojvodini i u Hrvatskoj, postoji veliki broj amaterskih kazališta, te je suradnja neminovna«, ističe *Antun Bajić*, voditelj dramskog odjela HKUD-a »Ljutovo«.

»Iznimno je značajno suradivati s nama sličnim institucijama, dakle s amaterskim kazalištima, ili dramskim skupinama iz Republike

Hrvatske. Tako produbljujemo našu suradnju. Ipak smo mi jedan narod i granica, kao što su nekada postojale, više nema, pa zašto ne bismo međusobno surađivali«, kaže *Bajić*.

Tajnica Gradskog amaterskog kazališta »Beli Manastir« i jedna od glumica u predstavi *Tijana Gvozdenović* ističe važnost ovakvih susreta zbog stvaranja novih poznanstava i stjecanja novih iskustava. »Šira publika može vidjeti naš rad i čuti izvorni materinji jezik, a i mi možemo vidjeti kako to drugi rade i dosta toga naučiti«, kaže ona.

Dvorana je tijekom svih četiriju predstava bila puna, a na svim predstavama nazočni su bili predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, koji je pružio i potporu festivalu, te predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, Hrvatske matice iseljenika i drugi uvaženi gosti.

S. Jurić

»ZAGREBAČKA SERIGRAFIJA« U SUVREMENOJ GALERIJU ZRENJANINA

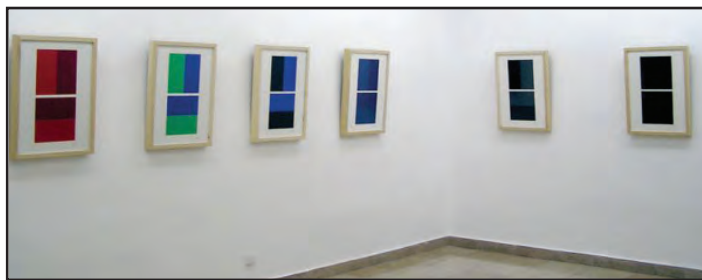
Izloženi radovi značajnih hrvatskih autora

U Suvremenoj galeriji Umjetničke kolonije »Ečka« u Zrenjaninu u ponedjeljak je otvorena izložba pod nazivom »Zagrebačka serigrafija«, koja će trajati do 27. studenoga. Na izložbi su predstavljeni radovi petero autora – *Juraja Dobrovića*, *Eugena Feller*, *Julija Knifera*, *Ivana Picelja* i *Aleksandra Srneca* – hrvatskih umjetnika obimnih opusa i značajnih uloga u umjetnosti vlastite kulture u drugoj polovici XX. stoljeća. Picelj i Srnec su početkom pedesetih godina prošlog stoljeća bili članovi grupe »EXAT – 51«, koja se zalagala za legitimnost apstraktne umjetnosti u ranom postsrealističkom razdoblju. Knifer je bio pripadnik predkonceptualističke grupe »Gorgona«, dok je protagonist radikalnog enformela *Eugen Feller* bio blizak ovoj skupini, iako ne i njen formalni član. Najzad, Picelj, Srnec, Knifer i Juraj Dobrović bili su redoviti sudionici izložbi internacionalnog neokonstruktivističkog pokreta »Nove tendencije«, koje su između 1961. i 1973. godine, u pet navrata, održane u Galeriji suvremene umjetnosti u Zagrebu.

U preokupacijama petorice spomenutih umjetnika grafika, u tehnici serigrafije, zauzima značajno mjesto, mada oni nisu grafičari po svojoj osnovnoj vokaciji i djelatnosti, budući da slikarstvo, objekti, instalacije i ambijenti čine prevashodni i najvrjedniji dio njihovih umjetničkih

pojedinačnim konceptijskim fizionomijama i radnim biografijama, od kojih je svaki od njih na svoj način ostvario znatnu izlagačku aktivnost u zemlji i inozemstvu.

»Poslije više desetljeća od prvobitnog nastanka zagrebačke serigrafije kao specifičnog umjetničkog

produkcija. Objedinjuje ih sklonost prema apstraktnoj ili, možda točnije, konkretnoj umjetnosti geometrijskih oblika, minimalizmu, primarnim i planiranim strukturama, pri čemu svakako valja naglasiti da oni nipošto ne čine neku programski okupljenu umjetničku zajednicu, nego je posrijedi pet izrazitih individualnosti, dakle umjetnika sa zasebnim

fenomena šezdesetih godina prošlog stoljeća, autori koji donedavno i sve do danas nastavljaju na svojim prethodno zasnovanim idejnim temeljima nalaze se trenutno u znatno izmijenjenom društvenom, kulturnom i umjetničkom kontekstu. Nalaze se, naime, u statusu zaslužnih klasika, kako po reputaciji koju historijski posjeduju, tako i po for-

malnom jeziku koji genetski i tipološki pripada historijskom razdoblju poslijeratnih neoavangardi i poznog visokog modernizma kao krupnim poglavljima umjetnosti druge polovice XX. stoljeća. Ali to ih, naravno, nimalo ne uskraćuje ne samo u neospornoj vrijednosti njihovih umjetničkih dometa, nego čak niti u izvjesnoj izvan pronađenoj aktualnosti njihovih problemskih stavova. Ti stavovi se, usred klime totalne nepreglednosti umjetnosti na početku XXI. stoljeća, poput svih ostalih suvremenih izražajnih jezika i postupaka, ukazuju kao itekako relevantni, podrazumevajući da i danas još uvek ima potrebe da pažljivo budu sagledani oblici i shvaćena značenja ove prefinjene i seriozne, misaone i ujedno senzibilne, u isti mah izrazito mentalne, ali i vizualno krajnje pročišćene umjetnosti petorice ravnopravnih posjednika međusobno jasno prepoznatljivih autorskih osobina«, izjavio je povodom otvaranja izložbe u Zrenjaninu povjesničar umjetnosti iz Beograda *Ješa Denegri*.

Ž. Balaban

MIRKO KOPUNOVIĆ, »POD SLAPOVIMA SNA« (SUBOTICA, 2008.)

Pjesme ipak ima

Otkrivajući skriveni život svojih emocija, Mirko Kopunović poetski istražuje jesu li vjerodostojno uhvatljivi trenuci prošlosti i sadašnjosti, jer bez obzira na surovost svijeta, želi sačuvati život svijeta od besmisla

Prošla je svetkovina Svih svetih i Dan mrtvih. I eto, počeli smo živjeti i bilježiti dane još jednoga studenoga, u ovoj godini na izmaku. Usporeniji nego inače, i bez žurbe, zaokupljen sjećanjima na pokojne, koja se neminovno prepleću s trenutačno sporim mislima o živima i svakodnevicu, pokušavam se malo »odvojiti« od svijeta, onog uobičajenog, gdje se sve brzo zaboravlja, onog uobičajenog na koji smo navikli.

Pa dobro, onda se ponekad samo malo okrenem od tog svijeta u kojemu je brzina bez pamćenja, brzina od trenutka do trenutka, od događaja do događaja, postala način života, da predahnem od tog svijeta, kao u ovim danima na početku studenoga, dok »lišće pločnike / umorne sanja« i na »rubovima grada / u sumrak / titra svijetla plam«, kako to u svojim stihovima piše *Mirko Kopunović*.

SAČUVATI ŽIVOT SVIJETA OD BESMISLA

Navedeni stihovi su iz knjige »Pod slapovima sna«, koju ponovno čitam poslije otprilike godinu dana, baš u ove dane »kada vjetar / vječnu igru / s lišćem praznuje«. Zbirka pjesama Mirka Kopunovića »Pod slapovima sna« nije tek sitniš iznevjerenih nada i životnih očekivanja, nego su kratki, emotivni stihovi u ovoj knjizi inicijalna kapisla za čitatelje da formiranju egzistencijalno značenje Kopunovićevih stihova, već prema njihovim iskustvima i duhovnim profilima. Ovo je još jedna pjesnička priča o životu čovjeka u podneblju sjeverne Bačke.

Čitajući ovu zbirku pjesama uočava se želja pjesnika da u svome izgrađenom poetskom svijetu osigura sebi zaklon od brutalne stvarnosti, pronalazeći na taj način mogućnost privremenog otklona od svijeta, ali svjedočeći stihovima upravo o aktualnom svijetu, u osami, a evokacijama sabirajući neke od sadržaja svakodnevice, kao što su: tegobe, nedaće, rastanci, laži, navike, dvojbe, nade, (samo)prijevar, zapreke i žudnje

– Kopunović stiže do zaključka u pjesmi »Bijes« kako toga mira i otklona ipak nema, jer »Pod slapovima sna / misterij osame / pjesni / slavljem zaludnih riječi«. Dakle, mira i otklona od svijeta nema ni u osami, kada se i stihovi-riječi učine zaludnim, a razočaranje će uslijediti i »pod slapovima sna«, u još jednom mogućem otklonu od bura ovoga svijeta, jer se i pjesma »Sanjam«, u kojoj je »haljina bijela / lepršava / kosa crna / ruka pružena / trgu cvjetnom / snovima poletjelak«, ipak završava stihovima: »Na putu sreće / bol / grana slomljenih / korak sprječava«.

O ljubavi pišu mnogi, snimaju se filmovi, a ni rock autori nisu imuni na ovu temu. Partibrejkersi imaju stih u pjesmi »Tražim te«: »Hteo bih da oteram / svoju stvarnost u svoje snove / tražim te!«, dok grupa Novembar (nekadašnji Studenstuden) ima stih slične tematike: »Tražim te sudbino / tražim te u kišnim noćima / samo kada nemam nikoga«, a Kopunović otkrivajući skriveni život svojih emocija, poetski istražuje jesu li vjerodostojno uhvatljivi trenuci prošlosti i sadašnjosti, jer bez obzira na surovost svijeta, želi sačuvati život svijeta od besmisla i zbog toga nakon iskaza: »Ali mi bježimo. Trčimo. Hitamo«, pita: »Kamo? Gdje? Dokle?«.

RIJEČI IPAK NISU ZALUDNE

Ispisujući svoje emocije, Kopunović se u jednom trenutku upitao: »Je li zalud pjesma / zalud riječi?«. Kopunović je svoje emocije izrazio riječima – dakle na način koji je svojstven samo čovjeku. Riječima komuniciramo i tako su i ove pjesme vid komunikacije, kako pjesnika sa »svijetom«, tako i čitatelja sa stvaraocem, koji u svojim pjesničkim slikama opisuje svoje emocije – iščekivanja ljubavi, kao i razočaranja zbog odsutva ljubavi ili njenog gašenja, zbog neostvarenja čežnji i nadanja, stalno upitan o važnosti riječi u aktualnom svijetu, o važnosti sjećanja na davno izrečene riječi, kao i o govorima nedorečenim i riječima neiskazanim. I

doista, što s riječima: »U sobi / četiri s četiri«, što nakon odlaska iz »zbunjenog kreveta« i što kad »misterij osame / pjesni / slavljem zaludnih riječi«, što s tim riječima dok teku sjećanja?

Riječi jesu često »kao list u studenome / natruo i vlažan, na putu / u veselom dječjem trku / gažen / smravljen«, pa ipak, Kopunović piše kako: »vatra zrela / u meni spava / sanja«, jer dobro zna da »Pjesme ima«, i za neke druge ljude: »Negdje / daleko / tamo«, za one koji: »stvaraju / za djecu / tamo / negdje«, kao i da ima onih pjesma »koje nitko ne čuje«, ali će ovu zbirku završiti iskazom: »Riječi se moraju nekome reći. Netko ih mora čuti. Netko salušati. Netko tko će ih razumjeti. Riječi tek onda riječi postaju«. To jest tako, i važno u kontekstu spektakularnih modela »hiperrealnosti« u kojemu su riječi devalvirane u još uvijek aktualnom kulturnom postmodernom prostoru, gdje je socijalna funkcija znaka radikalno izmijenjena simulacijskim modelima, čime su devalvirana i sva efikasna mjerila koja razgraničavaju laž i simulaciju od autentičnog izraza života u dezorijentiranoj kulturi.

TORNJEVI

Kopunovićevi stihovi o uzletima i razočaranjima nižu se fragmentarno, prenoseći pjesnikovu emociju, koja je ispijevana nepatvoreno, prekoračujući ono vidljivo, egzaktno, objektivno, omogućujući čitateljima komunikaciju s jednim od svjetova života, što je još jedan malecni djelić u neizbježnim nastojanjima da se život čovjeka obrani od »zaborava bića«. Dragocjeno, i u ovome vremenu postmoderne epohe, koja se još uvijek, iako na izdisaju, opire u krugu zatočene energije.

A zašto bi netko pisao prikaz o nečijoj knjizi? Možda zato, jer piše u kulturnoj rubrici nekih novina ili po porudžbini za sitne novce ili da se i njegovo ime čuje »preko« neke knjige. Ali, ne! Pisati se može o

nekoj knjigi jedino ako nas potakne na dijalog, na daljnji slijed asocijacija, dakle, na taj daljnji život knjige kroz iščitavanje i dopunjavanje čitatelja (pri ovome me naravno golicaju pod lijevim pazuhom sjene tih historijskih i neo-avangardi), jer ni jednu knjigu nikada nisam doživljavao kao spomenik. Kopunović bi to na svoj način rekao u pjesmi »Put«: »Tim tornjevima ne treba tražiti sjene. Treba pogledati kamo streme«.

Stanke u čitanju ove knjige upotpunjavao sam glazbom i stihovima s albuma grupe Katarina II., stanke u kojima pišem crtice za nastanak teksta o svom doživljaju Kopunovićevih poezije. Glazba i stihovi upotpunjavaju moje iskustvo čitanja o vizuri u kojoj pjesnik sagledava sebe, ali i svijet bačkog podneblja u kojemu obitava, nižu se asocijacije slijedom pročitanih stihova o starom šlingu na uzgljancu, ledom okovanoj ravnicu, golubovima, franjevačkoj crkvi, božićnoj grani, tjelesinama oblaka, svadbama i ukopima, dok iz zvučnika dopiru riječi pjesme: »gore u nama je bujica riječi / dole u nama je jesenji strah«.

Možda nam se pojedinima učini kako je jesen stigla u nas, ali život se nastavlja u ovome gradu koji bi mogao bolje, jer pjesme ipak ima!

Zvonko Sarić

STJEPO MARTINOVIĆ, »OČI SVETE LUCIJE«, V.B.Z., ZAGREB, 2009.

Sedam konavoskih priča

U pripovijetkama Stjepe Martinovića žive bića ogrezla u vječnim bitkama sa zlom, pa ipak oplemenjena dobrim kojim će ozariti one koji se tomu budu najmanje nadali. Neizbježno, u svakoj od tih sedam pripovjedaka jedan je od važnih medija i more

Piše: Đurđica Stuhldreiter

Stjepo Martinović rođen je u Dubi (Konavle), školovan u Cavtatu, Dubrovniku, Beogradu i Zagrebu – anglist, germanist, politolog. Zanimanjem turistički vodič, suradnik u marketinško-promocijskim projektima, te najdulje (od 1975. godine do danas) novinar – ima za sobom 20 godina iskustva u nekadašnjoj Vjesnikovoj kući, u kojoj je prošao put od reportera i urednika rubrike/izdanja do komentatora i glavnog urednika. Uspješno pomiruje profesiju i dodir s morem – svoju najveću strast – te stavlja na papir refleksije nekih davnih priča, sjećanja, reminiscencija...

Kao preporuka za čitanje njegove knjige »Oči svete Lucije« na koricama stoji: »U vrijeme kada je odgovorna većina sigurna kako baš sve počinje iznova i s njima; i novi politički sustavi, i nove prehrabene navike, i novi likovi, i nove biblioteke, i nova znanja, i novi propisi ljepote, i nove granice, i nove ubožnice, i novi dizajn ostarjelog vođe, i kada se svako pozivanje na osobnu prošlost proglašava nepotrebnom kočnicom i prevelikom teretom novom nacionalnom napretku, proza Stjepa Martinovića 'Oči svete Lucije', podnaslovljena kao Sedam konavoskih priča, čita se kao pohvala istinskim vrijednostima. Točnije, pohvala priči i pripovijedanju, baš onako kako je prave čitatelje poučio Andrić, a Jergović i Mlakić nastavili ih propitivati po istom udžbeniku, podcrtavajući – svaki svojim pismom – lekcije o nemiru ljudske duše i vječnom bijegu pred osvetom i kaznom.«

ULOMAK ROMANA

Osnovne značajke ove proze vidljive su i iz ponekog ulomka: »Preveliko more i jak vjetar čekali su ih već s vanjske strane lukobrana, ali Castrioti ništa ne reče, nego zajedri za dva krata ubranim jedrima u pô krme, računajući da će ih tako manje valjati, pa brod i ljudi lakše

podnijeti nimalo ugodne uvjete. Bogato ukrašen, crno lakirani lijes sa zemaljskim ostacima Armanda Martinisa ležao je, svezan konopima, na pokrovu bokaporte... Šambek je hitao brže nego ikada, a braću Castrioti i ostalu posadu postupno napusti strah od kao bijeg visokih valova. Vjetar, premda jak, nije i pojačavao, pa su plovili valjajući se i posrćući, ali držeći pod nadzorom brod i sve na njemu. Patrizia je bezglasno molila krunicu skutrena u nadgrađu na krmu, a Guglielmo je stajao uza starijega od braće Castrioti, pomažući mu održati smjer u trenucima kad bi se jedrenjak, istodobno nošen vjetrom i guran vodenom masom u desni kut krme, zanosio kao da će izložiti bok valovima i vjetru. Tada

bi njih dvojica snažno zaveslali listom kormila i vratili šambek na najbolji kurs... i tako satima.«

POPOT FILIGRANSKE NAUŠNICE

U pripovijetkama Stjepe Martinovića žive muškarci i žene, djeca i starci svih društvenih slojeva, jednako hulje i časni ljudi, smjeli muževi i kukavice, pronicljivi i glupavi, grubijani i oni plahe duše. Nositelji uloga što im ih je namijenio život, putove kojeg rijetko mogu spoznati, nikada odrediti – bića ogrezla u vječnim bitkama sa zlom, pa ipak oplemenjena dobrim kojim će ozariti one koji se tomu budu najmanje nadali. Neizbježno, u svakoj od tih sedam

Stjepo Martinović

pripovjedaka jedan je od važnih medija i more – kojim se plavi, na kojem se ribari, o kojem se pjeva, koje znači i život i smrt, i bitak i nestajanje, bilo da njime jedre trgovci i gusari ili da ono biva posljednje počivalište likovima iz legenda.

Kritike je primijetila kako je ova proza i utjeha onima koji se opiru prihvatiti pisanje kao usputnost, kao bilješku vrlo kratke trajnosti čija je jedina svrha nekoga prozvati i povrijediti. »Smiraj je i za one koji se više i ne trude pojašnjavati kako njihovi i živi i mrtvi govore u njima. I opominju ih. Pišu se još uvijek i čitaju prave knjige, reći će i oni koji se osjećaju terorizirani uvezenim priručnicima za stjecanje prekonocnih uspjeha, za održavanje sretnih brakova i prepoznavanje roditeljskih zadaća. Uvijek u najviše dvanaest, a najradije u sedam poglavlja. Ponavljajući iznova, a još uvijek bez ikakva 'stručna pojašnjenja', rekli bi oni kojima je pisanje o knjigama radno mjesto ali ne i život sam, da je Martinovićev rad nakit; filigranska konavoska naušnica što će uskoro u izlogu knjižara nježno privlačiti ljepotom – one koji znaju gledati. Samo će takvi dotaknuti njezin odsjaj u sjeni svih onih šljokastih, plastičnih, roskastih, onih što se nakon samo nekoliko izlazaka potroše i polome. I što je najvažnije, za kojima nitko, ako i skliznu s uha i više se ne pronadu, ne plače.«

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Marija Jurić Zagorka - žena iz osvita hrvatskog feminizma

Unatoč golemom uspjehu kod čitatelja onodobna, a ni kasnija književna kritika nije joj bila sklona.

Današnji Zagorkin status bitno je drukčiji, a o tomu svjedoči pisac i književni povjesničar

Pavao Pavličić koji tvrdi kako »najčitaniji hrvatski pisac nije zapravo pisac, nego spisateljica«

Priredio: Miranda Glavaš-Kul

Prva hrvatska novinarka i nedovoljno cijenjena književnica *Marija Jurić Zagorka* rođena je 2. ožujka 1873. u plemićkom dvoru Negovec nedaleko od Vrbovca u dobrostojećoj obitelji *Ivana i Josipe* (rođ. *Domin*) Jurić. Obitelj je imala dobre veze s mađarskim plemstvom o čemu svjedoči podatak da je *grof Ivan Erdödy* bio Marijin krsni kum. Nakon njezina rođenja, otac Ivan postaje upraviteljem imanja baruna *Geze Raucha*. Prvu privatnu poduku na mađarskom jeziku stekla je na Rauchovu dvorcu, a višu je djevojačku školu završila kod Sestara milosrdnica u Zagrebu. Iako je bila natprosječno darovita, roditelji joj nisu omogućili daljnje školovanje, premda je Rauch predložio da je o svom trošku školuje u Švicarskoj.

U Zagrebu započinje novinarsku karijeru, što tada nije bilo uobičajeno za ženu. Svoj prvi članak pod naslovom »*Egy Percz*« (Jedan časak) objavljuje 1876. u listu »*Obzor*«. Na preporuku biskupa *Strossmayera* postaje članicom redakcije »*Obzora*« na mjestu referenta za mađarsko-hrvatsku politiku. Kako ju netko od ljudi izvan redakcije ne bi vidio, jer je tada bilo gotovo nezamislivo da u novinama piše žena, dobiva vlastitu sovu. Zagorka je mogla pisati što je htjela, ali se nije smjela potpisati svojim imenom. Takvo ju je omalovažavanje jako ljutilo pa se cijeloga života borila protiv predrasuda.

PISANJE POD PSEUDONIMIMA

U svom je novinarskom radu pisala polemičke tekstove u kojima se zalagala za ravnopravnost spolova (polemika s *Matošem* iz 1909.) i ženska prava (pravo glasa za žene, pravo na obrazovanje, pravo na profesiju i imovinu). Tekstove je objavljivala pod različitim, često muškim pseudonimima (*Jurica Zagorski*, *Petrica Kerempuh*,

Zalagala se za ravnopravnost spolova: Marija Jurić Zagorka

Iglica), a najpoznatiji pseudonim *Zagorka* izabrat će zbog ljubavi prema hrvatskom puku s čijim je teškoćama suosjećala. Ljubav prema hrvatskom jeziku, koji je početkom 20. stoljeća potisnut iz javnosti zbog službene uporabe mađarskog i njemačkog, potaknut će ju na pisanje povijesnih romana. Zbog toga prestaje s novinarskim radom te u zagrebačkim, bečkim i budimpeštanskim arhivima istražuje građu na temelju koje piše svoja djela. Ti romani u nastavcima oživjeli su već zaboravljenu hrvatsku prošlost 16., 17. i 18. stoljeća.

Popularnost joj raste svakim novoobjavljenim romanom, a narod joj daje nadimke »grička vila« (nakon objave »*Gričke vještice*«) i »kraljica Hrvata« (nakon objave »*Gordane*«). Unatoč golemom uspjehu kod čitatelja onodobna, a ni kasnija književna kritika nije joj bila sklona. *Šandor Ksa-*

ver Gjalski njezina je djela nazvao »šund literaturom za kravarice«. Istovremeno njezina su djela sustavno izostavljana u književnim osvrtima i pregledima. Do šire društvene prepoznatljivosti njezinih djela u hrvatskoj kulturi dolazi tek postupno, u drugoj polovici 20. stoljeća. Današnji Zagorkin status bitno je drukčiji, a o tomu svjedoči pisac i književni povjesničar *Pavao Pavličić* koji tvrdi kako »najčitaniji hrvatski pisac nije zapravo pisac, nego spisateljica«. Pod utjecajem poetike ženskoga pisma odaje priznanje ovoj vrsnoj spisateljici u ženskome rodu i time otpočinje seriju »*Pisma slavnim ženama*«, a u pismu Zagorki kaže: »Vi ste uranili u svemu, i možda bi tek ovo bilo pravo vrijeme za Vas.«

KNJIŽEVNI RAD

U književnosti se javlja 1886. crticom »*Pod Sljemenom*« koja se u nastavcima objavljuje u listu »*Bršljan*«. Svoj prvi roman »*Roblje*« objavila je 1899. u listu »*Obzor*« kao podlistak. Književnu će afirmaciju steći tek ciklusom od sedam romana »*Grička vještica*« (»*Tajna Krvavog mosta*«, »*Kontesa Nera*«, »*Malleus Maleficarum*«, »*Suparnica Marije Terezije I*«, »*Suparnica Marije Terezije II*«, »*Dvorska kamarila*« i »*Buntovnik na prijestolju*«) objavljevanim u listu »*Male novine*« (1912. - 1914.). U svojim djelima istovremeno obrađuje i isprepliće ljubavne zaplete i nacionalne teme, a objavljuje ih uglavnom kao podlistke u novinama. Tako je svoja djela učinila dostupnima širokom krugu ljudi i na taj način izravno utjecala na veliku popularnost kod čitatelja. Najčitaniji nje-

zini romani su: »*Gordana*«, »*Kći Lotrščaka*«, »*Kraljica Hrvata*«, »*Kneginja iz Petrinjske ulice*«, »*Jadranka*« i »*Vitez slavonske ravnice*«.

Uspostavom NDH naprasno je ostala bez sredstava za život jer joj je tadašnja vlast zaplijenila svu imovinu. Kraj 2. svjetskog rata dočekala je u Zagrebu zahvaljujući financijskoj pomoći i brizi vjernih čitatelja. Iako u odmakloj životnoj dobi i narušenog zdravlja, pedesetih godina 20. stoljeća nastavlja svoju borbu za ravnopravnost žena. Njezin feministički angažman izaziva podsmijeh i neprijateljstvo njezinih muških kolega koji ju proglašavaju »*ludakinjom*« i »*muškobanjastom babom*«. Preminula je u Zagrebu 30. studenog 1957. godine.

Spomenik Mariji Jurić Zagorki u Zagrebu

PRIPREMA ZA DOŠAŠĆE

Duhovna obnova mladih

Za pravi kršćanski život potrebno nam je svakoga dana duhovno se obnavljati. Mladi Subotičke biskupije koji žele produbiti i obnoviti svoju vjeru kako bi postali slični članovima prve kršćanske zajednice, okupili su se u samostanu Kćeri Milosrđa u Subotici, na predadventskoj duhovnoj obnovi. Okupili su se ne samo radi duhovne obnove, nego i kako bi učvrstili svoje zajedništvo.

U tom zajedništvu proveli su tri dana, 6., 7. i 8. studenoga. Ta tri dana trudili su se živjeti kao prva kršćanska zajednica, biti skupa, slušati apostolski nauk, lomiti kruh, podržavati jedni druge molitvom, te sve međusobno dijeliti. Tema cijele duhovne obnove bila je »Ukorijenjeni i nazidani na Kristu«. Ovu temu mladima je u dvama djelovima pokušao približiti pater *Ivan Cvetković* iz franjevačkog samostana u Subotici. U prvom dijelu govorio je o zajedništvu unutar Crkve, pojasnio odlike prve kršćanske zajednice i problematiku današnje.

Kako bi se još više pojasnila tema mladi su se podijelili u manje skupine, i to čak u šest skupina, jer se na duhovnoj obnovi okupilo njih 60-ak. Animatori su se dobro pripremili te je u skupinama pokrenut razgovor o razlici između prve kršćanske zajednice i današnje zajednice. Došli su do mnogih zaključaka i kreativnih ideja kako popraviti današnju zajednicu. Zaključili su kako danas postoji mnogo sebičnosti, ogovaranja, međusobnog nepoznavanja i da nedostaje jaka i iskrena molitva. Dok su bile stanke, mladi su se bavili uz glazbu, ples, razgovore, međusobno upoznavanje.

A. Sudarević

OBILJEŽENO ŠEST GODINA RADIO MARIJE U SRBIJI

Izuzetan primjer
ekumenizma na djelu

Usjedištu Radio Marije u Srbiji, u Novom Sadu, skromno je obilježeno šest godina postojanja ove radijske postaje. Radio Marija je jedina katolička radijska postaja u Srbiji. Trenutačno radi s pet predajnika i to u Novom Sadu, Subotici, Somboru, Leskovcu i Plandištu. Utemeljitelj i prvi ravnatelj programa bio je o. *Tadej Vojnović*, franjevac i poznati bibličar. Sadašnji ravnatelj ovoga programa je mons. dr. *Andrija Kopilović*.

Dva studija, koji postoje u Novom Sadu i Subotici, jedini su, a kao i svugdje, Radio Marija se oslanja uglavnom na rad volontera i pomoć i potporu slušatelja.

Radio Marija Srbije dio je Svjetske obitelji Radio Marije i radi po načelima kao i u ostalih šezdesetak zemalja, tako da su na svakodnevnom programu molitva krunice, prijenos svete mise uživo, vjeronauk, a imaju svoje mjesto i informacije iz Crkve i duhovna glazba.

Jedna od zanimljivosti je podjela vremena s radijskim postajama Srpske pravoslavne crkve u Subotici i Somboru. U spomenutim mjestima polovicu dana emitira se katolički, a drugu polovicu pravoslavni program. Nakon prvobitnog čuđenja, ovaj način emitiranja naišao je na pozitivan prijam slušatelja. Izuzetan je ovo primjer ekumenizma na djelu.

Radio Marija Srbije planira proširiti mrežu svojih predajnika i unaprijediti kvalitetu emisija uključivanjem kompetentnih stručnjaka u rad. Također, djelatnici Radio Marije apeliraju na daljnju pomoć svojih slušatelja, udruga i institucija kako na planu materijalne potpore, tako i u dragovoljnom radu i molitvi.

OPLJAČKANA KONKATEDRALA U OSIJEKU

Ukradeno 14 svijećnjaka i
vječno svjetlo

Nepoznati lopovi su iz osječke konkatedrale svetog Petra i Pavla u noći s petka na subotu ukrali šest ručno izrađenih svijećnjaka te vječno svjetlo koje je, uz glavni oltar, najvećoj osječkoj crkvi osobno darovao biskup *Josip Juraj Strossmayer*, prenosi IKA. S manjeg oltara lopovi su ukrali još osam svijećnjaka. Lopovi su u crkvu ušli sa stražnje strane koristeći skelu postavljenu uz katedralu preko koje su se popeli. U crkvu su se provukli kroz male metalne otvore na krovu koji se obnavlja te došli do stepeništa. Župnik mons. *Adam Bernatović*, kaže da su lopovi doslovno iščupali svijećnjake s oltara, »jer je kroz njih spojena struja«. »Ostavljena su samo četiri svijećnjaka i pretpostavljam da ih nisu stigli ukrasti. Lopovi su očito bili dobro upoznati s krovim prostorom konkatedrale, jer se nitko neupućen ne bi usudio samo tako popeti na skelu i tim putem ući u crkvu«, izjavio je župnik Bernatović. Prema Bernatovićevim riječima unikatni svijećnjaci su Strossmayerov dar od prije 110 godina.

Brzom intervencijom Osječko-baranjske policije, nakon kriminalističkog istraživanja Policijska uprava izvijestila je da je utvrđena osnovana sumnja da su 28-godišnjak iz Osijeka i 27-godišnjak iz Bilja s 13. na 14. studenoga provalili u osječku konkatedralu te otuđili 15 ručno izrađenih svijećnjaka i svjetiljku, koje su zatim ostavili u napuštenoj zgradi u blizini crkve. Pronađeni predmeti bit će vraćeni, a policija će protiv provalnika podnijeti kaznenu prijavu.

Ž. V.

Obavijesti

- 21. studenoga – cjelodnevno klanjanje u katedrali sv. Terezije Avilske
- 22. studenoga – u 10 sati misa za žive i pokojne članove Instituta Ivan Antunović
- 25. studenoga – Sveta Katarina Aleksandrijska, Kata
- 29. studenoga – prva nedjelja došašća – advent
- 30. studenoga – Sveti Andrija

PRED NAMA JE ZADNJA NEDJELJA U CRKVENOJ GODINI

Krist kralj – sluga a kralj

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Pred nama je svetkovina Krista Kralja – zadnja nedjelja u crkvenoj godini. Ne bez razloga, Crkva pred nas stavlja razmišljanje o Isusu Kristu kao Kralju. No, on je posve drukčiji Kralj nego smo navikli misliti pod tim pojmom. Isusa vidimo kraljevati s križa, vidimo ga ovjenčana trnovom krunom, vidimo ga sagnutog gdje apostolima pere noge. Kakav je to čudan Kralj? Na jednom mjestu papa *Benedikt XVI.* razmišlja o tom otajstvu ovako:

Gledano sa strane evanđelja, doista postoji nešto što je suprotno vodećim suvremenim nastojanjima, neka vrsta spasonosne nesuvremenosti, koja nas izvlači iz želje za vlašću i mogućnošću odlučivanja. A onaj tko sam ne pripada moćnima bit će zahvalan ako može vidjeti kako se moćni ne poslužuju sami za stolom života i kako na moć i imovinu koja im je dana gledaju kao na nekakav zadatak po kojem će postati sluge. Mislim da u tim riječima o gospodarima koji treba postati slugom i u onome što Isus sam čini, leži prava revolucija koja bi mogla i trebala promijeniti svijet. Dokle god se na moć i posjedovanje gleda kao na ciljne vrijednosti, moć će uvijek biti moć nad drugima, a posjedovanje će pak isključiti druge. U trenutku kada dolazi gospodar svijeta i obavlja robovski čin pranja nogu – što je ponovno primjer za to da nam on cijeli život pere noge – dobivamo sasvim drukčiju sliku. Bog, koji je sam po sebi moć, ne želi nas odgurnuti, nego kleči pred nama kako bi nas uzdignuo u visinu. Tajna Božje veličine pokazuje se baš u tome što on može biti malen. On nam pokazuje da je zapravo ništavno ako možemo zapovijedati mnoštvu i ako imamo sve što želimo – i da je velika stvar ako stupimo u službu drugih ljudi. To je veliki izazov. Prihvatanje toga izazova jest revolucija i ostaje to zauvijek. To se ne čini zato što on uvijek traži od nas unutarnje obraćenje – ali to je najspasonosnije i najbitnije obraćenje koje postoji. Samo ako se moć promijeni iznutra, ako se odnos prema posjedovanju promijeni iznutra i ako prihvatimo Isusov način života, Isusa koje je svim svojim bićem čin pranja nogu, tek tada se svijet može spasiti i tek tada će ljudi moći živjeti istinski zajedno.

KRALJICA U DRONJCIMA

U Engleskoj je prije mnogo godina neka siromašna žena u dronjcima obilazila selom, od vrata do

Samo ako se moć

promijeni iznutra,

ako se odnos prema

posjedovanju promi-

jeni iznutra i ako pri-

hvatimo Isusov način

života, Isusa koje je

svim svojim bićem

čin pranja nogu, tek

tada se svijet može

spasiti i tek tada će

ljudi moći živjeti istin-

ski zajedno

vrata proseći milostinju. Nije imala odviše sreće. Bilo je onih koji su je odbijali grubim riječima, i onih koji su huškali pse na nju da bi je otjerali, pa i onih koji su je zasipali pljesnivim kruhom i trulim krumpirima. Jedino dvoje staraca koji su stanovali u kućici na kraju sela pustiše siroticu u svoj dom. »Sjedi malo i ugrij se«, rekao je starčić, dok joj je njegova žena spremila šalicu mlijeka i komad kruha da se okrijepi. Dok je ona blagovala, starci su joj uputili nekoliko ohrabrujućih riječi. Sutradan se u tom selu dogodilo nešto neobično. Kraljevski je glasnik svima u selu dostavio poziv da dođu u kraljev dvorac. Neočekivani i iznenadni poziv unio je među ljude silnu zbrku. Cijelo su se popodne dotjerivali da bi se uvečer, svečano odjeveni, pojavili u dvorcu. Sluge su ih uveli u veliku blagovaonicu gdje je svatko našao za sebe označeno mjesto. Svi su posjedali, a poslužitelji su počeli donositi jela. Odjednom se u dvorani začu mrmljanje u znak negodovanja i slabo prikrivenog bijesa. Marljivi su poslužitelji punili tanjure trulim krumpirima, kamenjem, komadima pljesniva kruha. Jedino u tanjure dvoje staraca koji su sjedili u jednome kutu stavljanu birana jela i slasna pečenja. U dvoranu je iznenada banula sirotica u dronjcima. Svi su zanimali. »Danas ste vi« – reče sirotica – »dobili upravo ono što ste jučer dali meni.« Tad je skinula prljavu i poderanu odjeću, a ispod nje je zablistala zlaćana haljina urešena svjetlucavim draguljima. Bijaše to kraljica.

NOVAC BEZ VRIJEDNOSTI

Neki bogataš došao u raj. Prošetao se tržnicom i začuđen otkrio kako je niska cijena robe koja se prodavala. Odmah posegne za lisnicom i počne naručivati najbolje stvari koje je vidio. Kad je trebao platiti, ponudi anđelu svežanj novčanica visoke vrijednosti. Ovaj se samo nasmiješi i reče: »Žao mi je, ali vaš novac ovdje nema nikakve vrijednosti.« »Kako to?«, začuđeno će bogataš. »Ovdje vrijedi samo novac koji je za vrijeme zemaljskog života bio darovan«, odgovori anđeo. Ne zaboravi danas na svoje blago u raj.

Isus predstavlja ono što bi čovjek trebao biti i čemu trebamo težiti!

GLAVNO JELO – KUNIĆ S GLJIVAMA

Potrebno: 1 kunić, 20 g maslaca, 500 g gljiva bukovača, 1 luk, 1 češnjak češnjaka, 1 grančica ružmarina, 2 listića kadulje, 2 lovorova lista, 100 g pancete, 1 pileća kocka instant juhe, 1 žlica vegete, sol, papar, 4 žlice maslinova ulja

Za marinadu: 1 čaša crvenog vina, 1 limun

Priprema: narežite kunića na veće komade i dobro ih operite u slanoj vodi. Složite ih u dublju posudu (može vatrostalna posuda), prelijte vinom i dodajte dobro oprani limun koji ste narezali na kriške. Ostavite marinirati 3 sata. Ukoliko želite da meso bude sočnije možete ga ostaviti u marinadi i cijelu noć, te dodati malo bosiljka ili ružmarina. Nakon toga meso ocijedite od marinade. Pancetu narežite na sitne kockice pa je popecite na ulju. Kada je panceta dobila smeđu boju poredajte meso kunića pa ga sa svih strana kratko pecite. Dodajte sitno narezani luk i češnjak, vegetu, kadulju, ružmarin i nastavite pirjati oko 15 minuta podlijevajući marinadom. Pileću kocku razmrivate pa dodajte mesu. Gljive operite, ocijedite i narežite na komadiće. Kratko ih popecite na maslacu pa ih dodajte mesu. Pirjajte sve zajedno još 10 minuta. Kunića s gljivama možete poslužiti s kuhanom rižom ili kuhanim širokim rezancima.

Savjet: ukoliko vam se učini da je umak rijedak, zgusnite ga žličicom kukuruznog škroba – gustina.

DESERT – KINDER KOLAČ

Potrebno za biskvit: 6 jaja, 80 g šećera, 6 žlica tople vode, 80 g brašna (glatko), 1 prašak za pecivo, 20 g kakaoa

Potrebno za kremu: 1 l mlijeka, 100 g gussnela (gustin), 300 g šećera, 1 vanilin šećer, 250 g maslaca, 250 g šećera u prahu

Potrebno za glazuru: 250 čokolade za kuhanje i 150 g maslaca

Priprema:

Potrebne su dvije biskvitne podloge, koje treba posebno pripremati. 3 jaja i 40 g šećera pjenasto miješati električnom miješalicom 2-3 minute. Pomiješajte 40 g brašna, 10 g kakaoa i pola vrećice praška za pecivo te lagano umiješajte u smjesu od jaja i šećera. Odmah dodajte tri žlice tople vode, smjesu lagano izmiješajte i izlijte na pleh obložen papirom (30x40). Pecite u zagrijanoj pećnici na 180 stupnjeva 10 minuta. Pečeni

biskvit malo ohladite i maknite papir. Drugu biskvitnu podlogu pripremite od preostalih namirnica na isti način.

Dio hladnog mlijeka (oko 150 ml) pomiješajte sa šećerom, vanilin šećerom i gustom, a ostatak mlijeka zagrijte. Kad mlijeko zakipi, umiješajte pripremljenu mješavinu i uz stalno miješanje kuhajte 2-3 minute. Kremu ohladite, a zatim dodajte maslac koji ste prethodno pjenasto izradili sa šećerom u prahu. Za glazuru maslac zagrijte da zakipi, maknite potom s vatre, dodajte čokoladu i miješajte dok ne dobijete jednoličnu smjesu. Na pripremljenu biskvitnu podlogu nanesite pola količine pripremljene kreme, na to izlijte pola količine pripremljene glazure (možete odmah staviti u hladnjak na nekoliko minuta, kako bi se čokolada stvrdnula te nastavite dalje), stavite drugu koru, ostatak kreme i prelijte preostalom glazurom. Kolač dobro ohladite i poslužite.

Savjet

Da vam glazura ne bi pucala, kolač držite na sobnoj temperaturi 15 minuta prije rezanja.

Bezbroj ideja za klasičnu garderobu

PRAKTIČNO I PRIVLAČNO!

Vječiti problem ženskog svijeta, i prvo jutarnje pitanje, najčešće glasi: što obući danas? Da bude praktično, zgodno, prikladno, elegantno, da se ne vide suvišni kilogrami, da se istaknu kvalitete... Uh, garderober, iako pun, često izgleda tako prazan...

Neke su se žene dosjetile zanimljivih ideja, koje se mnoge mogu primijeniti.

Možete li se zamisliti u jednoj te istoj haljini 365 dana u godini? Zvuči zastrašujuće. Sličnu je ideju eksperimentalno odlučila provesti i spisateljica *Maureen Rice*. Uradila je ono što do tog trenutka nije mogla zamisliti niti u najgorim snovima. Trideset dana provela je u istoj haljini. Zanimljiva ekshibicija i odličan modni test.

Ukoliko se i sami odlučite za ovaj modni pothvat, preporučujemo da to bude neupadljivi komad garderobe, dakle neupadljiva haljina ili klasične hlače šireg kroja.

Uz dobar izbor nakita, remena, cipela i torbica jedan najobičniji komad odjeće pokazuje svu svoju funkcionalnost.

NJEZINO VELIČANSTVO – HALJINA

Mala crna haljina, najpoznatiji izum genijalne kreatorice *Coco Chanel*, od svog pojavljivanja na modnoj sceni je ostavila magičan odjevni predmet koji svaku ženu pretvara u elegantnu damu, i koji se jednostavno treba naći u ženskom ormaru. Haljina ne mora biti klasičnoga kroja i baš crna, ali uz crno ide sve!

Nije bitno treba li vam odjeća za večernji izlazak, poslovni sastanak, svečani styling... crna haljina je uvijek tu. Možete je kombinirati doista sa svim svojim raspoloživim sredstvima. Crna haljina uz klasičnu bijelu košulju uvijek je dobar izbor. Ovoj kombinaciji možete dodati i bijeli remen, te crne cipele s visokim potpeticama, prikladan nakit, te svakako dobar makeup.

JEDNE HLAČE, NEKOLIKO STAJLINGA

Klasične hlače koje se blago šire nadolje dobro pristaju većini žena. Izaberite model neutralnog kolorita i lako ćete ga uklopiti s ostalim stvarima. Možete ih nositi u raznim prilikama, ovisno o garderobi s kojom ih kombinirate. Uz svilenu bluzu i kraći strukturani sako, te cipelama s visokim potpeticama, dobit ćete elegantan izgled. Uz ovakvu kombinaciju izaberite i malu elegantnu torbu.

Tanka končana tunika dužine do pola butina odlično će izgledati ako krenete na popodnevnu kavu ili u kino. Remen na struku, koji je ove sezone hit, svakako će osvježiti cijelu kombinaciju (remen na struku je za one koji imaju ravan stomak). Uz ovo možete nositi baletanke ili niže cipele, a od detalja stavite veliku ešarpu i veliki nakit.

Ukoliko želite dobiti sportsku eleganciju, uz ovakve hlače možete obući majicu jarkih boja, džins jaknu, te ravne cipele. Pleteni remen i velika torba svakako će se uklopiti u ovaj stajling.

Ideje su neograničene, stoga pretražite ormar i uživajte u vlastitim kreacijama, a ujedno si olakšajte vrijeme recesije.

Priredila: Ž. V.

Piše: dr. Marija Mandić

Fobije

Fobije (od grčke riječi *phobos*, što znači strah ili bijeg) su iracionalni i onesposobljavajući strahovi koji izazivaju snažnu potrebu za izbjegavanjem objekta ili situacije koja je izvor straha. Fobična osoba razumije da je taj strah pretjeran ili neosnovan, no pokušaji odupiranja samo izazivaju još jaču tjeskobu. Većina se ljudi boji, primjerice, visine ili pauka, ali taj ih strah ne ometa u svakidašnjem životu. Takav strah postaje fobija kada nekog onemogućuje u aktivnostima koje je do tada s lakoćom obavljao ili uživao u njima. Od fobija boluje 7 posto ljudi, a često počinju u djetinjstvu.

Specifična fobija se najčešće javlja (kod oko 10 posto ljudi) i postoji ukoliko osoba trajno osjeća iracionalni strah od određene pojave, predmeta ili stanja (zmija, paukova, visine, krvi, dizala...). Osoba se obično ne boji samog objekta, nego neke strašne posljedice, primjerice ujeda zmije ili pauka, pada s visine, ispadanja iz zrakoplova, zaglavljanja u dizalu i sličnog.

Socijalna fobija je trajni iracionalni osjećaj straha od situacija u kojima bi vas drugi ljudi mogli preispitati, kritizirati ili osramotiti. Ova vrsta fobije javlja se kod oko 2,5 posto ljudi, češće zahvata mlade ljude i središnji strah je strah od poniženja. Ovakve osobe najčešće izbjegavaju razgovore u javnosti, zabave, prehranu u restoranima i javne toalete. Ukoliko se osoba ne liječi može se povući u sebe, postati depresivna ili društveno nesposobna.

Agorafobija se javlja kad postoji strah od napuštanja kuće, ostajanja izvan kuće te prateći osjećaj bespomoćnosti na otvorenom prostoru i u mnoštvu ljudi. Dvostruko je češći kod žena i zahvaća 3 posto cjelokupne populacije. Prema psihanalizi strah od otvorenog prostora, od javnih mjesta, do gužvi iz kojih se može veoma teško ili nemoguće izvući je strah od okolnosti kojima osoba ne uspijeva

ovladati. Napadi panike posljedica su činjenice da nije »gospodar situacije«.

SIMPTOMI

Simptomi fobija su raznoliki. Osoba osjeća strah prilikom dolaska u određenu situaciju koje se boji ili u dodir s takvim predmetom. Izraženi su fizički simptomi,

koji su pojačani: znojenje dlanova, crvenilo na licu, lupanje srca, bol u prsima, osoba ima osjećaj nedostatka zraka (osjećaj gušenja), drhtanje ruku i nogu, podrhtavanje glasa, zamuckivanje, nesvjestica, pa čak i padanje u nesvijest. Javlja se i nelagoda, nemir, slabost, osjećaj dolazećeg infarkta, moždanog udara i slično.

LIJEČENJE I PREVENCIJA

Prvi korak rješavanja fobija i panike je razbijanje začaranog kruga. Učenje tehnika relaksacije može biti jako korisno. Redovito radite vježbe dubokog disanja i opuštanja, posebice kad tjeskoba počne rasti. Probajte u svojoj mašti zamisliti situaciju u kojoj se stvara tjeskoba, te probajte smanjiti strah u toj situaciji koristeći se metodama relaksacije. Ovaj način nije jednostavan, jer zahtijeva upornost, volju i mnogo vježbanja. Mnogim ljudima bit će potrebna i stručna pomoć ili savjet. Ponekad samopomoć i psihoterapija neće biti dovoljni, pa će biti potrebno da liječnik opće prakse ili psihijatar propiše lijekove, najčešće sedative ili antidepresive za kraće vrijeme.

NAJČEŠĆE FOBIIJE:

- Kotofobija - strah od mraka
- Klausrofobija - strah od zatvorenog prostora
- Nekrofobija - strah od smrti
- Misofobija - strah od prljavštine, stalno pranje ruku
- Ksenofobija - strah od stranaca
- Kinofobija - strah od pasa
- Izopterofobija - strah od termita, insekata
- Iatrofobija - strah od odlaska liječniku
- Kemofobija - strah od krvi
- Dentofobija - strah od zubara
- Aviofobija - strah od letenja
- Arahnofobija - strah od paukova
- Aklufobija - strah od mraka
- Akrofobija - strah od visina
- Ablutofobija - strah od pranja i kupanja
- Algofobija - strah od boli

Poštovani čitatelji, u želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Bajke i basne

Dragi čitatelji Hrckovog kutka, evo nakon ponovnog odmora od škole krećemo u nove pobjede. Tek ste počeli s drugim kvartalom, a još malo pa će ponovno ferije, vrijeme leti, a i gradivo se nagomilava, zato učite na vrijeme. No, i poslije napornog dana treba se dobro odmoriti kako bi sakupili snage za dalje.

Zakoračili smo duboko u jesen, te nije vrijeme da cijeli dan provedete vani, ali ne morate stalno biti ni ispred računala. U slobodno vrijeme, kojeg vjerujem svi imate, možete pročitati i neku knjigu, lektiru, ali i neku opuštajuću priču. Ukoliko nemate dovoljno knjiga u svojoj kućnoj knjižnici, uvijek se možete učlaniti u Gradsku knjižnicu, gdje imate veliki izbor knjiga, slikovnica, priča, ali i potrebne lektire, koja će vas kad – tad dočekati.

BAJKE

Prema definiciji bajka je priča uglavnom namijenjena djeci koja

se često bavi nepostojećim i izmišljenim radnjama i likovima, kao što su – vile i vilenjaci, kraljevići, princeze, čarobnjaci, patuljci, vještice i sl. U zadnje vrijeme pojavljuje se i nova »generacija« fantastičnih stvorenja poput goblina, trolova, orka i drugih stvorenja koja su plod mašte novog naraštaja književnih, ali i filmskih umjetnika. Najpoznatiji likovi te novije generacije su hobiti koji su svoju svjetsku slavu stekli zahvaljujući J.R.R. Tolkienu i njegovom »Gospodaru prstenova«.

Bajke su često rezultat narodne predaje i posljedica narodnih običaja i kazivanja, a neki su se autori potrudili to i zapisati, uz eventualne dorade u fabuli i likovima (primjer su braća Grim).

U svijetu su najslavnije bajke braće Grim i Hansa Christiana Andersena, dok su u Hrvatskoj najslavnije bajke Ivane Brlić Mažuranić.

Ivana Brlić Mažuranić je rođena 18. travnja 1874. u Ogulinu. Osobitom snagom na Ivanu je djelovao djed Ivan Mažuranić. Gradovi u kojima je živjela Ivana – Ogulin, Karlovac, Slavonski Brod i

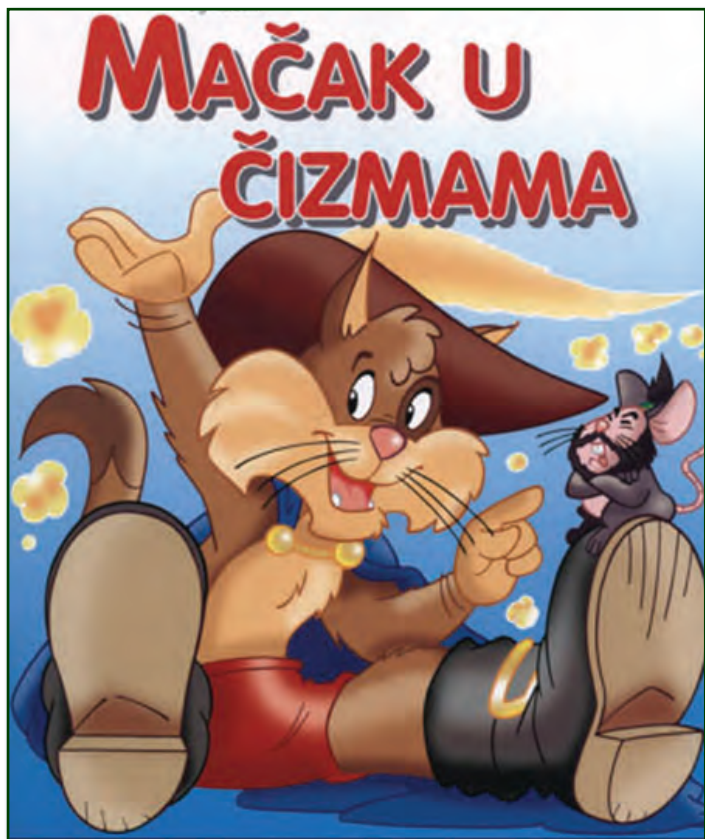
Zagreb s ponosom ističu njeno ime. Dio života u kome je ova književnica stvorila svoja djela, prekrasne priče za djecu, zbog čega je ponekad nazivaju »hrvatski Andersen«, provela je u Slavanskom Brodu. Glavni trg u Slavanskom Brodu, na kome se još uvijek nalazi kuća obitelji Brlić, naziva se Trg Ivane Brlić Mažuranić. Najpoznatije bajke Ivane Brlić Mažuranić su: Čudnovate zgode šegrta Hlapića, Šuma Striborova, Priče iz davnine...

Neke od najpopularnijih bajki svijeta, koje vjerujem i sami poznajete, su: Djevojčica sa žigicama, Kraljević i prosjak, Mali princ, Mačak u čizmama, Petar Pan, Pinokio, Crvenkapica, Ivica i Marica, Tmoružica, Snjeguljica i sedam patuljaka, Palčica, Mala sirena, Maza i Lunja, Tri praščića, Vuk i sedam kozlića, Zlatokosa i tri medvjeda, Ružno pače, Pepeljuga, Ljepotica i zvijer, Aladin...

Većina bajki počinje svima dobro poznatom rečenicom – nekada davno... a sam sadržaj je vrlo zanimljiv, napet i neki puta komičan. U bajkama je sve moguće, kao i u našoj mašti, te je i kraj u bajkama, najčešće sretan kraj. Poruka svih bajki je da dobro uvijek pobjeđuje.

BASNE

Basne su kratke priče pisane u prozi ili stihovima u kojoj su glavni likovi životinje. U basnama životinje imaju ljudske osobine, one predstavljaju različite karaktere i tipove ljudi. Učestali likovi prikazuju osobine koje se najčešće spominju. Npr. lisica je mudra i lukava, lav je tiranin i vladar, zec je naivan, mrav je marljiv i tako redom. Likovi u basnama također mogu biti i ljudi, biljke, stvari i pojave. Svaka basna ima pouku. Poukom pisac želi pokazati kako su neke ljudske osobine (kroz likove ži-

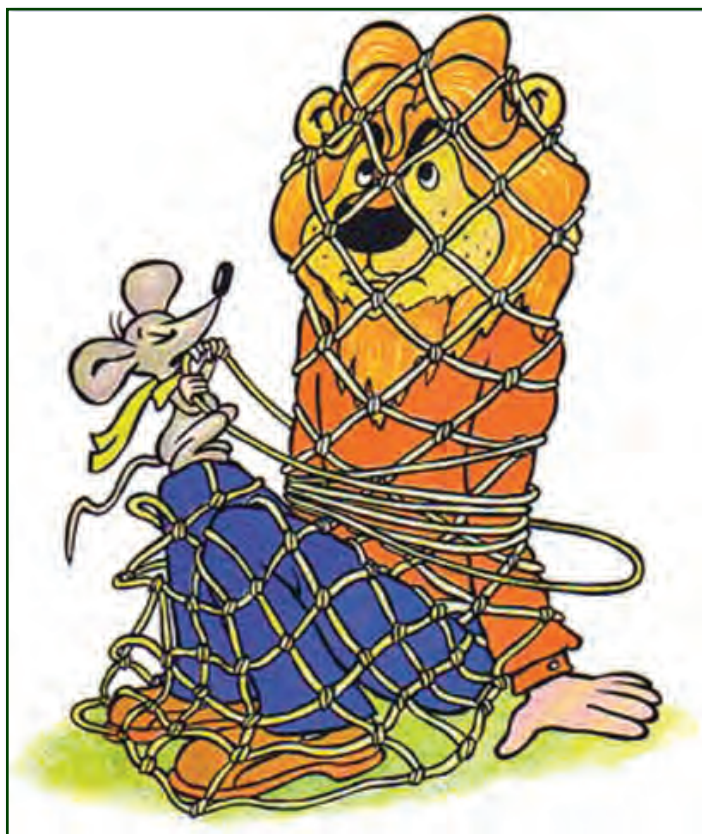

votinja) dobre i poželjne, a druge nepoželjne. Često su loše osobine opisane podrugljivo, ismijavaju se. Najčešće su to lakomislenost, hvalisavost, glupost, sebičnost, zavistljivost, lakomost, lijenost itd.

Točno vrijeme nastanka basne povijest književnosti još nije odredila. Zna se samo da potječe od pradavnih vremena (nekoliko stoljeća prije naše ere). Kako su

čovjek i životinje oduvijek u nekoj vezi, ljudi su oduvijek voljeli proučavati životinje. Pećinski crteži naših davnih predaka odišu težnjom da se magijom utječe na sretan ishod lova, a životinja se izjednačava s božanstvom (bogovi u liku životinja postaju božanski zaštitnici plemena – totemi). Stoga je u brojnim legendama i mitovima glavna tema drevna veza između čovjeka

i životinje. Tako je dostojanstveni, ali i ograničeni lav predstavljao ohole vladare, lukava lisica građane i sve one ljude koji su se, da bi uspjeli u životu, morali služiti mudrošću i bogatstvom, a nespreni i lakomisleni vuk predstavlja tiranina kakvih je bilo uvijek i u svakom društvu. Životinje susrećemo u narodnim pričama svih naroda i svih vremena.

Kao najstariji basnopolisac spominje se *Ezop*, za koga se pretpostavlja da je živio u 6. stoljeću prije Krista. Njegove basne širile su se usmenom predajom i smatra se da su sačuvane u približno izvornom

obliku. Pripisuje mu se autorstvo 426 basni, ali izvornim Ezopovim smatraju se: Lav i miš, Lisica i lav, Dva psa, Magarac, pijetao i lav, Konj i magarac i mnoge druge.

Najpoznatiji pisci basni uz Ezopa su: Francuz *Jean de la Fontaine*, Nijemac *Gotthold Ephraim Lessing* (1729.-1781.), Rus *Ivan Andrejevič Krilov* (1786.-1844.) i Hrvati Ivana Brlić Mažuranić i *Gustav Krklec*.

Najpoznatije basne: Vuk u ovčjoj koži, Lisica i gavran, Lav i miš, Žaba i vol, Lisica i grožđe, Zec i kornjača, Mrav i cvrčak...

Željka Vukov

Hazena

Kada bi se postavilo kviz pitanje »što je hazena«, samo mali broj ispitanika, i to onih starije dobi, znao bi točan odgovor. U pitanju je sport, preteča današnjeg rukometa, koji je nastao na početku prošloga stoljeća, a na našim prostorima se počeo igrati od 1920. godine u Beogradu. Igran je na terenu dimenzija 45 x 30 m, s vratima dužine 2 m i visine 2,4 m. Ipred vrata nalazio se polukružni prostor od 6 metara. U igri je sudjelovalo po sedam igrača/igračica, a postojale su tri crtama obilježene sekcije na terenu, u kojima su se nalazile pojedine članice ekipe iz kojih tijekom igre nisu ni smjele izlaziti.

U Suboticu je hazena stigla poslije 1925. godine i u prvo vrijeme se mogla igrati jedino u dvorištu gimnazije gdje je bilo i jedino obilježeno igralište. Najveći međunarodni uspjeh postigle su hazenašice ženske reprezentacije Jugoslavije koje su 1934. godine na 4. ženskim svjetskim igrama u Londonu osvojile naslov prvakinja svijeta. Poslije oslobođenja 1945. godine, hazena u Subotici ponovno »oživljava« zahvaljujući omladinkama željnim sporta. Na terenima NK Bačka, koja je tada djelovala pod imenom Sloboda, okuplja se veliki broj mladih djevojaka koje počinju samoinicijativno redovito trenirati i igrati prve susrete. Prve hazenašice bile su: *J. Stantić, M. Kolar, K. Guganović, P. Kolar, G. Nimčević, M. Nimčević, M. Salai,*

A. Malagurski, T. Ivanković, T. Gabrić, Tomek, Burnać, Lipajić i druge.

Inicijativu i predanost ovih djevojaka prepoznala je uprava Slobode (Bačke), pa se već od 1946. godine prišlo organiziranim pristupu, no naglasak je sada stavljen više na razvijanje ženskog rukometa kao budućeg sportskog sljednika hazene. Sport se počinje ozbiljnije razvijati pod nadzorom sportskog djelatnika *J. Neorčića* i trenera *J. Hevera*, pa se rukomet trenira i igra pod striktnim pravilima novoga sporta. Prvo državno prvenstvo održano je 1948. godine u Zagrebu, a na njemu su sudje-

lovale ekipe gradova. Suboticu su reprezentirale igračice Slobode i Radničkog i združenim snagama osvojile su naslov prvakinja države. Nažalost, polet nije dugo trajao jer je klub ugašen već 1949. godine i time je označen kraj organiziranoj igri ženskog rukometa na terenima Bačke.

Sjećanja na vrijeme kada je igrala hazenu prenosi *Kata Gereg*, rođ. *Guganović*, jedna od prvih igračica ovoga danas već pomalo zaboravljenog sporta.

»Hazenu sam počela igrati 1947. godine na terenu NK Bačke u tadašnjoj ekipi Slobode, kako se tada klub zvao. Trenirale smo

redovito, svakoga dana u ranim poslijepodnevnim satima, igrajući najčešće susrete protiv najvećih rivalki iz Radničkog i Spartaka. Igrala sam na poziciji lijevog krila, ali moja igračka karijera nije dugo trajala jer sam hazenu, i potom veliki rukomet koji smo počeli igrati nakon 1949. godine, napustila već 1952. godine. I danas još uvijek pomalo pratim rukomet, podsjećajući se na vrijeme kada sam i sama aktivno igrala hazenu i potom veliki rukomet.

Na fotografiji koja je pred vama nalaze se hazenašice – rukometašice Slobode, snimljene 1947. godine u Subotici.

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

Rakija

U vinu je istina. Barem tako glasi stara latinska izreka. Rakija je jače alkoholno piće od vina, pa bi prema nekoj logici i istina u njoj trebala biti jača. Je li stvarno tako zbilja je teško odgovoriti, ali možda bi i odgovor bio lakši uz čašicu ili dvije. Jedna stvar u svezi s rakijom zasigurno je istinita. Dobra domaća rakija često se koristi kao lijek i često se koristi kao prevencija potencijalnih bolesti. Osobito sada kada prijeti pandemija nove gripe...

Nisam ja!

Najbrže i najmanje životinje

Koja je najbrža kopnena životinja?
Koja je ptica najbrža u zraku?
A koja je najbrža na kopnu?
Tko je najbrži u vodi?
Koja je ptica najmanja na svijetu?
Tko je najmanji sisavac?

Šišmiš s Tajlanda (28 30 - 40 mm)
Kolibri (28)
Pliskavica (srodnik delфина, 56,5 km/h)
Noj (72,5 km/h)
Sokol (322 km/h)
Gepard (115 km/h)

Došao pacijent kod umišljenog liječnika. Liječnik ga upita:

- Hmm, jeste li prije mene bili još kod nekog glupana?
- Bio sam kod ljekarnika...
- I što vam je taj glupan rekao?
- Da dođem k vama!

Idu dva balona pustinjom. Kaže jedan drugom:

- Pazi kaktusss!
- Što kažešššš...?, odgovori drugi.

Šetale dvije čačkalice ulicom pa srele ježa:

- Vidi, nisam znala da autobus ide našom ulicom!

Festival mlade rakije Ljutovo, subota 14. studenoga

Fotografije: Tatjana Antunović
20. studenoga 2009.

NOGOMET

Somborke zabile 14 golova

SOMBOR – Ženski nogometni klub »Ravangrad« iz Sombora koji se natječe u Drugoj ligi – sjever, odigrao je u nedjelju, 8. studenog, utakmicu protiv ekipe Kikinde koja se nalazi na začelju tabele. Utakmica je bila važna i domaćima i gostima, domaćinu da upiše prve bodove, a gostu iz Sombora da se probije na vrh tabele. Kiša i klizav teren nisu spriječili Ravangrad da nametne svoju igru i brzo stekne kontrolu nad cijelom utakmicom. Domaće su bile nemoćne da bilo šta urade. Golovi su se nizali jedan za drugim i pitanje pobjednika riješeno je već polovicom prvog dijela. Golove za Ravangrad postigle su: *Vuković* i *Matković* po tri; *Petrović* i *Časar* po dva; *Purda*, *Liščević*, *Vidaković* i *Jovanović* po jedan pogodak, tako da je konačni rezultat bio rekordnih 14:1 za Somborke.

Z. G.

MEĐUOPĆINSKA LIGA SOMBORA

Neodlučno protiv favorita

SONTA – U 16. kolu Međuopćinske lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula u Sonti je gostovao favorizirani OFK Metalac iz Sombora. Igrači obiju ekipa izuzetno raspoloženi za igru i objektivna sudačka trojka predvođena *Markom Perišićem* iz Srpskog Miletića, pružili su gledateljima vrhunski užitak. U žustroj, dinamičnoj utakmici od prve do posljednje minute smjenjivala su se kraća razdoblja dominacije domaće ili gostujuće ekipe. Pokraj četiri zgoditka zabilježeno je i po nekoliko dobrih prigoda i još boljih obrana obojice vratara. Dinamovci su povelj već u petoj minuti zgoditkom *Đurkova*. Rezultat je iz opravdano dosuđenog jedanaesterca poravnao *Berleković* u 23. minuti. Na samom početku drugog poluvremena objektivni arbitar *Perišić* dosudio je kazneni udarac i za Dinamo. Sigurni strijelac s bijele točke za novo vodstvo domaćina bio je *Smiljanić*.

Optimal Tours

- Prijevoz putnika u zemlji i inozemstvu
- 20 putničkih mjesta
- 49 putničkih mjesta
- 56 putničkih mjesta

tel/fax: 024/600886
mob: 065/66 26 144
069/66 0 886

Banatska 28, 24000 Subotica, 34413 Palić

Na 2:2 poravnao je *Komazec* u 77. minuti, a to je bio i konačni rezultat ove kvalitetne utakmice.

Dinamo: *Stančić*, *Vidaković*, *Krstin*, *Karajkov*, *Barunov*, *Smiljanić*, *Gal*, *Andrašić*, *Brkin*, *Poturica* (*Majstorović*), *Đurkov* (*Šarac*).

Rezultati 16. kola: Hajduk – Terekveš 3:1, Sloga – OFK Odžaci 1:0, Jedinstvo (K) – Aleksa Šantić 4:0, Dinamo (BB) – OFK Šikara 8:0, Dinamo (S) – OFK Metalac 2:2 i Dunav – Panonija 5:3.

I. A.

NK »Tvrđava« iz Bača proslavila 100 godina

BAČ – U subotu, 14. studenoga, u Baču je održana centralna proslava 100-godišnjice NK »Tvrđava« iz ovog bačkog mjesta, a povodom prvog stoljeća postojanja tiskana je i prigodna monografija pod naslovom »Godine vrijedne poštovanja«.

VOJVOĐANSKA LIGA – ISTOK

Bačka se oprostila pobjedom

SUBOTICA – Nogometaši Bačke pobijedili su momčad Poleta (Nakovo) s uvjerljivih 5-0 u posljednjem susretu pred svojim gledateljima u jesenskom dijelu prvenstva Vojvođanske lige skupina Istok. Najbolji pojedinac susreta bio je *Perović* s tri postignuta gola, dok su se u listu strijelaca upisali još i *Nikutović* i *Veselinov*. Bačka zauzima 3. mjesto na tablici i u posljednjem, 17. kolu u subotu gostuje kod Vojvodine u Novom Miloševu.

GRADSKA NOGOMETNA LIGA SUBOTICE

Đurđin TB jesenski prvak

ĐURĐIN – Gostujućom pobjedom protiv momčadi Hajduka (4-1) u 11. kolu prvoga dijela prvenstva Gradske nogometne lige, nogometaši

Đurđina Taxi Boban osvojili su naslov jesenskog prvaka. S 8 prvenstvenih pobjeda, dva remija i samo jednim porazom, uz gol razliku 41-12, Đurđinčani su potvrdili svoje ambicije za osvajanje prvoga mjesta i povratka u viši rang natjecanja. Uz jesenski naslov u GNLS, vrijedi zabilježiti i osvajanje nogometnog kupa na teritoriju Subotice kao potvrdu kvalitetnog rada u ovom prigradskom naselju.

RIBOLOV

»Štukijada« u Baču

BAČ – U organizaciji USR »Podunavlje« Bač 14. studenoga, na kanalu DTD, održana je druga po redu »Štukijada«. Sudjelovalo je 19 ekipa i

uhvaćeno je 13 riba ukupne težine 8,2 kg. Prvo mjesto je osvojila ekipa u sastavu *Branc – Vukić* s uhvaćene dvije ribe težine 2255 grama. Drugo mjesto osvojila je ekipa u sastavu *Milinković – Jugović* ulovom od 2138 grama. Obje nagrađene ekipe su iz Bača. Treće mjesto pripalo je ekipi iz Vajske u sastavu otac i sin *Davidović*, s ulovom od 1649 grama. Najuspješnije ekipe su nagrađene plaketama, medaljama i novčanom nagradom. Natjecanje je sudio *Ante Čavar* iz Bača.

S. Č.

ŽENSKA PRVA LIGA

Napredak bolji u derbiju

KRUŠEVAC – Nogometašice kruševačkog Napretka bile su bolje od gostujućih igračica subotičkog Spartaka (4-1) u derbiju drugoplasirane i trećeplasirane ekipe u Ženskoj prvoj nogometnoj ligi Srbije. U 10. kolu Spartak će, u još jednom derbiju, ugostiti nogometašice Unafortune 04, četvrtoplasiranu ekipu prvenstva.

KARATE

Internacionalni WKC turnir

SUBOTICA – U organizaciji WKC (Svjetska karate konfederacija), SKU (Srpska karate unija) i Karate kluba »Enpi« održan je proteklog vikenda internacionalni karate turnir za djecu, kadete i juniore. Turnir je ušao u program WKC i održavat će se svake dvije godine u Subotici. Sudjelovalo je preko 500 natjecatelja iz Slovačke, Češke, Rumunjske,

Mađarske, Njemačke, Italije, R. Srpske, BiH, Sjeverne Irske, DNR Koreje i Srbije. Natjecanju su bili nazočni i čelni ljudi WKC: osnivač *Fritz Vendland* iz Njemačke, predsjednik *Marko Nicović*, dopredsjednici *Bruno Gilardini* iz Italije i *Martin Nožička* iz Češke i dr. *Sok Min Chol* iz DNR Koreje, predsjednik IMAGA, svjetske asocijacije za borilačke sportove. Svi dužnosnici su bili maksimalno zadovoljni organizacijom natjecanja i Subotica će u budućem razdoblju zasigurno biti domaćin nekog od velikih međunarodnih turnira iz programa WKC. Najbolji natjecatelj je bio *Milan Poledica*, član Karate kluba Enpi, koji je nastupao za reprezentaciju Srbije, a osvojio je 4 zlatne medalje u katama i borbama – pojedinačno i ekipno.

OSVAJAČI MEDALJA IZ KARATE KLUBA ENPI

ZLATO:

KATE: *Martina Kujundžić, Milan Poledica, Una Nišević, Simona Ivković, Neda Vejnović, Vukašin Zeković*

BORBE: *Miloš Vuković, Martina Kujundžić, Nebojša Kovačević, Milan Poledica, Ognjen Graovac, Una Nišević, Dušan Antić, Đorđe Vuković, Uglješa Nikolić*

SREBRO:

KATE: *Nebojša Kovačević, Ognjen Graovac, Aleksandar Čopić*

BORBE: *Simona Ivković, Dejan Otašević, Vladan Grbić, Kristian Milodanović, Stefan Graovac, Veljko Gligorić*

BRONCA:

BORBE: *Stela Ivković, Aleksandar Čopić, Tanja Vacić, Luka Pavlović, Dragoslav Jovičić, Leon Biro Blagojević, Jelena Lukajić*

PLIVANJE

Šoštarec oborila državni rekord

ZRENJANIN – Mlada plivačica subotičkog Spartaka *Milica Šoštarec* oborila je u subotu, 14. studenoga, državni rekord u disciplini 50 m slobodnim stilom (28,72) u bazenima od 25 m u starosnom uzrastu do 12 godina. Rekord je postavljen na plivačkom mitingu »Kup Zrenjanin 2009«, na kojemu je sudjelovalo 334 natjecatelja iz Hrvatske, BiH, Mađarske, Crne Gore, Slovenije, Makedonije, Rumunjske i domaćina Srbije.

ODBOJKA

Pobjeda »golubica«

SUBOTICA – Samo 56 minuta igre bilo je potrebno odbojkašicama ŽOK Spartaka za novu prvenstvenu pobjedu, ovoga puta protiv gostujuće ekipe Dinamo Azotare (3-0). Najefikasnije igračice u redovima pobjednica bile su *Nikić i Stojanović* s 11 osvojenih poena. Spartak se trenutačno nalazi na 3. mjestu Superlige, a u sljedećem kolu ovoga vikenda gostuje ekipi »Vizure«. U četvrtfinalu kupa Srbije za odbojkašice, ŽOK Spartak igrat će u dva susreta protiv ekipe »Kleka«, a prvi će susret igrati na gostujućem terenu.

Spartak: *Bokan, Memišević, Nikić, Stojanović, Helić, Češljarić, Klisura, Medić*

Uspješno gostovanje u Apatinu

APATIN – Odbojkaši Spartaka pobijedili su na gostovanju u Apatinu istoimenu momčad (3-1) i zabilježili nova tri boda u natjecanju Druge lige Srbije.

KOŠARKA

Poraz protiv Partizana

BEOGRAD – Gostovanje u glavnom gradu završilo je još jednim porazom košarkašica Spartaka u natjecanju Prve A lige. Novi poraz ubilježen je protiv lidera prvenstva Partizana (96-63) i nakon šest odigranih kola

Subotičanke se nalaze na pretposljednem, 11. mjestu tablice. U sljedećem, 7. kolu u nedjelju, 22. studenog, Spartak dočekuje ekipu Radničkog.

Sedma uzastopna pobjeda

NOVI BEČEJ – Niz uzastopnih pobjeda košarkaša Spartaka iz Subotice nastavljen je i u 7. kolu Srpske lige, a novi bodovi su uknjiženi na gostovanju u Novom Bečeju (69-76).

HRVANJE

Proleter – Spartak 4-3

ZRENJANIN – Hrvači Spartaka poraženi su na gostovanju kod Proleteru u Zrenjaninu (4-3), ali taj poraz neće puno utjecati na momčad, jer se finale doigravanja igra u Subotici, kada će biti i odlučeno pitanje o novom prvaku Srbije u hrvanju.

POGLED S TRIBINA

Budućnost

Ako su kvalifikacije za SP u Južnoj Africi 2010. i rezultatski neuspjeh u njima prošlost, onda bi kvalifikacije za EP u Ukrajini i Poljskoj trebale predstavljati budućnost hrvatskog reprezentativnog nogometa. A budućnost bi trebala biti svijetla. Prilog tome su i posljednji uspjesi mlade nogometne reprezentacije, koja pod vodstvom izbornika *Dražena Ladića* bilježi lijepe rezultate u kvalifikacijskoj skupini 7 za plasman na EP reprezentacija do 21 godine starosti. *Kelava, Vida, Jozinović, Jajalo, Ljubičić, Barbarić, Lovren, Perišić, Badelj, Kalinić, Maloča, Rakitić, Knežević, Kramarić* i ostali mladi reprezentativci, uz nešto starije *Modrića, Eduarda, Srnu* i druge standardne članove A vrste, trebali bi činiti okosnicu hrvatske izabrane nogometne vrste u sljedećem četverogodišnjem razdoblju. I sam izbornik A selekcije *Slaven Bilić* još uvijek je po svojim godinama mlad čovjek i pred njim je lijepa trenerska budućnost, pa bi formula uspješne budućnosti trebala svoj glavni sastojak imati u mladosti igračkog i stručnog stožera.

NOGOMET

Petica Lihtenštajnu

Prijateljski susret nogometnih reprezentacija Hrvatske i Lihtenštajna (5-0), odigran prošle subote u Vinkovcima, donio je golovima *Eduarda (2), Bilića (2)* i Srne očekivano uvjerljivu pobjedu Bilićevih izabranika i navijestio budući ciklus stvaranja nove momčadi. Četiri debitanta (*Subašić, Gabrić, Dujmović i Schildenfeld*), uz novake *Bilića i Bartulovića*, pridonijeli su lijepoj nogometnoj predstavi pred punim vinkovačkim stadionom.

Pobjeda na Cipru

Mlada hrvatska nogometna reprezentacija (U21), pojačana s nekoliko A reprezentativaca (*Rakitić, Kalinić, Badelj*), pobijedila je na gostovanju Cipar (2-1) i revanširala se za poraz na svom terenu. Golove za tijesnu pobjedu postigli su *Vida i Rakitić*, pa s nova tri boda izabranici *Dražena Ladića* zauzimaju drugo mjesto u 7. kvalifikacijskoj skupini i imaju dobre šanse za plasman na EP.

SKIJANJE

Kostelić vodi u Svjetskom kupu

Uz osvojeno drugo mjesto u nedjeljnoj slalomskoj utrci voženoj u Leviju (Finska), sa 102 osvojena boda najbolji hrvatski skijaš *Ivica Kostelić* trenutačno zauzima prvo mjesto u ukupnom poretu Svjetskog skijaškog kupa.

RUKOMET

Tijesna pobjeda Zagreba

Nakon dva uzastopna poraza u Ligi prvaka (Hamburg i Ciudad Real) rukometaši Zagreba su uspjeli zabilježiti prvu pobjedu na trećem gostovanju. U velikoj rezultatskoj drami, pogotkom *Valčića* u posljednjim trenucima susreta, pobijedena je domaća momčad FCK Handbold (28-29) i s novim bodovima Zagreb zauzima treće mjesto u skupini C. U sljedećem 6. kolu, u subotu 21. studenoga Zagrebaši gostuju kod Alingsasa HK.

KOŠARKA

Cibona drži vrh

Uvjerljivom pobjedom protiv Bosne (80-55) na gostovanju u Sarajevu košarkaši Cibone su nastavili seriju nepobjedivosti u novoj sezoni regionalne NLB lige. S maksimalnih 14 bodova drže prvo mjesto tablice, dok je momčad Zagreba pobjedom protiv Cedevite (91-79) zadržala drugo mjesto.

TENIS

Masters osmorice najboljih

Nakon završetka posljednjeg velikog ATP turnira u pariškom Bercyju (Masters serija 1000), na kojem je pobjedu slavio *Novak Đoković* (pobjeda protiv *Monfilsa* 6-2, 5-7, 7-6), poznati su i svi sudionici završnog Mastersa osmorice najboljih tenisača u 2009. godini, koji će se igrati u Londonu od 22. do 29. studenoga. Za naslov najboljeg borit će se: 1. *Roger Federer* (ŠVI), *Rafael Nadal* (ŠPA), *Novak Đoković* (SRB), *Andy Murray* (VB), *Juan Martin Del Potro* (ARG), *Nikolaj Davidenko* (RUS), *Fernando Verdasco* (ŠPA) i *Robin Soderling* (ŠVE) dok je prva pričuva *Jo Wilfred Tsonga* (FRA).

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE
"URNA"
 A.D.-d.o.o.

 Trg žrtava fašizma br. 1
 PODUZEĆE ZA PRODAJU
 POGREBNE OPREME
 PRIJEVOZ I CEREMONIJAL
 POKOPA
Tel.: 024-558-011
 Cvjećara:
 Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,
 telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
 telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na
 Internetu: www.funero.co.yu
 e-mail: funero@funero.co.yu
 Mogućnost odloženog plaćanja

LUKA BOŠNJAK, HOKEJAŠ

Želimo igrati u finalu doigravanja

Susretom protiv Crvene zvezde u petak, 20. studenog, započinje novo prvenstvo

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Nova sezona hokeja na ledu u Subotici trebala bi startati upravo danas, prvotligaškim susretom Spartaka i gostujuće Crvene zvezde. *Luka Bošnjak* (1991.), mladi hokejaš Spartaka i reprezentativac mlade selekcije Srbije, zasigurno će biti jedan od glavnih oslonaca momčadi subotičkih oklopnika.

»Hokejom na ledu sam se počeo baviti prije nekih desetak godina pod stručnim nadzorom *Nikole Dujmovića* i ostao mu vjeran sve do današnjih dana i početka još jedne nove sezone. Nažalost, još uvijek nemamo ledenu dvoranu u kojoj bismo mogli trenirati i igrati većim dijelom godine, pa na naš led još uvijek nismo niti izašli, a u petak započinjemo prvenstvo Prve lige«, započinje priču Luka Bošnjak.

NOVO PRVENSTVO

Aktualni trenutak klupskog hokeja na ledu u Srbiji danas broji svega četiri, odnosno tri prvotligaške momčadi koje će činiti prvenstvo u sezoni 2009./10. Naime, zbog svoje kvalitete momčad beogradskog Partizana zaigraće tek u doigravanju nakon odigravanja kompletnog prvenstva u kojemu će se, po četverokružnom sustavu »svatko sa svakim«, natjecati Crvena zvezda (Beograd), Vojvodina (Novi Sad) i subotički Spartak.

»Za početak novog prvenstva spremali smo se ponajviše na našim tribinama, radeći prije svega na tjelesnoj spremi. Na naš led još uvijek nismo izlazili (razgovor vođen u nedjelju, 15. studenog, op. a.), ali vjerujem da ćemo ga ipak »osjetiti« do susreta protiv Crvene zvezde u petak, 20. studenoga. No,

Ovechkin

Najviše mi se dopada Rus Alexander Ovechkin, lijevo krilo Washington Capitalsa, i kad god sam u prilici volim pogledati neki od NHL susreta njegove momčadi.

išli smo nekoliko puta u Novi Sad i barem malo osjetili igru na njihovom ledu. I to je nešto, a mi ćemo sve ostalo pokušati nadoknaditi kada konačno izađemo na našu ledenu plohu. U novom prvenstvu ću igrati za dvije momčadi svog matičnog kluba, jer ću nastupati za seniorsku momčad koja će svoje prvenstvene susrete igrati utorkom i petkom, a tijekom vikenda ću braniti boje momčadi do 20 godina, koja će se natjecati u prvenstvu svog starosnog ranga«.

KLUB

Zahvaljujući angažmanu *Ivice Ostrogonca*, koji živi i radi u Švedskoj, Hokej klub na ledu Spartak je dobio značajni kontingent najraznovrsnije sportske opreme, što je u ovim kriznim vremenima izuzetna stvar za promoviranje i razvoj ovoga sporta u Subotici, te velika pomoć jedinom hokej klubu u gradu.

»Oprema koju smo dobili pomoći će nam da u novom prvenstvu

budemo dostojno pripremljeni za ligaško natjecanje u kojem ove godine imamo ozbiljne ambicije plasirati se u finale doigravanja i izboriti mjesto za duele s Partizanom. Uspjeli smo okupiti momčad, kombiniranu od mladih i nešto starijih igrača, želja postoji i sada bi sve to trebalo realizirati na ledu.

REPREZENTACIJA

Luka je za proteklih deset hokejaških godina prošao sve starosne selekcije u Spartaku, a jedno vrijeme je nastupao i za novosadsku mladu momčad (do 20 godina). No, ipak, njegov najveći dosadašnji igrački uspjeh je jamačno nastup za reprezentaciju Srbije na Svjetskom prvenstvu igrača do 18 godina u Estoniji.

»U Narvi smo uspjeli izboriti ostanak u divizionu II B mladih svjetskih reprezentacija, nastupio sam na svojoj poziciji beka u sva četiri turnirska susreta. Pobjeda u izravnom duelu s reprezentacijom Kine, glavnim rivalom za ostanak, donijela nam je ispunjenje glavnog cilja prije odlaska na SP. U pitanju su ipak reprezentacije iz država gdje je hokej na ledu mnogo razvijeniji, a o uvjetima za trening i igru da i ne govorimo«.

ŠKOLA, PLANOVI

»Idem u četvrti razred srednje ekonomske škole, smjer turistički tehničar, ali bih volio nastaviti školovanje na Fakultetu za fizičku kulturu. Hokej je, na našim prostorima, čist amaterizam i sve ovo što svi radimo je plod ljubavi prema sportu kojim se bavimo velikim dijelom svojih života. Naravno da bih, ukoliko se ukaže prilika, volio igrati hokej i profesionalno, ali do tada je još uvijek škola na prvom mjestu«.

Raspored susreta Spartaka u Prvoj hokejaškoj ligi Srbije u ovoj godini

1. kolo – petak 20. studenog, Spartak – Crvena zvezda
2. kolo – utorak 24. studenog, Vojvodina – Spartak
4. kolo – utorak 4. prosinca, Spartak – Vojvodina
5. kolo – petak 4. prosinca, Crvena zvezda – Spartak
7. kolo – utorak 22. prosinca, Vojvodina – Spartak
8. kolo – utorak 29. prosinca, Spartak – Crvena zvezda

Prijedlog turnira HK Spartaka za sezonu 2009/10

Veteranski turnir 2010 – 11., 12. i 13. prosinca 2009.
Božićni turnir U14 – 26., 27. prosinca 2009.
Memorijalni turnir Joža Sabadoš U12 – 16., 17. siječnja 2010.
Subotica 2010 U16 – 6., 7. veljače 2010.

PETAK
20.11.2009.
HRT 1

05.50 - Najava programa
 05.55 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Čovjek i afrička fauna, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 3
 14.10 - Vijesti
 14.25 - TV kalendar
 14.40 - Glas domovine
 15.05 - Drugo mišljenje: Tumori vrata i glave
 15.35 - Znanstvena petica
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.45 - Iza ekrana
 18.18 - Kod Ane
 18.35 - Dolina sunca
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Slomljena Strijela, američki film
 21.45 - Zvezdani glasnik - Galileo Galilei, dokumentarni film
 23.05 - Lica nacije
 00.00 - Vijesti
 00.15 - Poslovne vijesti
 00.20 - Vijesti iz kulture
 00.30 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 01.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
 02.05 - Hurlyburly, film
 04.05 - Vip Music Club LP
 06.05 - Oprezno s anđelom

HRT 2

06.50 - Najava programa
 06.55 - Vatrogasne priče, crtana serija
 07.15 - Trolovi, crtana serija
 07.40 - TV vrtić:
 --- - Život u obitelji vodenkonja: Gusari
 --- - Nogalo: Dimnjačar
 --- - Cipelice litalice: Lunapark
 08.03 - Priča o Tracy Beaker
 08.15 - Platno, boje, kist
 08.25 - Puni krug
 08.40 - Heidi, serija za djecu
 09.05 - Gem, set, meč - serija za djecu
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Prijenos sjednice Hrvatskog sabora

13.30 - Dragi Johnie 4, humoristična serija
 13.55 - Prijatelji 7, humoristična serija
 14.15 - Ksena - princeza ratnica 4, serija
 15.00 - Kod Ane
 15.15 - TV vrtić:
 --- - Život u obitelji vodenkonja: Gusari
 --- - Nogalo: Dimnjačar
 --- - Cipelice litalice: Lunapark
 15.33 - Priča o Tracy Beaker
 15.45 - Puni krug
 16.00 - Izazovi: Latina, bugarski dokumentarni film za mlade
 16.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
 17.05 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.47 - Dva i pol muškarca 5, humoristična serija
 19.08 - Simpsoni 18, crtana serija
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Čarolija 10, serija
 21.00 - Vijesti na Drugom
 21.15 - Paul Merton u Kini, dokumentarna serija
 22.10 - Sud i kazna 17: Conviction, mini serija
 23.40 - Radiohead - In Rainbows: Uživo za From the Basement
 00.35 - Ponoćna predstava
 01.20 - Kraj programa

nova

06:45 Jackie Chan, crtana serija
 07:10 Pocoyo, crtana serija
 07:30 Tomica i prijatelji,
 07:40 Jagodica Bobica, crtana serija
 08:05 Bumba, crtana serija
 08:15 Ezo TV, tarot show
 08:55 Nova lova, TV igra
 10:25 Lude 70-e, serija
 11:25 Naši najbolji dani, serija
 12:15 IN magazin
 13:05 Naša mala klinika, serija
 14:05 Provjereno, informativni magazin
 15:05 Ukradeno srce, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Naša mala klinika, serija
 18:25 IN magazin by Bijele udovice
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Supertalent -uživo, show
 22:15 Zločesti dečki, igrani film
 00:25 Magla, igrani film
 02:40 Ezo TV, tarot show
 03:40 Stvor, igrani film
 05:20 Kraj programa

RTL

06.40 Bikeri s Marsa
 07.05 SpužvaBob Skockani, crtana serija
 07.30 Punom parom, kulinarski izazov
 08.00 Korak po korak, humoristična serija
 08.30 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 09.20 Astro show, emisija
 11.25 Pod istim krovom, humoristična serija
 11.55 Dadilja, humoristična serija
 12.25 Rat u kući, humoristična serija
 12.50 Ekkluziv, magazin
 13.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.35 Tajna čokolade
 14.30 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.05 Korak po korak, humoristična serija
 16.30 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 17.00 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.30 Dadilja, humoristična serija
 18.00 Rat u kući, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Tajna postrojba, igrani film, akcijski
 21.50 Odbrojanje, igrani film, triler
 00.10 Vijesti
 00.20 12 dana terora, igrani film, drama/horor
 01.55 Astro Show, emisija

SUBOTA
21.11.2009.
HRT 1

06.50 - Najava programa
 06.55 - TV kalendar
 07.30 - Iza ekrana
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog filma: Posljednja kola, američki film
 09.50 - Skica za portret
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija za branitelje
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - Prizma, multinacionalni magazin

14.05 - Duhovni izazovi
 14.35 - Jelovnici izgubljenog vremena
 14.55 - Reporter: Zašto se borimo?
 16.05 - Euromagazin
 16.40 - Vijesti
 16.55 - Kulturna baština: Benkovačkim krajem
 17.10 - Kalafati s Dunava, dokumentarni film
 17.45 - Svirci moji, glazbena emisija
 18.35 - U istom loncu, kulinarski show
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Ples sa zvijezdama, 1. dio (4/8)
 21.25 - Ples sa zvijezdama, 2. dio (4/8)
 21.50 - Vijesti
 22.10 - Filmski vikend Michaela Douglasa: Rat Roseovih, američki film
 00.15 - Filmski maraton: U zemlji žena, američki film
 01.50 - Filmski maraton: Tama, britanski film
 03.20 - Reporter: Zašto se borimo?
 04.25 - Svirci moji, glazbena emisija
 05.10 - Oprezno s anđelom

HRT 2

07.00 - TV vodič
 07.30 - Najava programa
 07.35 - Vrijeme je za Disneyja: 101 dalmatinac
 08.00 - Vrijeme je za Disneyja: Legenda o Tarzanu
 08.25 - Na kraju ulice
 08.55 - Ninin kutak: Oslikane staklenke
 09.00 - Danica
 09.05 - Leo, serija za djecu
 09.30 - Kokice
 09.55 - Igrajmo se
 10.10 - Parlaonica
 11.05 - Briljanteen
 11.55 - Hrvatski pisci na TV ekranu - Marijan Matković: Slučaj maturanata Wagnera
 13.25 - KS automagazin
 13.55 - 4 zida
 14.30 - Između zemlje i neba, dokumentarna serija
 15.20 - Rukomet, LP: Alingsas - Zagreb CO, prijenos
 16.55 - Zagreb: Plivanje - Miting mladosti, prijenos
 17.55 - Košarka, NLB liga: Crvena zvezda - Cibona, prijenos
 20.00 - Volim nogomet
 23.00 - Sportske vijesti
 23.15 - Dobre namjere, serija
 00.05 - Noć u kazalištu:

HRT1
SUBOTA, 21.11.2009.
16.55
KULTURNA BAŠTINA
BENKOVAČKIM KRAJEM

Jedno od središta srednjovjekovne hrvatske države su Ravni kotari i benkovački

Gartlic kajkavsk

 01.15 - Garaža
 01.45 - Kraj programa

nova

05:30 Ezo TV, tarot show
 07:30 Bumba, crtana serija
 07:45 Power Rangers, serija
 08:10 Superheroj Spiderman
 08:35 Graditelj Bob
 08:50 Winx, crtana serija
 09:15 Dora istražuje
 09:40 Kućanice iz visokog društva, serija
 10:45 U sedmom nebu, serija
 11:45 Smallville, serija
 12:45 Ukradeno srce, igrani film
 14:35 Zločesti dečki, igrani film
 16:50 Vijesti
 17:00 Kod Ane, kulinarski show
 17:50 Bračne vode, serija
 18:20 Lud, zbunjen, normalan
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Vodeći svijet, igrani film
 22:20 Tijek vremena, igrani film
 00:20 Donnie Brasco, igrani film
 02:40 Istina o Charlieju, igrani film
 04:15 Državno vlasništvo, igrani film
 05:40 Kućanice iz visokog društva, serija
 06:35 Kraj programa

RTL

06.50 Heroji iz strasti, serija
 07.40 Astro Boy, crtana serija
 08.05 Ulica Sezame, serija
 09.10 Bikeri s Marsa
 09.35 Ben 10, crtana serija
 10.15 Tajna čokolade

kraj. U prapovijesti ovdje su živjeli Liburni, zatim Rimljani, a nakon provale Avara i Slavena u 7. stoljeću dolaze Hrvati koji se kao vazali franačkog cara naseljavaju, prihvaćaju kršćanstvo i organiziraju pravnu državu. Redatelj: Luka Marotti Scenaristica i urednica: Edda Dubravec

- 11.15 Jedna od dečki, serija
11.40 Kidco, film, komedija
13.40 Premier liga: Liverpool - Manchester City, prijenos
15.45 Začin ljubavi, film, romantična komedija
17.25 Zvijezde Ekstra: Kućanice (2. dio), zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Discovery: Dadilje u Hamptonu (2. dio), dokumentarni film
20.00 Kralj škorpiona, igrani film, avanturistički
21.50 Ubojstvo u Bijeloj kući, film, akcijski triler
23.45 12 dana terora, igrani film, drama/horor
01.20 Začin ljubavi, film, romantična komedija

**NEDJELJA
22.11.2009.**

- 05.55 - Najava programa
06.00 - Jelovnici izgubljenog vremena
06.20 - Glas domovine
06.45 - Euromagazin
07.15 - Duhovni izazovi
08.00 - Vijesti
08.10 - Susanne Ryden i Musica florea u Varaždinu
09.15 - Opera box
10.00 - Vijesti
10.20 - Opatija Northanger, mini-serija
12.15 - Hrvatska vina
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Rijeka: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.05 - Mir i dobro
15.40 - Vijesti
15.55 - Jednog lijepog dana, američki film

- 17.45 - Lijepom našom: Velika (1.)
18.35 - U istom loncu, kulinarski show
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 - Hrvatske katedrale, hrvatski film
22.30 - Vijesti
22.50 - Filmski vikend Michaela Douglasa: Wall Street, američki film
01.00 - Opatija Northanger, mini-serija
02.35 - Skica za portret
02.55 - Lijepom našom: Velika (1.)
03.40 - U istom loncu, kulinarski show
04.20 - Plodovi zemlje
05.10 - Rijeka: More

- 06.55 - Najava programa
07.00 - Dječak i vjeverica
07.25 - San o slavi, serija
07.50 - Hugo i zmaj, kanadski animirano-lutkarski film
08.45 - Prijatelji
09.50 - Nora Fora, TV igra za djecu
10.40 - Biblija
10.50 - Portret mjesta i Crkve
11.00 - Županja: Misa, prijenos
12.05 - Ciklus filmova Katherine Hepburn i Spencera Tracyja: More trave, američki film
14.10 - Domaći dok.film
15.05 - Ples sa zvijezdama (4/8)
16.35 - HAKS specijal
16.55 - Zagreb: Plivanje - Miting mladosti, prijenos
18.30 - Magazin nogometne Lige prvaka
19.00 - Macau: Automobilizam, WTCC prvenstvo 2009.
19.15 - Sportski program
19.35 - Garaža
20.10 - HNL - prijenos
22.10 - Dobre namjere, serija
23.00 - Sportske vijesti
23.10 - Nove avanture stare Christine 2, serija
23.30 - Dobro ugođena večer: Aleksandar Kalajdžić
00.30 - Transfer
01.00 - Kraj programa

- 06.55 Bumba, crtana serija
07.10 Power Rangers, serija
07.35 Superheroj Spiderman
08.00 Graditelj Bob
08.15 Winx, crtana serija

- 08.40 Dora istražuje
09.05 Kućanice iz visokog društva, serija
10.10 Ulica sjećanja, serija
11.10 Automotiv, magazin
11.40 Magazin Lige prvaka
12.10 Novac, business magazin
12.40 Ja i moji dvojnici, igrani film
14.45 Tijek vremena, igrani film
16.50 Vijesti
17.00 Supertalent, show
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Nad lipom 35, show
21.00 Europski žigolo, film
22.40 Red Carpet, showbiz magazin
00.00 Trenutak istine, game show
01.00 Televizijska posla, serija
02.00 Zbogom, bivši, serija
02.55 Životni izbor, igrani film
04.35 Red Carpet, showbiz magazin
05.45 Kućanice iz visokog društva, serija
06.40 Kraj programa

- 07.15 Zvijezde Ekstra: Kućanice (2. dio), zabavna emisija
08.05 Skrivenne poruke, humoristična serija
08.35 Astro Boy, crtana serija
09.00 Ulica Sezame, serija
10.05 Bikeri s Marsa
10.30 Ben 10, crtana serija
10.55 Discovery: Dadilje u Hamptonu (2. dio), dokumentarni film
11.45 Jedna od dečki, serija
12.15 Najveći hrvatski misteriji, talk show
13.15 Kidco, igrani film, prijenos
15.05 Kralj škorpiona, igrani film, avanturistički
16.55 Odred za čistoću
17.30 Jezikova juha, reality show
18.30 Vijesti
19.05 Ekkluziv, magazin
20.00 Jennifer 8, film, triler
22.15 CSI: Miami, serija
23.10 Ruska kuća, film, triler
01.15 Jennifer 8, film, triler

**PONEDJELJAK
23.11.2009.**

- 05.40 - Najava programa
05.45 - Mir i dobro
06.15 - Drugo mišljenje: Tumori vrata i glave
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska

- 07.35 - Vijesti
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.15 - Ahilova peta
Golfške struje, dokumentarni film
11.10 - Treća dob, emisija za umirovljenike
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 3, serija
14.10 - Vijesti
14.40 - Normalan život
15.35 - Direkt
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.18 - Kod Ane
18.35 - Dolina sunca, telenovela
19.30 - Dnevnik
20.15 - Potrošački kod
20.50 - Magic Flight, dokumentarna serija
21.45 - Proces
22.25 - Otvoreno
23.20 - Vijesti
23.35 - Poslovne vijesti
23.50 - Na rubu znanosti
00.45 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
01.30 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
02.15 - Momci s Madisona 2, serija
03.00 - Potrošački kod
05.05 - Oprezno s anđelom, telenovela

- 06.45 - Najava programa
06.50 - crtana serija
07.10 - Trolovi, crtana serija
07.35 - TV vrtić:
--- - Zauvijek prijatelji: Piroman
--- - Vitaminix: Bundeve i tikvica
--- - Luckaste pačje pustolovine: Hik, hik hura
08.00 - Čarobna ploča 1 (19.)
08.15 - Platno, boje, kist
08.25 - Kratki spoj
08.40 - Heidi, serija za djecu
09.05 - Gem, set, meč - serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Monarch Cove, serija
10.45 - Kad se sjeti mene, američki film
12.35 - Ivan Kozarić - Spaljeno sunce, dok.film
13.30 - Prijatelji 7, humoristična serija
13.50 - Zovem se Earl 2, humoristična serija
14.10 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
14.55 - Kod Ane
15.10 - TV vrtić:
--- - Zauvijek prijatelji:

- Piroman
--- - Vitaminix: Bundeve i tikvica
--- - Luckaste pačje pustolovine: Hik, hik hura
15.35 - Čarobna ploča 1 (19.)
15.50 - Crna kutija: Pravo na zdravstvenu zaštitu
16.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
17.05 - Na rubu znanosti
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Dva i pol muškarca 5, humoristična serija
19.08 - Simpsoni 18
19.30 - VIP Music Club
20.05 - TV Bingo Show
21.00 - Bitange i princeze 5, humoristična serija
21.40 - Vijesti na Drugom
21.55 - Momci s Madisona 2, serija
22.45 - Pakao, francuski fim
00.25 - Šaptačica duhovima 2, serija
01.15 - Kraj programa

- 06.45 Jackie Chan
07.10 Pocoyo, crtana serija
07.30 Tomica i prijatelji
07.40 Jagodica Bobica
08.05 Bumba, crtana serija
08.15 Ezo TV, tarot show
08.30 Nova lova, TV igra
10.00 Lude 70-e, serija
11.00 Naši najbolji dani, serija
12.00 IN magazin
12.50 Naša mala klinika, serija
13.50 Najbolje godine, serija
14.50 Ja i moji dvojnici, igrani film
17.00 Vijesti Nove TV
17.25 Naša mala klinika, serija
18.25 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Najbolje godine, serija
21.00 Otok smrti, serija
23.00 Vijesti
23.15 Zakon brojeva, serija
00.15 Seinfeld, serija
00.45 Život na sjeveru, serija
01.40 Irska braća, serija
02.35 Ezo TV, tarot show
03.35 Holcroftova pogodba, igrani film
05.25 IN magazin
06.00 Život na sjeveru, serija
06.45 Kraj programa

- 06.15 Pink Panther
06.30 SpužvaBob Skockani
06.55 Punom parom, kulinarski izazov
07.25 Korak po korak, humoristična serija
07.55 Princ iz Bel-Aira, serija

08.45 Astro show, emisija
 10.50 Pod istim krovom, serija
 11.20 Dadija, serija
 11.50 Rat u kući, serija
 12.15 Ekkluziv, magazin
 13.05 Večera za 5,
 lifestyle emisija
 13.35 Tajna čokolade
 14.30 Heroji iz strasti, serija
 (dvije epizode)
 16.05 Korak po korak, serija
 16.35 Princ iz Bel-Aira, serija
 17.00 Pod istim krovom, serija
 17.30 Dadija, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5,
 lifestyle emisija
 19.35 Punom parom
 20.00 Od kolijevke pa do
 groba, film, akcijski
 21.45 Oceanovih 12, igrani
 film, krimi, komedija
 00.05 Vijesti
 00.15 Od kolijevke pa do
 groba, film, akcijski
 01.50 Astro show, emisija

UTORAK
24.11.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Normalan život
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Porezni raje: Veliko
 izbjegavanje,
 dokumentarni film
 11.10 - Danny na moru 1,
 dokumentarna serija
 11.40 - Kulturna baština:
 Benkovačkim krajem
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 3
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Među nama
 15.35 - Kruha služiti, emisija
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.35 - Najslabija karika, kviz
 18.18 - Kod Ane
 18.35 - Dolina sunca
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Globalno sijelo
 20.45 - Hrvatsko podmorje 5:
 U moru do koljena,
 dokumentarna serija
 21.20 - Poslovni klub
 22.00 - Otvoreno
 22.55 - Vijesti
 23.10 - Poslovne vijesti
 23.25 - Drugi format
 00.20 - Zvezdane staze:
 Voyager 5, serija

01.05 - Ksena - princeza
 ratnica 4, serija
 01.50 - Zakon i red: Odjel
 za žrtve 9, serija
 02.35 - Porezni raje: Veliko
 izbjegavanje, dok.film
 03.25 - Skica za portret
 03.35 - Kruha služiti, emisija
 04.05 - Globalno sijelo
 04.35 - Poslovni klub
 05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
 06.55 - crtana serija
 07.15 - Trolovi, crtana serija
 07.40 - TV vrtić:
 --- Danica i ptičica
 Spomenka
 --- Spektakl na livadi:
 Vodeni dan
 --- Matylda: Vjenčani dar
 --- Profesor Baltazar:
 Drama oko cvijeća
 08.10 - Navrh jezika
 08.25 - Izazovi: Latina,
 bugarski dokumentarni
 film za mlade
 08.40 - Heidi, serija za djecu
 09.05 - Gem, set, meč - serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Monarch Cove, serija
 10.45 - Petorke, kanadsko-
 američki film

12.30 - Anna Oxa - specijal
 12.55 - Dokuteka - Petar
 Krelja: Papirnati rat
 za Morenu, dok. film
 13.30 - Prijatelji 7, serija
 13.50 - Zovem se Earl 2,
 humoristična serija
 14.15 - Ksena - princeza
 ratnica 4, serija
 15.00 - Kod Ane
 15.15 - TV vrtić:
 --- Danica i ptičica
 Spomenka
 --- Spektakl na livadi:
 Vodeni dan
 --- Matylda: Vjenčani dar
 --- Profesor Baltazar:
 Drama oko cvijeća
 15.45 - Koga briga?
 16.20 - Zvezdane staze:
 Voyager 5, serija
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.47 - Dva i pol muškarca 5
 19.08 - Simpsoni 18
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Dodjela Nagrada
 hrvatskog glumišta,
 prijenos
 22.05 - Vijesti na Drugom
 22.25 - Zakon i red: Odjel
 za žrtve 9, serija
 23.15 - Šaptačica duhovima 2
 00.05 - Anna Oxa - specijal
 00.30 - Kraj programa

06.45 Jackie Chan
 07.10 Pocoyo, crtana serija
 07.30 Tomica i prijatelji
 07.40 Jagodica Bobica
 08.05 Bumba, crtana serija
 08.15 Ezo TV, tarot show
 08.40 Nova lova, TV igra
 10.10 Lude 70-e, serija
 11.10 Naši najbolji dani, serija
 12.10 IN magazin
 13.00 Naša mala klinika, serija
 14.00 Najbolje godine, serija
 15.00 Nebo može čekati, film
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.25 Naša mala klinika, serija
 18.25 IN magazin
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Najbolje godine, serija
 20.40 Liga Prvaka - utakmica
 22.45 Vijesti
 23.00 Mr. Bean, serija
 23.30 Sažeci Lige prvaka
 00.00 Zakon brojeva, serija
 01.00 Seinfeld, serija
 01.30 Život na sjeveru, serija
 02.25 Irska braća, serija
 03.20 Ezo TV, tarot show
 04.20 Savršeni učinak, film
 05.45 Seinfeld, serija
 06.10 IN magazin
 06.45 Kraj programa

06.50 Pink Panther
 07.05 SpužvaBob Skockani
 07.30 Punom parom,
 kulinarski izazov
 08.00 Korak po korak, serija
 08.30 Princ iz Bel-Aira,
 humoristična serija
 09.20 Astro show, emisija
 11.25 Pod istim krovom,
 humoristična serija
 11.55 Dadija, serija
 12.25 Rat u kući, serija
 12.50 Ekkluziv, magazin
 13.05 Večera za 5,
 lifestyle emisija
 13.35 Tajna čokolade
 14.30 Heroji iz strasti, serija
 (dvije epizode)
 16.05 Korak po korak,
 humoristična serija
 16.30 Princ iz Bel-Aira,
 humoristična serija
 17.00 Pod istim krovom,
 humoristična serija
 17.30 Dadija, serija
 18.00 Rat u kući,
 humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5,
 lifestyle emisija
 19.35 Punom parom,
 kulinarski izazov
 20.00 Najveći hrvatski
 misteriji, talk show
 21.00 Baš kao ona, igrani film,
 komedija
 23.20 Chuck, akcijska serija
 00.15 Vijesti

00.30 Oceanovih 12, film,
 kriminalistička komedija
 02.30 Astro show, emisija

SRIJEDA
25.11.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Među nama
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Tajna priča o
 Arhipelagu Gulag,
 dokumentarni film
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 3
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Ekumena, religijski
 kontakt program
 15.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.30 - Najslabija karika, kviz
 18.13 - Kod Ane
 18.30 - Dolina sunca
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - A sad u Europu!
 21.05 - Luda kuća 5, serija
 21.45 - Paralele
 22.25 - Otvoreno
 23.20 - Vijesti
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.40 - Vijesti iz kulture
 23.50 - e-Hrvatska
 00.25 - Znanstvene vijesti
 00.45 - Zvezdane staze:
 Voyager 5, serija
 01.30 - Ksena - princeza
 ratnica 4, serija
 02.15 - Velemajstor 2, serija
 03.00 - Skica za portret
 03.15 - Paralele
 03.45 - A sad u Europu!
 04.35 - Alpe-Dunav-Jadran
 05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
 06.55 - crtana serija
 07.15 - Trolovi, crtana serija
 07.40 - TV vrtić:
 --- Ninin kutak: Reciklirani
 papir
 --- Vitaminix: Bakar
 --- Mali crveni traktor:
 Svjetlo u tami
 08.00 - Čarobna ploča 1 (20.)
 08.15 - Ton i ton
 08.30 - Pročitani
 08.40 - Heidi, serija za djecu
 09.05 - Gem, set, meč - serija

09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Prijenos sjednica
 Hrvatskog sabora
 13.30 - Prijatelji 7, serija
 13.50 - Zovem se Earl 2,
 humoristična serija
 14.10 - Ksena - princeza
 ratnica 4, serija
 14.55 - Kod Ane
 15.10 - TV vrtić:
 --- Ninin kutak: Reciklirani
 papir
 --- Vitaminix: Bakar
 --- Mali crveni traktor:
 Svjetlo u tami
 15.30 - Čarobna ploča 1 (20.)
 15.45 - Koga briga?
 16.20 - Zvezdane staze:
 Voyager 5, serija
 17.05 - e-Hrvatska
 17.40 - Znanstvene vijesti
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.47 - Dva i pol muškarca 5
 19.08 - Simpsoni 18
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Nogometna Liga
 prvaka - emisija
 20.35 - Nogometna Liga prvaka:
 Milan - Marseilles,
 1. poluvrijeme
 21.40 - Nogometna Liga prvaka:
 Milan - Marseilles,
 2. poluvrijeme
 22.35 - Vijesti na Drugom
 22.40 - Nogometna Liga prvaka
 - emisija i sažeci
 23.30 - Velemajstor 2, serija
 00.20 - Život poslije smrti 2
 01.10 - Kraj programa

06.45 Jackie Chan
 07.10 Pocoyo, crtana serija
 07.30 Tomica i prijatelji
 07.40 Jagodica Bobica
 08.05 Bumba, crtana serija
 08.15 Ezo TV, tarot show
 08.55 Nova lova, TV igra
 10.25 Lude 70-e, serija
 11.25 Naši najbolji dani, serija
 12.25 IN magazin
 13.15 Naša mala klinika, serija
 14.15 Najbolje godine, serija
 15.15 Savršeni učinak, film
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.25 Naša mala klinika, serija
 18.25 IN magazin
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Najbolje godine, serija
 21.00 Bračne vode, serija
 21.30 Lud, zbunjen, normalan
 22.20 Doktor s Beverly Hillsa
 23.20 Vijesti
 23.35 Zakon brojeva, serija
 00.35 Seinfeld, serija
 01.05 Irska braća, serija
 02.00 Ezo TV, tarot show
 03.00 Hammett, igrani film
 04.35 Nebo može čekati, film
 06.15 IN magazin
 06.45 Kraj programa

06.50 Pink Panther
07.05 SpužvaBob Skockani
07.30 Punom parom, kulinarski izazov
08.00 Korak po korak, serija
08.30 Princ iz Bel-Aira, serija
09.20 Astro show, emisija
11.25 Pod istim krovom, serija
11.55 Dadilja, serija
12.25 Rat u kući, serija
12.50 Ekkluziv, magazin
13.05 Večera za 5, lifestyle emisija
13.35 Tajna čokolade
14.30 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
16.05 Korak po korak, serija
16.30 Princ iz Bel-Aira, serija
17.00 Pod istim krovom, serija
17.30 Dadilja, serija
18.00 Rat u kući, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 CSI: NY, serija
20.55 Kost, serija
21.50 Zaboravljeni slučaj, serija
22.40 Stvorenja, znanstveno-fantastična serija
23.40 Vijesti
23.50 Baš kao ona, film, komedija
02.00 Astro show, emisija

**ČETVRTAK
26.11.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Ekumena, religijski program
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.15 - Umjetnici groblja, dokumentarni film
11.10 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 3
14.10 - Vijesti
14.35 - Trenutak spoznaje
15.25 - Ana Rukavina, dokumentarni film
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.18 - Kod Ane
18.35 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 - Dossier.hr
22.00 - Pola ure kulture
22.35 - Otvoreno
23.30 - Vijesti
23.45 - Poslovne vijesti
23.50 - Vijesti iz kulture
00.00 - Vrijeme za knjigu
00.55 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
01.40 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
02.25 - Bez traga 5, serija
03.10 - Skica za portret
03.25 - Domaći dok.film
03.55 - Dossier.hr
04.40 - Pola ure kulture
05.05 - Oprezno s anđelom

06.45 - Najava programa
06.50 - crtana serija
07.10 - Trolovi, crtana serija
07.35 - TV vrtić:
--- - Danica i kuna
--- - Profesor Baltazar: Hik
--- - Zeko Peko: Dah od kojeg hvata strah
07.58 - Priča o Tracy Beaker
08.10 - Mogu ja!
08.25 - Iznad crte
08.40 - Heidi, serija za djecu
09.05 - Gem, set, meč - serija za djecu
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
13.30 - Prijatelji 7, humoristična serija
13.50 - Zovem se Earl 2, humoristična serija
14.10 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
14.55 - Kod Ane
15.10 - TV vrtić:
--- - Danica i kuna
--- - Profesor Baltazar: Hik
--- - Zeko Peko: Dah od kojeg hvata strah
15.33 - Priča o Tracy Beaker
15.45 - Kokice
16.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
17.05 - Vrijeme za knjigu
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Dva i pol muškarca 5, humoristična serija
19.08 - Simpsoni 18, crtana serija
19.30 - VIP Music Club

20.05 - Lovac na talente, američki film
21.50 - Vijesti na Drugom
22.05 - Bez traga 5, serija
22.55 - Vip Music Club LP
00.55 - Kraj programa

06:45 Jackie Chan
07:10 Pocoyo, crtana serija
07:30 Tomica i prijatelji
07:40 Jagodica Bobica, crtana serija
08:05 Bumba, crtana serija
08:15 Ezo TV, tarot show
08:50 Nova lova, TV igra
10:20 Lude 70-e, serija
11:20 Naši najbolji dani, serija
12:20 IN magazin
13:10 Naša mala klinika, serija
14:10 Najbolje godine, serija
15:10 Ponovni susret, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Naša mala klinika, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Najbolje godine, serija
21:00 Trenutak istine, game show
22:00 Provjereno, informativni magazin
23:00 Vijesti
23:15 Zakon brojeva, serija
00:15 Seinfeld, serija
00:45 Irska braća, serija
02:35 Ezo TV, tarot show
03:35 Posnuli ratnici, igrani film
05:05 Seinfeld, serija
05:30 Zakon brojeva, serija
06:15 IN magazin
06:45 Kraj programa

06.40 Bikeri s Marsa
07.05 SpužvaBob Skockani
07.30 Punom parom, kulinarski izazov
08.00 Korak po korak, serija
08.30 Princ iz Bel-Aira, serija
09.20 Astro show, emisija
11.25 Pod istim krovom, serija
11.55 Dadilja, serija
12.25 Rat u kući, serija
12.50 Ekkluziv, magazin
13.05 Večera za 5, lifestyle emisija
13.35 Tajna čokolade
14.30 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
16.05 Korak po korak, humoristična serija
16.30 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
17.00 Pod istim krovom, humoristična serija
17.30 Dadilja, serija
18.00 Rat u kući, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 Jezikova juha, reality show
21.00 Uvod u anatomiju, serija
21.55 Kućanice, dramska serija (dvije epizode)
23.45 Vijesti
23.55 CSI: NY, serija
00.45 Kost, serija
01.25 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
02.15 Astro show, emisija

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom od 14,40 sati.

»TV Hrvatska riječ« nedjeljom od 12,30 na YU ECO televiziji

Polusatna emisija »TV Hrvatska riječ«, u produkciji NIU »Hrvatska riječ«, emitira se svake nedjelje od 12 i 30 sati na kanalu RTV YU ECO. U »Hrvatskoj riječi« bilježimo i tumačimo događaje važne za život hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, predstavljamo ljude, njihove poslove i običaje. Podsjećamo na povijest, ali govorimo i o budućnosti ove zajednice. Radijska emisija »Hrvatska riječ« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom od 17 do 18 sati.

KRONIKA

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« u produkciji »Cro Medije« prikazuje se subotom od 16,30 sati na drugom programu Radiotelevizije Vojvodine i nedjeljom na subotičkoj kabelskoj televiziji K23 s početkom u 13,15 sati, kao i na somborskoj Televiziji »Spektar« u istom terminu.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16,30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

• Najava programa • Večernji dnevnik • Agencijske vijesti iz zemlje • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Događilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Putokazi' (srijedom) • 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«

- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba • 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba) • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija • 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića • 20,30 Narodna glazba • 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	NEKTAR ROJE ILI PIJU AUTOM BOGOM	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41
42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55
56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69
70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83
84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97
98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111
112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125
126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139
140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153
154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167
168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181
182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195
196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209
210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223
224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237
238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251
252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265
266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279
280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293
294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307
308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321
322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335
336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349
350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363
364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377
378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391
392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405
406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419
420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433
434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447
448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461
462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475
476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489
490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503
504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517
518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531
532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545
546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559
560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573
574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587
588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601
602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615
616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629
630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643
644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657
658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671
672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685
686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699
700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713
714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727
728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741
742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755
756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769
770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783
784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797
798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811
812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825
826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839
840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853
854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867
868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881
882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895
896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909
910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923
924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937
938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951
952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965
966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979
980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993
994	995	996	997	998	999	1000	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007
1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020	1021
1022	1023	1024	1025	1026	1027	1028	1029	1030	1031	1032	1033	1034	1035
1036	1037	1038	1039	1040	1041	1042	1043	1044	1045	1046	1047	1048	1049
1050	1051	1052	1053	1054	1055	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1063
1064	1065	1066	1067	1068	1069	1070	1071	1072	1073	1074	1075	1076	1077
1078	1079	1080	1081	1082	1083	1084	1085	1086	1087	1088	1089	1090	1091
1092	1093	1094	1095	1096	1097	1098	1099	1100	1101	1102	1103	1104	1105
1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119
1120	1121	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133
1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147
1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	1160	1161
1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175
1176	1177	1178	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189
1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	1198	1199	1200	1201	1202	1203
1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215	1216	1217
1218	1219	1220	1221	1222	1223	1224	1225	1226	1227	1228	1229	1230	1231
1232	1233	1234	1235	1236	1237	1238	1239	1240	1241	1242	1243	1244	1245
1246	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	1255	1256	1257	1258	1259
1260	1261	1262	1263	1264	1265	1266	1267	1268	1269	1270	1271	1272	1273
1274	1275	1276	1277	1278	1279	1280	1281	1282	1283	1284	1285	1286	1287
1288	1289	1290	1291	1292	1293	1294	1295	1296	1297	1298	1299	1300	1301
1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315
1316	1317	1318	1319	1320	1321	1322	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329
1330	1331	1332	1333	1334	1335	1336	1337	1338	1339	1340	1341	1342	1343
1344	1345	1346	1347	1348	1349	1350	1351	1352	1353	1354	1355	1356	1357
1358	1359	1360	1361	1362	1363	1364	1365	1366	1367	1368	1369	1370	1371
1372	1373	1374	1375	1376	1377	1378	1379	1380	1381	1382	1383	1384	1385
1386	1387	1388	1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399
140													